Regionrådsberedningen

SKRIVELSE
2021-08-11

RS 2021-0424

Regionstyrelsen

Yttrande över samrådsförslag till Danderyds översiktsplan

Föredragande regionråd: Gustav Hemming (C)

Ärendebeskrivning

Region Stockholm har genom remiss beretts möjlighet att yttra sig över Danderyds kommuns samrådsförslag till ny översiktsplan. Region Stockholm ser positivt på förslaget till översiktsplan men ser också att kommunen på vissa punkter avviker från den regionala utvecklingsplanen, RUFS 2050, framför allt gällande den regionalt viktiga bostadsbyggnadsutmaningen. Region Stockholm vill också betona risker i förslaget kopplat till den sjukvård som bedrivs vid Danderyds sjukhus och de regionala bytespunkter och terminaler som finns i kommunen, vars utvecklingsbehov och -utrymme behöver beaktas.

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande över samrådsförslag till ny översiktsplan för Danderyds kommun.

Regionrådsberedningens motivering

Regionrådsberedningen instämmer med regiondirektörens tjänsteutlåtande och vill i övrigt anföra följande:

Regionrådsberedningen vill understryka vikten av att ta hänsyn till Danderyds sjukhus behov och uppdrag över tid.

Regionrådsberedningen ser positivt på förslaget till översiktsplan men ser också att kommunen står inför en del utmaningar framöver, framför allt gällande den viktiga bostadsbyggnadsutmaningen. Regionrådsberedningen

vill även understryka vikten av en dialog om strategiska regionala och mellankommunala frågor innan planen går ut på granskning.

Beslutsunderlag

1. Samrådsförslag - Översiktsplan för Danderyds kommun
2. Hälso- och sjukvårdsnämndens yttrande den 15 juni 2021
3. Trafikförvaltningens yttrande den 15 juni 2021
4. Tillväxt-och regionplanenämndens yttrande den 16 juni 2021

Gustav Hemming

Regionledningskontoret
Kim Örtenblad

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-06-23

RS 2021-0424

Regionstyrelsen

Yttrande över samrådsförslag till Danderyds översiktsplan

Regionledningskontorets förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

> Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande över samrådsförslag till ny översiktsplan för Danderyds kommun.

Sammanfattning

Region Stockholm har genom remiss beretts möjlighet att yttra sig över Danderyds kommuns samrådsförslag till ny översiktsplan. Region Stockholm ser positivt på förslaget till översiktsplan men ser också att kommunen på vissa punkter avviker från den regionala utvecklingsplanen, RUFS 2050, framför allt gällande den regionalt viktiga bostadsbyggnads-utmaningen. Region Stockholm vill också betona risker i förslaget kopplat till den sjukvård som bedrivs vid Danderyds sjukhus och de regionala bytespunkter och terminaler som finns i kommunen, vars utvecklingsbehov och -utrymme behöver beaktas.

Region Stockholm understryker vikten av en dialog om såväl strategiska, regionala och mellankommunala frågor som strategiska kollektivtrafik- och fastighetsfrågor innan planen går ut på granskning.

Bakgrund

Region Stockholm har genom remiss beretts möjlighet att yttra sig över Danderyds kommuns samrådsförslag till ny översiktsplan. Förslaget utgår ifrån kommunens vision och fyra formulerade målområden:

- Bygga och bevara för idag och imorgon
- Grön och hälsosam livsmiljö för alla
- Hållbara transporter och resor
- Trygga och inbjudande utemiljöer och mötesplatser

Målområdena beskrivs i tillhörande målbilder och övergripande mål, vilka i sin tur ligger till grund för översiktsplanens förslag på hur mark- och vattenområden ska utvecklas. Kommunen preciserar en långsiktig utvecklingsinriktning, riktlinjer för planeringen samt en mark- och vattenanvändningskarta med femton utpekade utredningsområden.

Ärendet har remitterats till hälso- och sjukvårdsnämnden, tillväxt- och regionplanenämnden och trafiknämnden. Även synpunkter från Locum AB har inhämtats.

Region Stockholms yttrande
Region Stockholm ställer sig positiv till de övergripande målen och ansatserna i Danderyds kommuns förslag till översiktsplan. Planen ligger i flera avseenden i linje med RUFS 2050 och det regionala trafikförsörjningsprogrammet vad gäller ambitioner om stärkta hållbara transporter och goda livsmiljöer. Däremot avviker den från det regionala målet i RUFS2050 om att tillskapa tillräckligt många nya bostäder i regionens mest tillgängliga lägen. Planen utgår från en måttlig utvecklingsambition.

Kommunens planering bör tydligare utgå från det regionala behovet av ett högt bostadsbyggande och därmed ökad tillgång till bostäder för stockholmsregionens invånare nu och i framtiden. Planeringen bör också tydligare redovisa en starkare koppling mellan det regionala behovet av bostadsbyggande och kommunala önskemål om utveckling av framförallt kollektivtransportinfrastruktur samt hållbar mobilitet. Detta för att tydligare bidra till en ekonomiskt hållbar samhällsutveckling och markanvändning liksom ett mer resurssmart nyttjande av den regionala transportinfrastrukturen. Det är vidare angeläget att kommunen tydliggör hur god framkomlighet för kollektivtrafiken ska säkerställas och integreras i samband med bebyggelseutveckling och förtätning.

Mellankommunal samordning
Det är positivt att Danderyds kommun tillsammans med grannkommunerna planerar och samordnar utvecklingsbehov och -ambitioner, inom ramen för Stockholm Nordost. Det stärker förutsättningarna för att omhänderta det systemperspektiv som behövs för att uppnå en hållbar samhällsutveckling, framför allt vad gäller att koppla delregionala infrastrukturanspråk och -mål med motsvarande åtaganden om en effektiv och resurssmart markanvändning samt ett högt bostadsbyggande.

Bebyggelsestruktur och markanvändning
Region Stockholm bedömer att kommunen skulle kunna förstärka sina bostadsbyggnads- och utvecklingsambitioner i de mest kollektivtrafiknära lägena. Det finns goda möjligheter att kombinera bevarandevärda miljöer samt arkitektoniska och gröna värden med högre ambitioner vad gäller nybyggnation och bostadsbyggande. Detta för att förstärka det breda och blandade bostadsutbud kommunen beskriver som en ambition att upprätthålla och utveckla.

Region Stockholm stödjer föreslagen utveckling av E18-stråket med Danderyd och Mörby Centrum i fokus. Det är i linje med utveckling av de strategiska lägen där ett effektivt markutnyttjande kan understödja ett hållbart nyttjande av kollektivtrafiken, så länge detta sker med beaktande av sjukvårdens fastighetsstrategiska utvecklingsbehov. Region Stockholm konstaterar att kommunen ska utreda vidare en eventuell tunnelförläggning av E18 inom ramarna för översiktsplanen. Fördelen med det är att kommunens strategiska utvecklingsambition tydliggörs. Kommunen uttrycker att planeringen ska syfta till att inte omöjliggöra en tunnelförlängning i framtiden men också att ett nollalternativ, dvs ingen tunnelförläggning, inte möjliggör någon omfattande exploatering eller utveckling i centrala Danderyd. Region Stockholm ser att kommunen bör förtydliga planeringsintentionerna i det slutliga förslaget till översiktsplan samt att också fortsatt hantera och förtydliga hur en överdäckning kan finansieras.

Det är positivt att kommunen uttrycker en lokaliseringsprincip om att större arbetsplatser ska lokaliseras inom en radie av cirka 500 meter från Roslagsbane- eller tunnelbanestation eller hållplats för stombusslinje. Även detta ger förutsättningar för ett hållbart resande.

Det är vidare positivt att kommunen lyfter fram vikten av gröna samband, närrekreation och den sammanhängande grönstrukturen som en förutsättning för såväl utveckling som bevarande av goda livsmiljöer och bostadsnära grönstrukturer av god kvalitet. Detsamma gäller det sätt som planen uttrycker de arkitektur- och kulturhistoriska värdena som en resurs att beakta och ta tillvara, vilket ligger i linje med RUFS 2050 och Kulturstrategi för Stockholmsregionen.

Region Stockholm ser behov av en tät dialog mellan kommunen och regionen vad gäller framför allt markanvändnings-, infrastruktur- och bostadsförsörjningsfrågorna där ansvaret för ett starkt genomförande vilar på flera regionala och kommunala aktörer.

Bostadsbyggande och befolkningsutveckling
För att de övergripande regionala målen om bostadsbyggande och bebyggelseutveckling ska kunna nås vill Region Stockholm betona vikten av, att utöver principer om en bebyggelseutveckling i lägen med god kollektivtrafiktillgänglighet, också sträva efter en nybyggnadsvolym som kan bidra till omhändertagande av regionens bostadsförsörjningsbehov. Kommunen bör enligt Region Stockholm förtydliga sin målsättning för bostadsbyggandet, både från ett kommunalt och från ett regionalt perspektiv.

Fastighetsstrategiska frågor
Region Stockholm är, genom Locum AB, strategiska fastighetsägare för de fastigheter där Danderyds sjukhus är lokaliserat. En stor del av kommunens planerade bostadsutbyggnad i anslutning till tunnelbanan ligger i sjukhusets direkta närhet. En sammankoppling av Mörby Centrum och området kring sjukhuset behöver ta hänsyn till sjukhusets behov och uppdrag över tid. Region Stockholms förutsätter att sjukhuset nu och i framtiden har full rådighet över utvecklingsmöjligheterna på egen mark.

Risker för sjukvårdens behov och förutsättningar kan identifieras kopplat till om sjukhusområdet kringbyggs, Region Stockholm vill betona att vårdverksamhetens behov inte ska komma i andra hand. Detsamma gäller risken för att sjukhuset och dess tillhörande byggnader primärt skulle användas som bullerskydd för annan byggnation, ett synsätt Region Stockholm invänder mot. En integrerad samplanering är avgörande för vårdens utvecklingsbehov, inkluderat perspektivet att vårdens uppdrag är viktigt också i totalförsvarssammanhang samt att utveckling av sjukvårdens försörjningssystem behöver ges utrymme.

Tillgänglighet och hållbara transporter
Region Stockholm anser att kommunen kan förtydliga vilka konkreta åtgärder som eftersträvas för att styra att andelen hållbara resor ökar, något även hållbarhetsbedömningen belyser. Detsamma gäller möjligheten att utveckla skrivningarna kring vilka positiva effekter kollektivtrafik bidrar med till klimat och miljö, samt koppla detta till målet om hållbara transporter och resor.

Vad gäller utveckling av kollektivtrafiken så vill Region Stockholm påtala att en möjlig förlängning av Roslagsbanan till Arlanda analyseras inom arbetet med Kollektivtrafikplan 2050, och samtidigt understryka att det inte finns några beslut eller finansiering för detta. Kommunens förslag

pekar också ut ny bebyggelse i Rinkeby, vilket enligt planen förutsätter en ny knutpunkt samt ny spårtrafik mot Täby. En sådan utveckling av spårtrafiken finns inte utpekad i Region Stockholms samrådsförslag till Kollektivtrafikplan 2050. Däremot är det, med hänsyn till samrådsförslaget för Kollektivtrafikplan 2050, positivt om kommunen belyser att utrymme för en möjlig utveckling av spårburen trafik mot Solna behöver bevaras.
I översiktsplanen lyfts också behovet av att busstrafiken inom kommunen behöver utvecklas, då turtätheten upplevs vara låg samt långa restider föreligger. Region Stockholm vill betona att ett högt resandeunderlag krävs för en hög turtäthet på lokala busslinjer, något som kopplar till såväl god framkomlighet på det lokala vägnätet som till strategisk förtätning och utveckling av bostads- och arbetsplatsbeståndet i kollektivtrafikens direkta närhet.

Cyklingens potential skulle kunna uttryckas tydligare. Enligt Region Stockholms potentialstudie har kommunen förhållandevis goda förutsättningar för att utveckla cyklingen, trots redan idag högre cykelandel än länssnittet på sju procent. De regionala cykelstråken kan lyftas fram mer i kommunens planering liksom kopplat till de kommunala målen.

Vilka målpunkter, i form av exempelvis arbetsplatser, rekreation och handel, som är viktiga både i men framför allt utanför kommunen, kan med fördel tydliggöras i kommunens utvecklingsinriktning. Det vore också önskvärt att kommunen tydliggör hur god framkomlighet för kollektivtrafiken ska säkerställas och integreras i samband med bebyggelseutveckling och förtätning.

Bytespunkter, terminaler och kollektivtrafikens anläggningar
I Danderyds kommun finns bytespunkter och bussterminaler som är viktiga från ett regionalt perspektiv. Danderyds sjukhus, Mörby C samt Mörby station är sådana. För att tydliggöra deras vikt och framtida utrymmesbehov bör de pekas ut tydligt i planen, exempelvis på markanvändningskartan, och deras behov behöver väga tungt i avvägningar mellan olika intressen.

I kommunens samrådsförslag lyfts bytespunkt Danderyd och en utveckling av denna enbart ihop med utvecklingsalternativet att förlägga E18 i en lång tunnel. Utvecklingen av, och utrymme för, Danderyds sjukhus är viktigt även vid ett nollalternativ utan tunnel, terminalerna Danderyds sjukhus och Mörby C är underdimensionerade redan för dagens trafik. Dessutom är framkomligheten bristfällig. Framtida behov vid Danderyds sjukhus behöver utredas vidare då Roslagsbanas nya sträckning till city kommer att

påverka behovet. Det är önskvärt att detta beskrivs tydligare i översiktsplanen.

Störningar och risker, Roslagsbanan som riksintresse
Roslagsbanan lyfts som riksintresse i översiktsplanen, men Region Stockholm saknar tydlig redovisning för det markanspråk Roslagsbanan innehar. Exempelvis bör Roslagsbanans säkerhetsavstånd på 25 meter anges samt hur kommunens översiktsplan förhåller sig till detta. Roslagsbanan skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningen, men även ge möjlighet till framtida utveckling.

Regionala helikoptertrafik
Kommunens förslag till översiktsplan bör tydligare förhålla sig till det faktum att helikoptertrafiken till och från Danderyds sjukhus kommer byggas ut de kommande åren. Något som behöver beaktas från ett såväl stadsutvecklingsperspektiv, som från ett hälsoperspektiv för kommunens invånare. Utbyggnaden av kapaciteten kommer att påverka bullerförhållandena i närområdet. 2024 förväntas kapaciteten vara den dubbla mot dagens, dvs ca 1 400 flygrörelser per år. Helikopterplattan har kapacitet att ta mot betydligt fler rörelser, så ytterligare ökning kan inte uteslutas. Den nya helikopterplattan kommer vara placerad på taket på den s k byggnad 61 och utgöra landningsplats för såväl Ålandshelikoptern, Gotlandshelikoptern samt för Sjöräddningens helikopter.

Klimat och hälsa
Stockholmsregionens största klimatutmaningar återfinns inom bebyggelse- och transportsektorn. Den fysiska planeringen, och särskilt en stark koppling mellan markanvändning och transportsystem, är en grundförutsättning i arbetet med att nå målet om en resurseffektiv region utan klimatpåverkande utsläpp. Det skulle med fördel kunna uttryckas än tydligare i översiktsplanen. Utveckling av ett hållbart transportsystem med fokus på gång och cykel samt korta avstånd mellan samhällsviktiga funktioner har också potential att stärka förutsättningarna för vardagsmotion samt bidra till bättre luftkvalitet och minskade bullernivåer lokalt.

Generellt bör det framgå att hälsa och olika hälsopåverkande aspekter är värden som alltid bör prioriteras i efterföljande planering. Många av de utvecklingsområden som pekas ut i planen är påverkade av bullerstörningar, det är fördelaktigt att det uppmärksammas på olika sätt i planen, bland annat genom att bullerbegränsande åtgärder fortsätter vidtas

längs E18. Bullerstörningar från trafik kan även indikera dålig luftkvalitet vilket bör undersökas i de utpekade utvecklingsområdena.

Region Stockholm anser att kommunens översiktsplan tydligare skulle kunna beskriva hur utvecklingen i kommunen ska bidra till minskad klimatpåverkan från den byggda miljön och från transportsektorn samt till stärkt folkhälsa genom föreslagen utvecklingsinriktning.

Ekonomiska konsekvenser
Beslutet bedöms inte innebära några ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm.

Hans-Erik Malmros
Tf regiondirektör

Anton Västberg
Utvecklingsdirektör

Beslutsunderlag

1. Samrådsförslag - Översiktsplan för Danderyds kommun
2. Hälso- och sjukvårdsnämndens yttrande den 15 juni 2021
3. Trafikförvaltningens yttrande den 15 juni 2021
4. Tillväxt-och regionplanenämndens yttrande den 16 juni 2021

Beslutsexpediering

1. Danderyds kommun
2. Tillväxt- och regionplanenämnden
3. Hälso- och sjukvårdsnämnden
4. Locum AB

Godkänd av Hans-Erik Malmros, 2021-06-23

DIARIENUMMER:
KS 2019/0261

Samrådsförslag

Översiktsplan för Danderyds kommun

SAMRÅDSHANDLING 2021-05-03

Stocksundsbron in till Danderyd - Fotograf Erik Somnäs 2020

DANDERYDS KOMMUN

Förord

Sveriges bästa kommun att leva, bo och verka i. Det är Danderyd kommuns vision vilket utgör grunden för den nya översiktsplan vi just nu arbetar med att ta fram. Förslaget utgår från ett omfattande förarbete som pågått i snart två år där bland annat kommuninvånare haft möjlighet att påverka i ett tidigt skede.

Danderyd är en av Sveriges mest exploaterade kommuner. Kommunen präglas till stora delar av sin karaktär som villastad. Det är något vi vill bevara, samtidigt som vi varsamt vill utveckla kommunen så att fler kan flytta hit. Sedan kommunen grundades har Danderyd haft en långsam och stabil befolkningstillväxt och byggtakt. Vi värdesätter vår gemensamma mark och vill i så liten utsträckning som möjligt ianspråkta jungfrulig mark för ny bebyggelse, det är också något som kommer till uttryck i det förslag du har framför dig.

I arbetat med en ny översiktsplan är vi nu framme vid samrådsskedet. Det innebär att både Danderydsbor tillsammans med myndigheter och övriga som vill tycka till om Danderyds framtid kan göra det. Efter samrådet kommer alla synpunkter att sammanställas i en samrådsredogörelse. Därefter går förslaget ut på granskning. Vid granskning ges ytterligare ett tillfälle att lämna synpunkter på översiktsplanen.

I förslaget finns 15 utredningsområden utpekade. Karaktären på dessa skiljer sig åt och hänsyn behöver tas till varje plats unika förutsättningar. Ett utvecklingsområde innebär *inte* att ett område ska förändras eller bebyggas - utan det är just något som i framtiden kan komma att utredas.

Vi vill med detta förslag visa hur Danderyd i framtiden skulle kunna användas, utvecklas och bevaras. Översiktsplanen är inte bindande men utgör en långsiktig och framtida viljeriktning. För att understryka betydelsen tillsattes under 2019 en politisk styrgrupp som leder arbetet med översiktsplanen. Styrgruppen ser fram emot dina synpunkter så att vi kan fortsätta vår resa till att bli Sveriges bästa kommun, därför är din röst viktig!

Hanna Bocander (M)

Ordförande kommunstyrelsen

Innehållsförteckning

1. Välkommen till Danderyds översiktsplan 6
1.1. Om översiktsplanering 6
1.2. Planprocessen 7
1.2.1. Hållbarhetskonsekvensbedömning 7
1.2.2. Samråd 8
1.2.3. Granskning 8
1.2.4. Antagande 8
1.2.5. Planeringsstrategi 8
1.2.6. Plan- och bygglagen 9
1.3. Danderyds översiktsplaneprocess 10
1.3.1. Politiska workshops 10
1.3.2. Digital medborgardialog 11
2. Utgångspunkter 14
2.1. Kommunala mål och utgångspunkter 14
2.1.1. Kommunens vision 14
2.1.2. Kommunens mål 15
2.1.3. Resultatet av politiska workshops och medborgardialoger 15
2.2. Kommunala styrdokument 18
2.3. Program FÖP Centrala Danderyd 19
2.3.1. Alternativ - Lång tunnel 20
2.3.2. Alternativ - Ingen tunnel 22
2.4. Danderyd i världen 23
2.4.1. FN:s globala mål för hållbar utveckling, Agenda 2030 24
2.5. Danderyd i Sverige 25
2.5.1. Nationella miljömål 25
2.5.2. Folkhälsomål 26
2.5.3. Energi- och klimatmål 26
2.5.4. Riksintressen 27
2.6. Danderyd i Stockholmsregionen 28
2.6.1. RUFS 2050 29
2.6.2. Eventuell avvikelse från regionplanen 30
2.7. Danderyd i nordöstra Storstockholm 31
2.7.1. Stockholm Nordosts vision 31
3.1. Befolkning 35
3.2. Bebyggelse 38
3.2.1. Bostäder 38
3.2.2. Samhällsservice 39
3.2.3. Näringsliv 44
3.3. Trafik och transporter 45
3.3.1. Gång- och cykeltrafik 45
3.3.2. Kollektivtrafik 49

3.3.3. Bil- och godstrafik 50
3.3.4. Parkering 52
3.4. Teknisk infrastruktur 54
3.4.1. Informations- och kommunikationsteknik (IKT) 54
3.4.2. Energi 55
3.4.3. Vatten och avlopp 58
3.4.4. Avfallshantering 58
3.5. Natur 60
3.5.1. Natur och biologisk mångfald 60
3.5.2. Rekreation och friluftsliv 65
3.5.3. Areell näring 71
3.5.4. Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) 72
3.5.5. Förekomst av vatten i kommunen 72
3.6. Miljö, hälsa och risk 78
3.6.1. Vatten och klimatförändringar 78
3.6.2 Klimatanpassning - effekter av ett förändrat klimat 80
3.6.3 Klimatrelaterade risker för den byggda miljön 86
3.6.4. Klimatpåverkande utsläpp 88
3.6.5. Luft 88
3.6.6. Buller 89
3.6.7. Radon 92
3.6.8. Elektromagnetiska fält 93
3.6.9. Förorenade områden 94
3.7. Kulturmiljö 95
3.7.1. Kulturmiljöer i Danderyd 95
3.7.2. Riksintresse för kulturmiljövården 96
3.7.3. Övriga kulturhistoriskt värdefulla områden 97
4. Översiktsplanens mål 101
4.1. Bygga och bevara för idag och imorgon 103
4.2. Grön och hälsosam livsmiljö för alla 104
4.3. Hållbara transporter och resor 105
4.4. Trygga och inbjudande utemiljöer och mötesplatser 106
5 Utvecklingsinriktning 109
5.1 Utvecklingsinriktning för bebyggelse 110
5.2 Utvecklingsinriktning för kommunikationer 111
5.3 Utvecklingsinriktning för natur och friluftsliv 112
6. Mark- och vattenanvändning 117
6.1 Mark- och vattenanvändningskarta för kommunens utveckling 117
6.1.1. Utredningsområden 118
6.2 Riktlinjer för planeringen av mark och vattenområden 120
6.2.1 Bebyggelse 121
6.2.2 Trafik och transporter 123

6.2.3 Teknisk infrastruktur 128
6.2.4 Natur 131
6.2.5 Miljö, hälsa och risk 134
6.2.6 Kulturmiljö 144
7. Genomförande och konsekvenser av planeringen 149
7.1. En kontinuerlig översiktsplanering 150
7.2. Hur kommunen ska arbeta med översiktsplanen 150
7.2.1. Sociala dimensionen 151
7.2.2. Ekonomiska dimensionen 151
7.2.3. Ekologiska dimensionen 151
7.3. Konsekvenser av planeringen - Hållbarhetsbedömning 152
7.3.1. Miljökonsekvenser 154
7.3.2. Sociala konsekvenser 156
7.3.3. Ekonomiska konsekvenser 158

1. Välkommen till Danderyds översiktsplan

Bild ovan: Stocksundsbron in till Danderyd – Fotograf Erik Somnäs 2020.

1.1. Om översiktsplanering

Enligt plan- och bygglagen (PBL) ska alla kommuner ha en aktuell översiktsplan. Översiktsplanen ska omfatta hela kommunen när det kommer till mark- och vattenanvändning utifrån ett långsiktigt perspektiv. Den antas av kommunfullmäktige och ska visa den politiska ambitionen när det kommer till att använda, bevara och utveckla kommunen. Översiktsplanen är inte bindande men ska ge vägledning för kommande beslut i kommunen. Avvägningar mellan allmänna och enskilda intressen sker vid beslut om detaljplaner, bygglov eller annan tillståndsprövning.

Bild ovan: Ymervägen i Djursholm - Fotograf Kristina Fischer - Vinnare av fototävling för översiktsplanen 2020.

1.2. Planprocessen

Processen för att ta fram en översiktsplan styrs av plan- och bygglagens tredje kapitel. Därutöver har Boverket tagit fram en ÖP-modell som innebär ett förhållningssätt till hur geografisk planinformation ska struktureras. Denna översiktsplan kommer att förhålla sig till Boverkets ÖP-modell 2.1.

1.2.1. Hållbarhetskonsekvensbedömning

En översiktsplan medför betydande miljöpåverkan vilket innebär att en strategisk miljöbedömning ska göras när en översiktsplan upprättas. Syftet med en strategisk miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas. Detta ingår i hållbarhetskonsekvensbedömningen och utgår från de lagstadgade delarna i miljöbalkens 6 kapitel. En konsekvensbedömning ska redovisa kommunens bedömning av den påverkan på miljön som planens genomförande kan få.

1.2.2. Samråd

Ett samrådsförslag för översiktsplanen har tagits fram. Under samrådet ska kommunen samråda med länsstyrelsen, regionen och de kommuner som berörs. Kommunen ska också ge kommunens medlemmar, andra myndigheter, sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget tillfälle att delta i samrådet. Samrådet ska redovisa förslagets innebörd, skälen för förslaget, förslagets konsekvenser och det planeringsunderlag som har betydelse för bedömningen av förslaget.

Efter samrådet upprättas en samrådsredogörelse utefter inkomna synpunkter. Syftet med samrådet är att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan.

1.2.3. Granskning

Utifrån synpunkterna från samrådet omarbetas planförslaget innan det ställs ut för granskning. Granskningsskedet ska pågå minst två månader.

1.2.4. Antagande

Efter granskningen sammanställs inkomna synpunkter i ett utlåtande. Översiktsplanen antas slutligen av kommunfullmäktige tillsammans med hållbarhetskonsekvensbedömningen.

1.2.5. Planeringsstrategi

Från och med riksdagsvalet år 2022 ersätts aktualitetsprövningen med krav om att kommunfullmäktige ska ta fram en planeringsstrategi varje mandatperiod. Strategin ska antas senast 24 månader efter ordinarie val. Senast den 11 september 2024 ska fullmäktige ha antagit kommunens första planeringsstrategi. Om inte detta genomförs upphör översiktsplanen att vara aktuell. Detta ska bidra till en mer aktiv och kontinuerlig översiktsplanering.

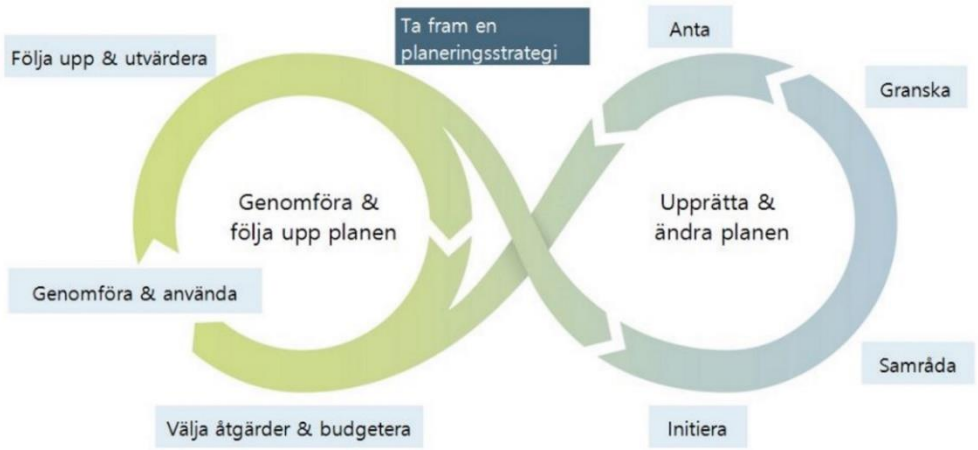

Bild ovan: Översiktsplanens planeringsprocess. Bild från Boverket.

1.2.6. Plan- och bygglagen

Översiktsplanen anger inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön, vilken ska spegla den politiska viljan i kommunen. I planen vägs och prioriteras olika allmänna intressen mot varandra. Den ska, enligt bestämmelserna i plan- och bygglagen (PBL), ge vägledning och stöd för beslut i den efterföljande planeringen. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande och ger inga rättigheter eller skyldigheter till vare sig myndigheter eller enskilda. Översiktsplanen omsätts i detaljplaner och lov för mark och vatten vilka är juridiskt bindande.

Enligt Plan- och bygglagen ska följande framgå av översiktsplanen:

- Användning av mark- och vattenområden, nu och i framtiden
- Hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras
- Hur riksintressen kommer tillgodoses
- Hur gällande miljökvalitetsnormer (luft, buller, vattenkvalitet) kommer tillgodoses
- Hur den fysiska planeringen samordnas med nationella och regionala mål, planer och program
- Hur kommunen tillgodoser det långsiktiga behovet av bostäder och andra allmänna intressen
- Kommunens syn på klimatrelaterade risker för skador på den byggda miljön orsakade av ras, skred och erosion
- Områden och verksamheter som berör andra kommuner eller är av regional betydelse
- Om översiktsplanen avviker från regionplanen och på vilket sätt i så fall
- I vilka områden i strandnära lägen som dispens från strandskyddet bör kunna ges i Landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS - områden

Bild ovan: Olika planeringsnivåer.

1.3. Danderyds översiktsplaneprocess

2018 tog kommunfullmäktige beslut om att påbörja arbetet med översiktsplanen. 2019 antogs en projektplan för översiktsplanen i kommunstyrelsen. Projektplanen visar på hur arbetet med översiktsplanen ska ske gällande innehåll, projektorganisation, tidsramar och budget.

Bild ovan: Tidplan för översiktsplanen.

Bild ovan: Översiktsplanens projektorganisation.

1.3.1. Politiska workshops

Arbetet inleddes med en politisk workshop i två delar under november-december 2019. Deltagarna var förtroendevalda från kommunstyrelsen med berörda nämndepresidier och tjänstepersoner från ledningsgruppen. Syftet med workshopen var att utifrån kommunens vision med tillhörande strategier ta fram inriktningen för översiktsplanen samt ligga till grund för en inledande medborgardialog. Workshopen berörde sex områden:

- Bygga och bevara
- God arkitektur
- Modern mobilitet
- Hälsosam livsmiljö
- Trygga utemiljöer
- Mötesplatser för alla

1.3.2. Digital medborgardialog

Mellan 2 juni och den 31 augusti 2020 genomfördes en digital enkät om kommunens framtida utveckling. Frågeställningarna utgick från den politiska workshopens områden. Sammanlagt inkom över 400 svar med över 2 000 synpunkter på kartor och 1 000 fritextsvar.

Materialet från den politiska workshopen och enkäten utgör tillsammans med kommunens vision, övriga utredningar och avvägningar grunden för översiktsplanen.

Samrådsförslag

Översiktsplan för Danderyds kommun

Kapitel 2. Utgångspunkter

SAMRÅDSHANDLING 2021-05-03

Stocksund - Fotograf Helena Eriksson

Innehållsförteckning

2. Utgångspunkter 14
2.1. Kommunala mål och utgångspunkter 14
2.1.1. Kommunens vision 14
2.1.2. Kommunens mål 15
2.1.3. Resultatet av politiska workshops och medborgardialoger 15
2.2. Kommunala styrdokument 18
2.3. Program FÖP Centrala Danderyd 19
2.3.1. Alternativ - Lång tunnel 20
2.3.2. Alternativ - Ingen tunnel 22
2.4. Danderyd i världen 23
2.4.1. FN:s globala mål för hållbar utveckling, Agenda 2030 24
2.5. Danderyd i Sverige 25
2.5.1. Nationella miljömål 25
2.5.2. Folkhälsomål 26
2.5.3. Energi- och klimatmål 26
2.5.4. Riksintressen 27
2.6. Danderyd i Stockholmsregionen 28
2.6.1. RUFS 2050 29
2.6.2. Eventuell avvikelse från regionplanen 30
2.7. Danderyd i nordöstra Storstockholm 31
2.7.1. Stockholm Nordosts vision 31

2. Utgångspunkter

2.1. Kommunala mål och utgångspunkter

Nedan presenteras kommunala mål och översiktsplanens utgångspunkter.

2.1.1. Kommunens vision

2019 antogs en vision för kommunen med tillhörande strategier. Danderyds vision är:

”Danderyd - Sveriges bästa kommun att leva, bo och verka i. Danderyd möter invånarnas behov genom hela livet. Här kombineras den moderna trädgårdsstaden med hållbar stadsmiljö. Kommunens utveckling kännetecknas av engagemang och delaktighet.”

Till visionen finns fem strategiområden:

Hög tillgänglighet

Danderyds kommun erbjuder service och tjänster av hög kvalitet. Detta innebär att kommunens invånare och näringsliv erbjuds ett gott bemötande, hög tillgänglighet och delaktighet i kontakt med kommunens verksamheter. Kommunen strävar efter öppen dialog där kommunens invånare, föreningar och organisationer ges möjlighet till inflytande. Danderydsborna ska erbjudas en bra och attraktiv service. En positiv utveckling av de kommunala kärnområdena skola, barn- och äldreomsorg skall sättas i fokus.

Stor valfrihet

Danderyds kommun erbjuder stor valfrihet i kommunens service och tjänster. Detta innebär att kommunens invånare kan välja inom den kommunalt finansierade servicen utifrån individens önskemål och förutsättningar.

Hög effektivitet

Danderyds kommuns verksamheter samverkar och gör rätt prioriteringar för att nå effektivitet. God ekonomisk hushållning ska vara en vägledande princip för all kommunal verksamhet. Danderyds kommun ska ha en låg kommunalskatt.

Hög attraktivitet

Danderyds kommun är en attraktiv kommun att bo, leva och verka i. Här kombineras den moderna trädgårdsstaden med hållbar stadsmiljö. Kommunen är trygg och säker och erbjuder goda möjligheter för hälsa och välbefinnande. Kommunen ger goda förutsättningar för ett varierat utbud av fritids- och kulturaktiviteter. Danderyds kommun är en attraktiv arbetsgivare som ger möjlighet för medarbetare och chefer att utvecklas.

Stark utveckling

Danderyds kommun utvecklar och förbättrar ständigt den service och de tjänster som kommunen erbjuder. Företag erbjuds goda förutsättningar att etablera sig och verka i kommunen. Danderyd präglas av en god och hälsosam miljö och kommunens verksamheter arbetar för en långsiktigt hållbar utveckling. Omvärldsanalys, utvärdering och digitalisering är grunden för innovativ utveckling i kommunens arbete.

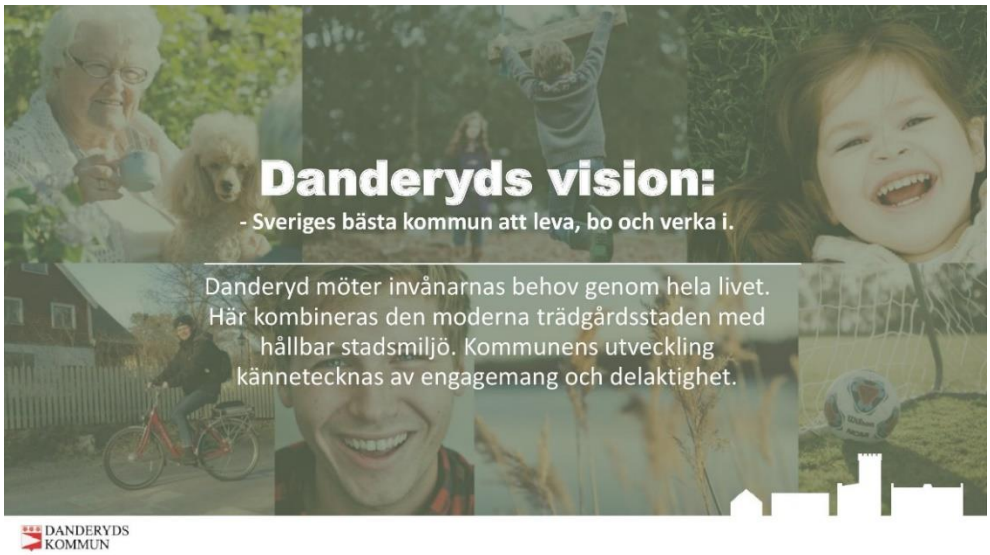

Bild ovan: Danderyds vision.

2.1.2. Kommunens mål

Kommunen tillämpar en målmodell som bygger på att varje nämnd fastställer mål för sina respektive verksamheter. Varje nämndmål är direkt kopplat till ett av kommunens fem övergripande strategiområden. Nämndmål och nyckeltal syftar till att uppfylla visionen och dess tillhörande strategier. Dessa mål utgör en levande process där årliga verksamhetsplaner tas fram för att konkretisera målarbetet och dessa följs sedan upp i respektive nämnd och redovisas till kommunfullmäktige i samband med delårsrapport och årsredovisning.

2.1.3. Resultatet av politiska workshops och medborgardialoger

Resultaten från den politiska workshopen och medborgardialogen ska inte ses som representativa varken för den politiska viljan i Danderyd eller för kommunens invånare. Detta är endast underlag till översiktsplanen.

Det mest framträdande från dessa aktiviteter är:

Politisk workshop

Under den politiska workshopen framkom önskan om att knyta samman kommunen med bättre förbindelser mellan kommundelarna. Flera områden pekas ut som unika i kommunen och värda att bevara. Dessa områden är

oftast i anslutning till grönområden och vattenkontakt. När kommunen planerar ska hänsyn tas till områdets karaktär. Exempelvis kan det exploateras mer omfattande längs E18-stråket med kluster vid Danderyds sjukhus, Mörby centrum och Enebyängens handels- och industriområde. Överlag finns det en önskan om att utveckla gång- och cykelstråken i kommunen och göra kommunen mer tillgänglig samt behovet av bullerdämpning utmed Roslagsbanan och E18.

En sammanställning av resultatet från politiska workshops finns på kommunens webbplats eller här.

Bild ovan: Ordmoln från den politiska workshopen 2019.

Digital medborgardialog

De inkomna synpunkterna visar på att det finns stora skillnader för hur respondenterna ser på Danderyds framtid i allmänhet och för de olika kommundelarna i synnerhet. Exempelvis finns det de som anser att kommunen är färdigbyggd samtidigt som de finns de som är positiva till viss exploatering. Om exploatering sker är skalan viktig där tätare bebyggelse kan ske längs E18 och mer försiktig exploatering i övriga delar i kommunen. Något som överlag uppskattas är närheten till naturområden och vattenkontakten. Kommunikationer, möjligheten till rekreation och tryggheten uppfattas som god av de flesta.

En sammanställning av resultatet från den digitala medborgardialogen på kommunens webbplats eller här.

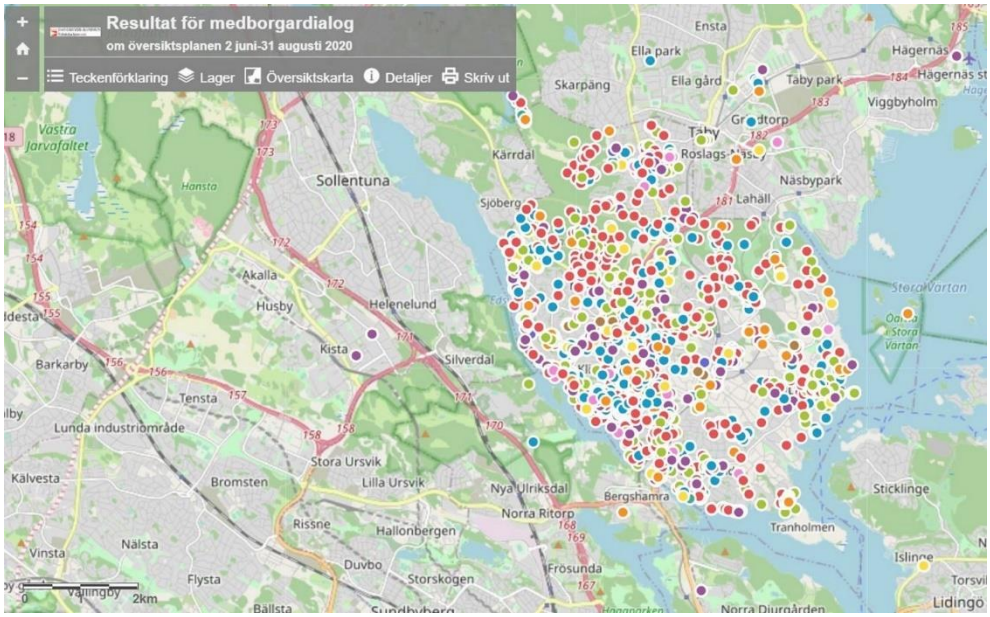

Bild ovan: Resultat för medborgardialog från 2020.

2.1.4. Ekonomi

På senare år har kommunen befunnit sig i en lokal ekonomisk kris. Sedan 2019 har kommunens fokus legat på att skapa en robust ekonomi i en osäker tid, både när det kommer till den ekonomiska aspekten men även under rådande pandemi. Fokus är på välfärdens kärna där stora delar av kommunens budget väntas gå till verksamheter för unga och äldre, det vill säga utbildning och äldreomsorg.

Tillväxttakten på skatteintäkterna har dämpats under en längre tid och det finns risk att skatteintäkterna minskar ytterligare med anledning av Covid-19 samt en försämrad konjunktur i Sverige. Detta är risker som kommunen behöver ta i beräknande och bygga buffert för. Hur den kommande försörjningskvoten kommer att se ut i kommunen framöver beror på hur kommunens demografi kommer att utvecklas framöver. Detta påverkar exempelvis kommunens möjlighet till investeringar inom sina verksamheter.

Utöver detta är Danderyd kommuns ekonomi starkt kopplad till ekonomin i resten av landet och utjämningssystemet. Danderyd kommun betalar mest i landet till det kommunala utjämningssystemet per capita, vilket innebär cirka en tredjedel av kommunens driftsbudget eller cirka en fjärdedel av kommunens skatteintäkter. En stor del av Danderydsbornas inbetalade kommunalskatt kan kommunen varken styra över eller följa upp. Beräkningsmodellen för hur det kommunala utjämningssystemet faller ut varje år påverkas av en mängd parametrar där utvecklingen av landets och kommunernas ekonomi är en sådan.

I dagsläget är Danderyds kommun en nettobetalare till det kommunala utjämningssystemet och prognostiseras betala cirka 684 miljoner kronor för 2021. För 2022 förväntas skatteintäkterna öka med cirka 45 miljoner kronor

jämfört med 2021 samtidigt som Danderyds kommun förväntas betala cirka 749 miljoner till det kommunala utjämningssystemet.

Kommunal utjämning (miljoner kronor)	Prognos 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
Skatteintäkter	2 633,0	2 637,9	2 740,7	2 849,1
Kommunal utjämning	-674,4	-684,7	-718,1	-753,5
Summa intäkter (netto)	2 003,3	2 061,4	2 124,9	2 188,9

Fotnot: I budget för 2021 saknas statsbidrag om 22 miljoner kronor, och för 2022 saknas statsbidrag om 11 miljoner kronor som aviserats i regeringens budgetproposition för åren 2021-2023.

Sammanställningen visar skatteintäkter och kommunal utjämning. Budgeten för 2021 har beräknats utifrån en sänkning av skatten med 20 öre från 18,95 kr till 18,75 kr. Åren 2022–2023 har beräknats med en skattesats om 18,75 kr.

Bild ovan: Sammanställningen av skatteintäkter och kommunal utjämning.

2.2. Kommunala styrdokument

En kommun har många olika ansvarsområden. Kommunallagen ger ramarna för kommunens befogenheter och utgångspunkten för styrningen är lagar, författningar och den politiska viljan. Kommunens förtroendevalda har genom styrdokument möjligheten att beskriva hur den politiska viljan ska realiseras.

I Danderyd finns två nivåer av styrdokument. Ena nivån är författningssamlingar som beslutas av kommunfullmäktige. De innehåller föreskrifter och kommunala avgifter som har beslutats med stöd av lag. Föreskrifterna är bindande för myndigheter, företag och enskilda.

Den andra nivån är övriga styrdokument där kommunfullmäktiges arbetsordning finns samt de reglementen som styr Danderyd kommuns styrelser och nämnder.

Styrdokumenten visar på hur kommunen ska arbeta inom ett visst område och innehåller vanligtvis mål och handlingsplaner. Styrdokument kan förändras, revideras, läggas till eller tas bort över tid. För tillfället pågår arbete med flera olika styrdokument i kommunen och det är viktigt att det finns en röd tråd genom alla styrdokument samt att de förhåller sig till kommunens övergripande vision och strategier. Exempel på pågående arbeten som är betydande för översiktsplanen är trafikstrategi, vattenplan, dagvattenplan, klimat- och sårbarhetsanalys, bostadsförsörjningsprogram, kulturmiljöprogram och friluftsplan.

Översiktsplanen kommer att förhålla sig till globala, nationella och regionala mål och planer samt kommunala styrdokument. Revideringar kommer att ske mellan samråd och granskning samt inför antagande av översiktsplanen beroende på vilka beslutade dokument som finns för tillfället.

Bild ovan: Exempel på styrdokument med relevans för översiktsplanen – nuläge.

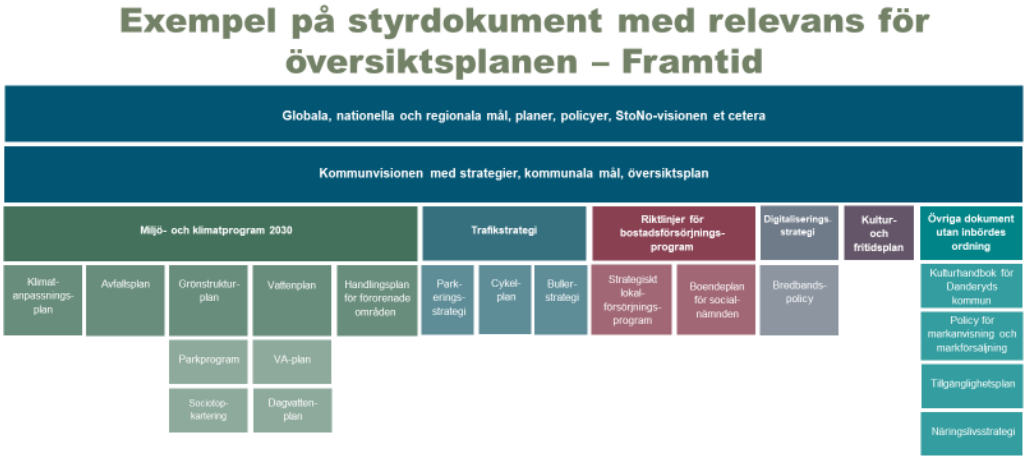

Bild ovan: Exempel på styrdokument med relevans för översiktsplanen – Framtid.

2.3. Program FÖP Centrala Danderyd

På E18 passerar dagligen passerar nästan 80 000 fordon per dygn varav nästan 10 % består av tung trafik. Enligt Trafikverkets prognos för E18 kommer trafiken fram till år 2030 att öka med cirka 20 procent jämfört med idag i södra delen av kommunen och med cirka 35 procent vid Roslags Näsby trafikplats. Även buller och utsläpp av avgaser och partiklar bedöms öka fram till år 2030.

28 november 2011 beslutade kommunfullmäktige att ge kommunstyrelsen i uppdrag att initiera ett arbete med syfte att uppdatera tidigare gjorda utredningar om tunnelförläggning av E18 genom Danderyds kommun. Programmet "Centrala Danderyd – program för fördjupning av översiktsplanen" ställdes ut på samråd 2017 och syftade till att åstadkomma en bättre miljö i området längs E18. I programmet presenterades de fyra alternativen en lång tunnel, en kort tunnel, en överdäckning vid Danderyds sjukhus och ingen tunnel.

Efter samrådet beslutade kommunfullmäktige att gå vidare med två alternativ. Alternativen kommer att utredas inom ramarna för översiktsplanen men vägval kommer inte att göras. Planeringen ska syfta till att inte omöjliggöra en tunnelförlängning i framtiden. Mer information finns på kommunens webbplats eller här.

2.3.1. Alternativ - Lång tunnel

E18 skulle kunna förläggas i tunnel genom nästan hela kommunen. Ena tunnelmynningen kan enligt förslaget placeras norr om Stocksundsbron, vid Inverness och andra tunnelmynningen kan återansluta till befintlig väg strax innan gränsen mot Täby. I scenario Lång tunnel minskar lokala miljöpåverkan såsom buller, partiklar och avgasutsläpp, samt att stads- och landskapsbilden kan förstärkas för området.

Stora delar av tunneln kan förläggas i berg. Tunneln får två större trafikplatser med av och påfarter kring Danderyds kyrka och vid Danderyds sjukhus. Trafikplatser kan kopplas till ett nytt lokalvägnät i centrala Danderyd där motorvägen ersätts av lokalgator med låg hastighet och anpassning till en mer stadsmässig miljö. En lång tunnel kan i kombination med en förlängning av tunnelbanan norrut ge möjlighet att utveckla området mellan Danderyds kyrka och Enebyängen. Nuvarande E18 i ytläge kan därmed övergå till att bli en stadsgata som kopplar samman Enebyberg och Mörby centrum och vidare mot Stocksund.

I detta scenario blir det möjligt att skapa en mer samlad resandenod vid Danderyds sjukhus. Det skulle vara möjligt att flytta Roslagsbanan västerut närmare tunnelbanan och däremellan anlägga en ny bussterminal. Tunnellösningen för E18 gör det möjligt att bygga ett resecentrum i flera plan och därmed skapa effektiva bytesmöjligheter inom en liten yta med hög närhet mellan transportslagen. En flytt av Roslagsbanan med förläggning delvis under marknivå skulle öppna för integrering av Stocksunds befintliga vägnät med den nya stadsmiljön och att barriäreffekten av Roslagsbanan således skulle försvinna där.

Det vägområde som friläggs kan tillsammans med intilliggande mark utnyttjas för att utveckla kommunen. Utvecklingsområdet skulle kunna rymma 9 000–11 000 bostäder i en varierad och relativt tät stadsmiljö, som även inrymmer lokaler för service och verksamheter med skolor, förskolor, butiker och arbetsplatser, kulturhus och bibliotek samt parker och offentliga rum. Bebyggelsen kan ges olika karaktär i olika delar, alltifrån centrumområden med innerstadskaraktär och byggnadshöjder om i genomsnitt 5–7 våningar till mer utpräglade bostadsområden i ytterkanterna där skalan anpassas till befintliga miljöer. I mötet mellan den nya tätare byggda miljön och den befintliga miljön kan det vara lämpligt med lägre täthet och byggnadshöjder hos den tillkommande bebyggelsen.

För att detta alternativ ska kunna genomföras krävs det att den frigörande marken exploateras. Det är staten som genom Trafikverket är väghållare och ansvarig för denna väg. Detta innebär att det exempelvis krävs förhandlingar av kostnader för detta alternativ. I dagsläget är eventuella kostnader för kommunen outredda.

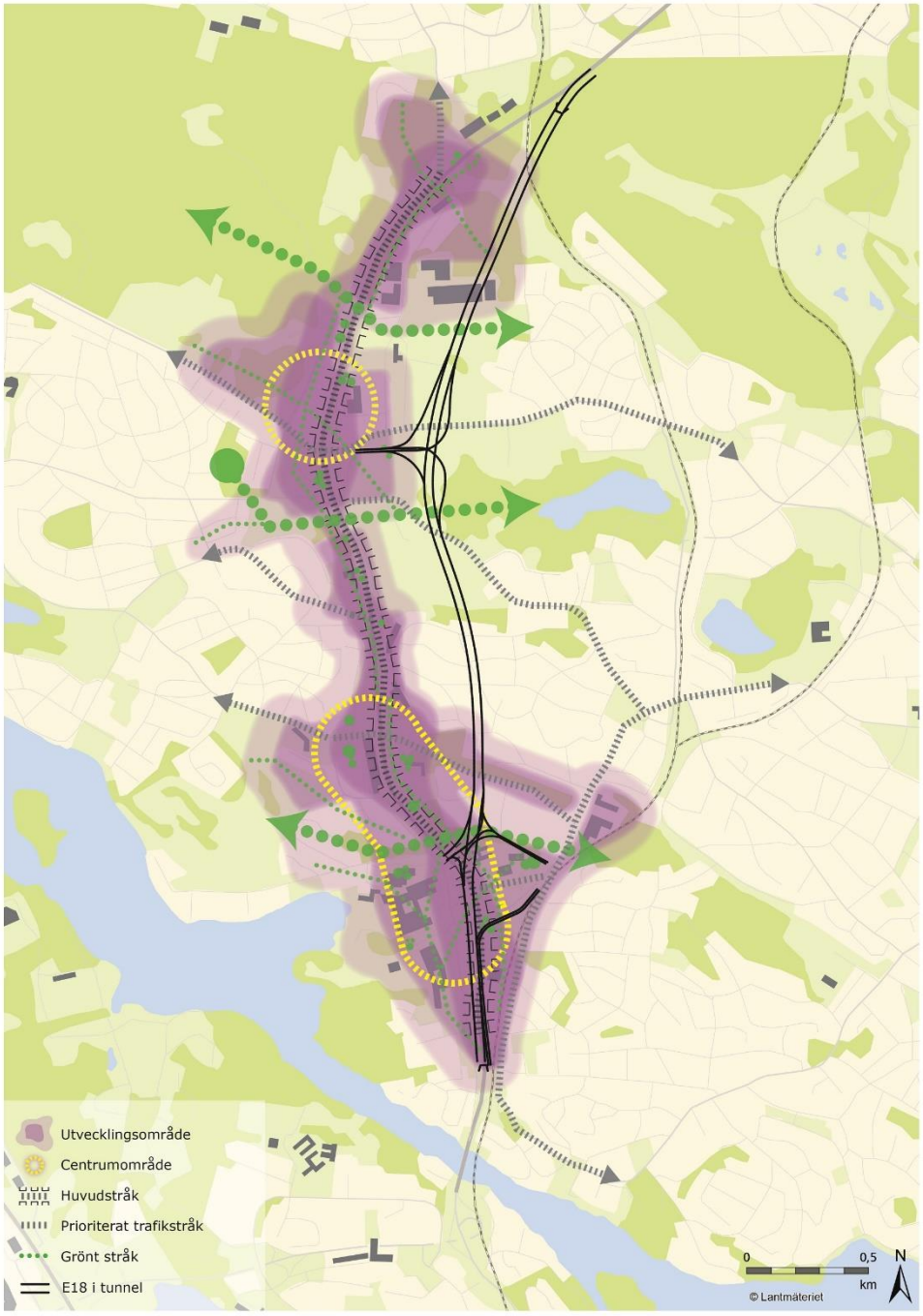

Bild ovan: Centrala Danderyd - Kartbild på alternativ lång tunnel. Obs. Gränserna i kartan ska inte tolkas exakt.

2.3.2. Alternativ - Ingen tunnel

I detta scenario har inget utvecklingsområde definierats. Nya bostäder antas tillkomma runt om i kommunen i den takt som sker idag. Scenariot kan likställas med ett nollalternativ. Nollalternativ för centrala Danderyd innebär att E18 ligger kvar i nuvarande sträckning.

I nollalternativet förväntas ingen omfattande exploatering eller utveckling av stadsmiljön i centrala Danderyd vara möjlig. Den största förändringen utifrån nuvarande planeringssituation är den planerade utbyggnaden av Mörby centrums kommersiella ytor. Det är också sannolikt att förändringar kommer att ske inom Danderyds sjukhus, med nyexploatering för vårdverksamhet på sikt. Inom centrala Danderyd kan ett begränsat antal bostäder tillkomma utifrån påbörjade detaljplaner. Dessa får betraktas som en begränsad och småskalig utveckling och har på grund av osäkerhet kring utfallet i olika planprocesser inte redovisats på kartbilden för scenario Ingen tunnel.

För att minska de negativa effekterna av trafiken på E18 kan åtgärder för trafiksystemet genomföras. Enligt förslaget kan öst-västliga passager möjliggöras över och under E18 samt att bulleråtgärder i form av bullerskärmar och bullervallar kan uppföras. Utöver detta kan ombyggnader av korsningar och trafikplatser ske. Trafikverket har inte detaljstuderat dessa åtgärder och på kartbilden visas endast förslag på åtgärder.

Bild ovan: Centrala Danderyd - Kartbild på alternativ ingen tunnel. Obs. Gränserna i kartan ska inte tolkas exakt.

2.4. Danderyd i världen

Danderyd är en del av omvärlden, kommunen både påverkas av men påverkar också sin omgivning. Den globalisering vi ser idag leder till att världen krymper. Länder och städer är mer beroende av varandra, socialt, ekonomiskt och miljömässigt, ny teknik leder till att information sprids, företag verkar på en global marknad, ett ökat kunskapsutbyte ger mer global medvetenhet bland annat om klimatförändringar. Globalisering gör oss också

mer sårbara, för exempelvis terrorism, pandemier, klimatförändringar och finansiella kriser. Europas, Sveriges och Stockholmsregionens framtida konkurrenskraft och utveckling är avgörande för den ekonomiska, sociala och miljömässiga utvecklingen även i Danderyds kommun.

I en föränderlig värld är det viktigt att förstå trender för att kunna anpassa sin verksamhet efter förändrade förutsättningar. Förändringar i omvärlden påverkar och skapar långsiktiga konsekvenser på global, europeisk, nationell, regional & lokal nivå. De globala megatrender som kan påverka Danderyds utveckling i framtiden är exempelvis ett förändrat klimat, en globaliserad värld, en urbaniserad värld och en digitaliserad värld.

2.4.1. FN:s globala mål för hållbar utveckling, Agenda 2030

FN:s 17 globala mål för hållbar utveckling (Agenda 2030) antogs 2015. Agendan utgår från definitionen av hållbar utveckling som ”utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjlighet att tillfredsställa sina behov”. Agenda 2030 innefattar alla aspekter av hållbarhet: sociala, miljömässiga och ekonomiska.

I agendan formuleras 17 mål och 169 delmål för en hållbar utveckling. Alla målen är lika viktiga för att uppnå en hållbar utveckling på en global och vidare ner till en lokal nivå. Målen är integrerade och odelbara, vilket innebär att inget mål kan nås på bekostnad av ett annat. Danderyds kommun ska främja en långsiktigt hållbar utveckling med fokus på att behoven hos människor som lever idag tillgodoses utan att kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov äventyras (se vidare under generationsmålet).

Bild ovan: FN:s globala mål för hållbar utveckling - Agenda 2030. Illustratör: Jakob Trollbäck.

2.5. Danderyd i Sverige

Även nationellt och regionalt finns det övergripande mål och strategier för hållbart samhällsbyggande och planering. I översiktsplanen ska det gällande den fysiska planeringen framgå hur kommunen tänker ta hänsyn och samordna planen med nationella och regionala mål, planer och program som är av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.

För att bidra till en hållbar utveckling tar kommunen stöd av globala, nationella och regionala mål. Med stöd av Agenda 2030, ska kommunens och översiktsplanens mål vara vägledande i arbetet med att uppnå bland annat Sveriges klimat- och miljömål, folkhälsomål och regionala utvecklingsmål. Kommunens mål ska vägleda såväl kommunens verksamheter som invånare och aktörer verksamma i Danderyd att bidra till att uppfylla nationella och regionala mål.

Boverket har tagit fram en Vision för Sverige 2025. Denna visar var Sverige ska vara år 2025 för att nå målen om ett hållbart samhälle till år 2050. I visionen beskrivs fyra megatrender som bedöms ha stor inverkan på vår samhällsutveckling. Till megatrenderna finns tolv Sverigebilder som visar på vilka rumsliga effekter som krävs för att nå visionen.

Bild ovan: Boverkets megatrender och Sverigebilder.

2.5.1. Nationella miljömål

Det svenska miljömålssystemet består av ett generationsmål och 16 miljökvalitetsmål. Generationsmålet innebär att behoven hos människor som lever idag tillgodoses utan att kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov äventyras. Det anger inriktningen för vad som behöver

ske inom en generation för att nå miljökvalitetsmålen. Målet är därför vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället.

I Danderyd ska översiktsplanen och utvecklingen sträva mot att nå de nationella miljökvalitetsmålen och klimatmålen. Det ska ske genom att ta stöd av kommunens nyligen antagna miljö- och klimatprogram. Syftet med programmet för Danderyds kommun är att styra mot en god och hälsosam miljö och en långsiktigt hållbar utveckling. Det visar vad vi ska göra på lokal nivå för att bidra till att nå de nationella miljö och klimatmålen. Danderyds kommuns miljö- och klimatprogram ska vara styrande för alla verksamheter som finansieras av kommunen och underlätta miljöarbetet för de som lever, bor och verkar i kommunen.

Mer information om Danderyds kommuns miljö- och klimatprogram 2030 finns på kommunens webbplats eller här.

Bild ovan: Generationsmålet och nationella miljömålen.

2.5.2. Folkhälsomål

Det övergripande nationella folkhälsomålet har ett tydligt fokus på jämlik hälsa där syftet är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Eftersom folkhälsoarbetet är brett har åtta olika målområden formulerats för att ge vägledning. Inriktningen för nummer fem: Boende och närmiljö är det som närmast ger vägledning för att genom översiktsplanering skapa sunda, trygga och trivsamma boendemiljöer för alla.

2.5.3. Energi- och klimatmål

Sveriges klimatpolitiska ramverk består av tre delar: klimatlag, klimatmål och ett klimatpolitiskt råd. Klimatlagen började gälla den 1 januari 2018. Det nationella klimatmålet är att växthusgasutsläppen från verksamheter som inte ingår i systemet för handel med utsläppsrätter ska vara noll (netto) år 2045. Detta innebär att kompensationsåtgärder är tillåtna och att de direkta utsläppen utanför EU:s utsläppshandelssystem ska minska med minst 63 procent till 2030, med 75 procent till 2040 och med 85 procent 2050, i jämförelse med 1990. Ett specifikt mål är att utsläppen från inrikes transporter (förutom inrikesflyg) ska ha minskat med 70 procent senast till år 2030, i jämförelse med 2010 års nivå. Utöver det ska Sveriges elproduktion vara helt

fossilfri år 2040. Danderyds åtgärder för att bidra till att de nationella energi- och klimatmålen uppnås hanteras i kommunens miljö- och klimatprogram samt trafikstrategi. Då den fysiska planeringen främst kan påverka energianvändning och klimatpåverkan inom transport- och bebyggelsesektorerna fokuserar översiktsplanen på dessa områden.

2.5.4. Riksintressen

Riksintressen ska redovisas i översiktsplanen. Detta är geografiska områden som har pekats ut av statliga myndigheter med stöd av 3 och 4 kap. miljöbalken, eftersom de innehåller nationellt viktiga värden och kvaliteter. Av planen ska det också framgå hur kommunen anser att de redovisade riksintressena ska tillgodoses. Kommunen anser att ett riksintresse är tillgodosett så länge det inte finns anspråk på förändringar i eller i närheten av området. Skyddet för riksintressena blir aktualiserat vid ett anspråk på förändrad markanvändning genom till exempel prövning enligt plan- och bygglagen, miljöbalken eller övrig speciallagstiftning.

I Danderyds kommun finns Riksintresse för kulturmiljövård i Djursholm och Stocksund, Riksintresse för väg, dvs E18 samt Riksintresse för järnväg, dvs Roslagsbanan.

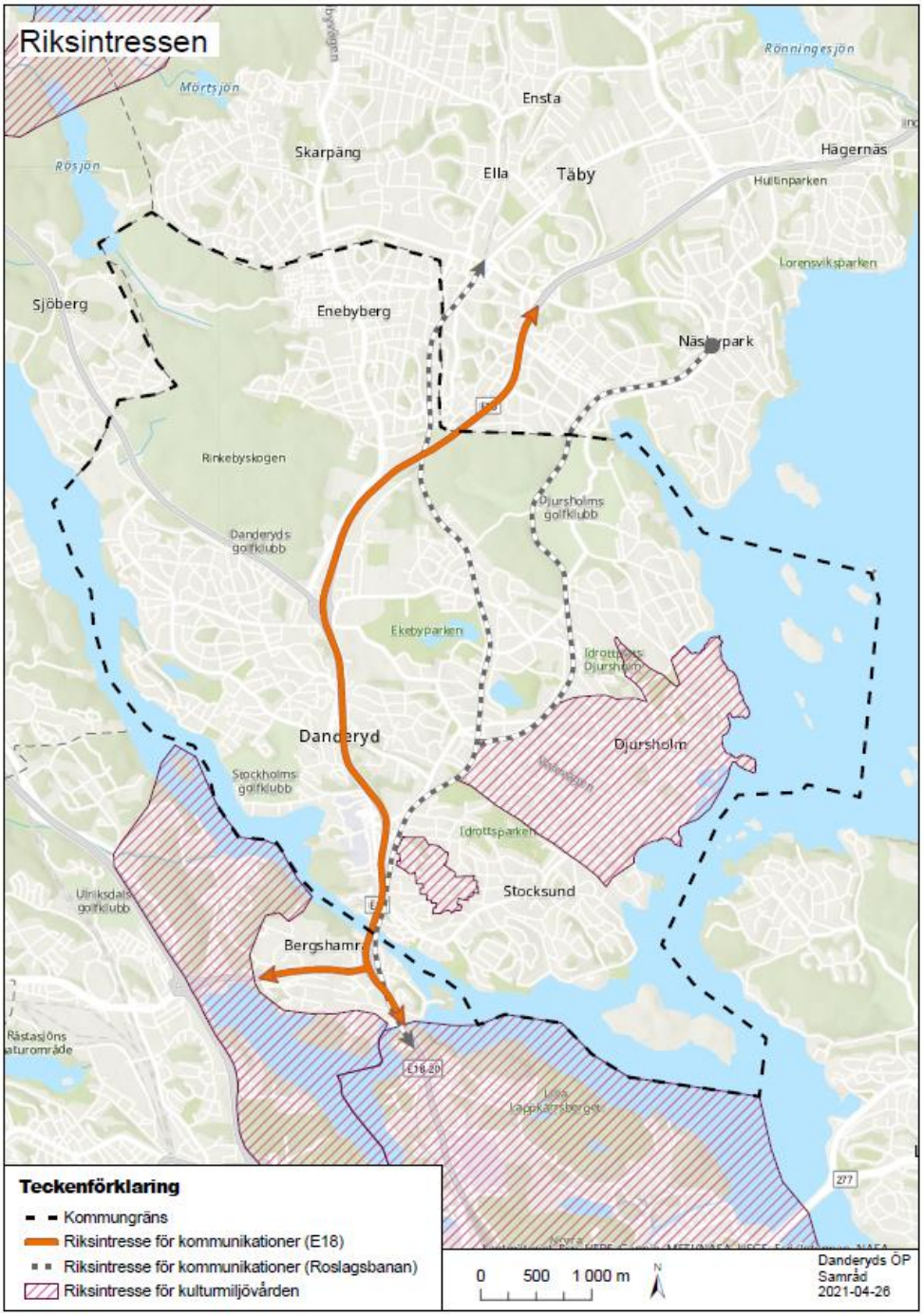

Bild ovan: Karta som visar riksintressena i Danderyds kommun.

2.6. Danderyd i Stockholmsregionen

Danderyd är en av 26 kommuner i Stockholms län, som alla har så kallade mellankommunala frågor att hantera gemensamt. Det som sker i en kommun påverkar på många sätt angränsande och närliggande kommuner. Tydliga exempel på detta är befolknings- och bebyggelseutvecklingen i Stockholmsregionen som i hög grad påverkar resandemönster, inklusive trafiken på E18 och Roslagsbanan genom Danderyds kommun med följande trängsel-, miljö- och hälsoutmaningar. Tekniska försörjningssystem samt grön-

och blåstruktur är exempel på viktiga resurser som Danderyd delar med andra kommuner.

Danderyds goda kommunikationsläge ger upphov till stora pendlingsströmmar både in i och ut från kommunen. Idag pendlar många över kommungränserna. Av danderydsborna arbetar ungefär 12 000 personer utanför kommunen, varav merparten pendlar till Stockholm stad. Cirka 3 500 arbetar inom kommunen och nästan 16 000 personer pendlar dagligen in till Danderyd för att arbeta. Tillgången till en stor arbetsmarknad inom rimliga avstånd ökar möjligheterna både för individer och arbetsgivare som får bättre tillgång till rätt kompetens.

För att vägleda kommunerna i dessa mellankommunala och andra frågor har Region Stockholm uppdraget som regionplaneorgan att ta fram en regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen (RUFS). Där finns regionala mål formulerade, vilka översiktsplanen behöver förhålla sig och bidra till.

2.6.1. RUFS 2050

Den regionala utvecklingsplanen för Stockholm, RUFS 2050, ger vägledning och långsiktig riktning för översiktsplaneringen och andra regionala utvecklingsfrågor. Här finns mål, delmål och regionala prioriteringar. Den rumsliga inriktningen som formuleras i följande punkter, är ett stöd för kommunernas utvecklingsplanering:

- Stadsutveckling i de bästa kollektivtrafiklägena
- Sammanlänkade regionala stadskärnor
- Resurseffektiva system för människor och gods
- Sammanhängande grönstruktur och robust vattenmiljö
- Starka kopplingar mellan stad och land
- Tillgängliga innovations-, företags- och beslutsfattarmiljöer

I plankartan pekas prioriterade områden för bebyggelseutveckling ut. Dessa befinner sig i strategiska lägen för gemensam resursanvändning och kollektivtrafikförsörjning. I Danderyds kommun finns dessa främst i de strategiska stadsutvecklingslägena runt E18-stråket och i de primära bebyggelselägena i norra Djursholm.

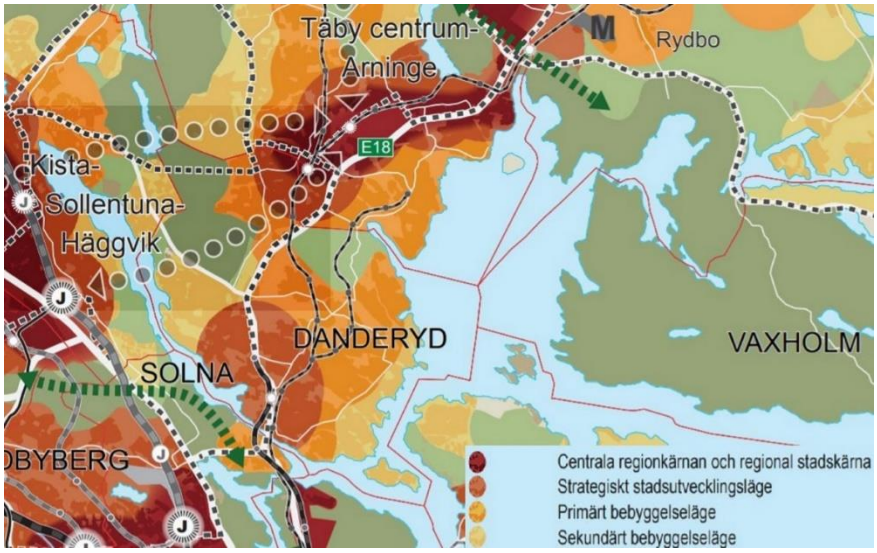

Bild ovan: Utklipp från Regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUFS) 2050 – plankarta.

2.6.2. Eventuell avvikelse från regionplanen

Enligt plan- och bygglagen ska översiktsplanen redovisa om den avviker från regionplanen och varför den gör det. För Danderyds del föreligger en risk att regionplanens uppsatta mål gällande årligt bostadstillskott inte kommer att uppnås.

Danderyd är till ytan en av Sveriges minsta kommuner samtidigt som det är en av de mest exploaterade kommunerna i landet i förhållande till ytan. I dagsläget finns cirka 13 000 bostäder i kommunen. Delar av kommunen består av naturreservat samt till ytan omfattande villabebyggelse i lägre skala. Historiskt sett har exploateringen skett stötvis i Danderyd. Vissa år har få nya bostäder färdigställts, och andra år har med Danderyds mått stora projekt färdigställts.

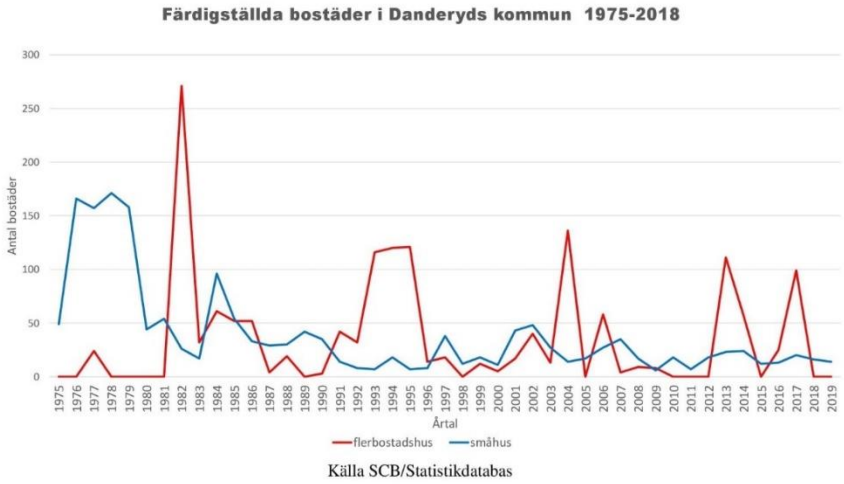

Bild ovan: Färdigställda bostäder i Danderyds kommun.

Danderyd kommun gör bedömningen att den regionala utvecklingsplanens mål om ett årligt bostadstillskott om 170 till 350 bostäder i kommunen (beroende på alternativen låg, bas och högt behov) per år fram till 2050 inte kommer att uppnås då de är för högt ställda.

Under framtagandet av den regionala utvecklingsplanen var Danderyd kommuns ställningstagande genomgående i samrådsprocess och dialog med landstinget/regionen att detta inte var möjligt med nuvarande förutsättningar. Detta skulle eventuellt kunna bli möjligt om E18 tunnelförläggs och ytan exploateras med bostäder enligt förslag "lång tunnel" från utredningen "Centrala Danderyd - program för fördjupning av översiktsplanen". Utredningen finns på kommunens webbplats eller här.

Det är Danderyds kommun som i slutändan måste avgöra vad som är en rimlig ambition för kommunens bostadsbyggande och vilken typ av bostäder som bör byggas. Målet om att 170 till 350 bostäder årligen ska byggas i Danderyd riskerar att inte uppnås inom överskådlig framtid med nuvarande förutsättningar. Därmed riskerar Danderyd att inte kunna följa den regionala utvecklingsplanen gällande detta övergripande mål.

2.7. Danderyd i nordöstra Storstockholm

Danderyd ingår i Stockholmsregionen och i regionen finns flera mellankommunala samverkansforum. Exempelvis samordnar både Region Stockholm och Länsstyrelsen flertalet mellankommunala nätverk. Vidare sker samarbete med olika myndigheter och andra kommuner som exempelvis StoNo-samarbetet.

2.7.1. Stockholm Nordosts vision

Stockholm Nordost (StoNo) är ett samarbete mellan kommunerna Danderyd, Norrtälje, Täby, Vallentuna, Vaxholm och Österåker. Syftet med samarbetet är att stärka regiondelens position som en del i Stockholmsregionen genom att skapa och ta tillvara förutsättningar för utvecklingen i alla sex kommunerna och ge nytta för invånare, verksamma och näringsliv.

Kommunerna arbetar, gemensamt och var för sig, för att utveckla regiondelen med stöd av en gemensam vision som behandlar områdena stadsstruktur, transportsystem, näringslivsutveckling och regional stadskärna.

Visionen syftar till att verka för 100 000 nya invånare fram till 2030. Därför ska 40 000 nya bostäder byggas och 50 000 arbetsplatser skapas i företag som etablerar sig eller redan finns i regionen. För att detta ska uppnås är effektiva färdmedel och ny infrastruktur en förutsättning. Visionen är inte nedbruten på vad varje enskild kommun ska göra för att visionen ska nås.

Till visionen finns gemensamma frågor som kommunerna prioriterar. Exempel på dessa är:

- Roslagsbanan förlängning till Arlanda.
- Roslagsbanans förlängning till city.
- Tvärförbindelser med kollektivtrafik västerut från Täbys regionala stadskärna och Knutpunkt Danderyd.
- Framkomlighet på E18, Norrortsleden och Arningevägen inklusive Arninge station.
- Centrala Danderyd; E18 och kollektivtrafikknutpunkt.

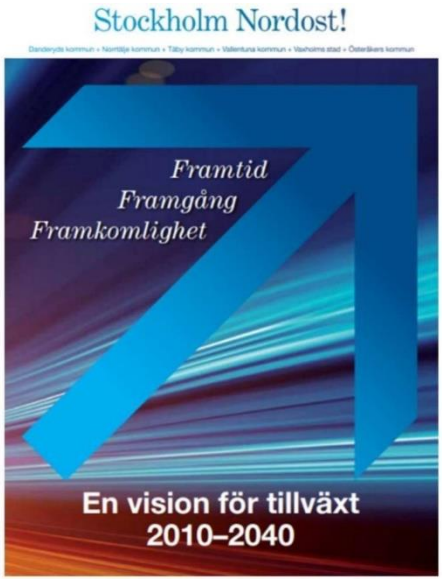

Bild ovan: Vision för StoNo - En vision för tillväxt 2010–2040.

Samrådsförslag

Översiktsplan för Danderyds kommun

Kapitel 3. Nuläge

SAMRÅDSHANDLING 2021-05-03

Samsöviken - Fotograf Erik Somnäs 2020

Innehållsförteckning

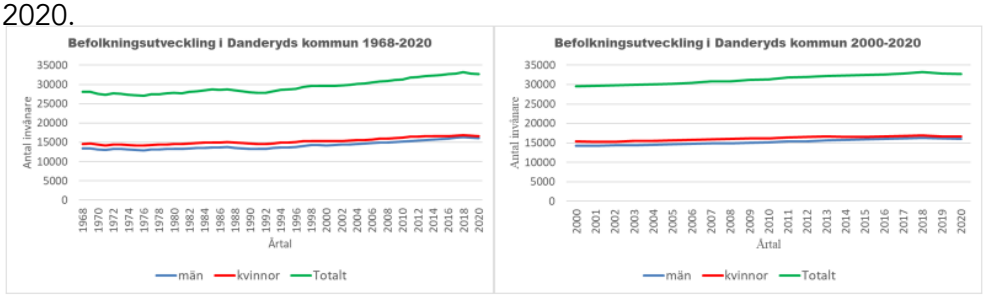
3.1. Befolkning 35
3.2. Bebyggelse 38
3.2.1. Bostäder 38
3.2.2. Samhällsservice 39
3.2.3. Näringsliv 44
3.3. Trafik och transporter 45
3.3.1. Gång- och cykeltrafik 45
3.3.2. Kollektivtrafik 49
3.3.3. Bil- och godstrafik 50
3.3.4. Parkering 52
3.4. Teknisk infrastruktur 54
3.4.1. Informations- och kommunikationsteknik (IKT) 54
3.4.2. Energi 55
3.4.3. Vatten och avlopp 58
3.4.4. Avfallshantering 58
3.5. Natur 60
3.5.1. Natur och biologisk mångfald 60
3.5.2. Rekreation och friluftsliv 65
3.5.3. Areell näring 71
3.5.4. Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) 72
3.5.5. Förekomst av vatten i kommunen 72
3.6. Miljö, hälsa och risk 78
3.6.1. Vatten och klimatförändringar 78
3.6.2 Klimatanpassning - effekter av ett förändrat klimat 80
3.6.3 Klimatrelaterade risker för den byggda miljön 86
3.6.4. Klimatpåverkande utsläpp 88
3.6.5. Luft 88
3.6.6. Buller 89
3.6.7. Radon 92
3.6.8. Elektromagnetiska fält 93
3.6.9. Förorenade områden 94
3.7. Kulturmiljö 95
3.7.1. Kulturmiljöer i Danderyd 95
3.7.2. Riksintresse för kulturmiljövården 96
3.7.3. Övriga kulturhistoriskt värdefulla områden 97

3.1. Befolkning

Bild ovan: Brudpar på slottsgården - Fotograf Talita Rocha.

Den 31 december 2020 bodde 32 712 invånare i Danderyd. Av dessa var 16 632 kvinnor och 16 080 män. Dessa var fördelade på 13 346 bostäder vilket innebär att det bor cirka 2,5 personer per hushåll. Av kommunens boende är 52 procent sammanboende, 39 procent ensamstående och 9 procent hör till övriga hushåll. Motsvarande siffror för riket är 46 procent sammanboende, 47 procent ensamstående och 7 procent övriga hushåll. Mellan år 2000 och 2020 har kommunens befolkning ökat med i genomsnitt cirka 150 personer per år, dock minskade befolkningen både under 2019 och 2020.

År	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Män	14213	14307	14434	14408	14526	14628	14754	14878	14887	15011	15150	15352	15444	15600	15728	15845	15989	16156	16305	16163	16080
Kvinnor	15357	15325	15321	15476	15574	15598	15738	15911	15964	16139	16180	16447	16516	16622	16567	16576	16664	16732	16882	16694	16632
Totalt	29570	29632	29755	29884	30100	30226	30492	30789	30851	31150	31330	31799	31960	32222	32295	32421	32653	32888	33187	32857	32712

Källa SCB/Statistikdatabas

Bild ovan: Befolkningsutveckling 1968–2020 och 2000–2020 i Danderyds kommun – Källa SCB/Statistikdatabas.

Enligt Danderyds befolkningsprognos från 2021, som baseras på framtida exploateringar och befolkningsförändringar gällande inflyttning, utflyttning,

födsel och död, kan befolkningen i kommunen uppgå till 35 466 personer år 2035. Utan byggnation beräknas befolkningen uppgå till 32 493 personer år 2035.

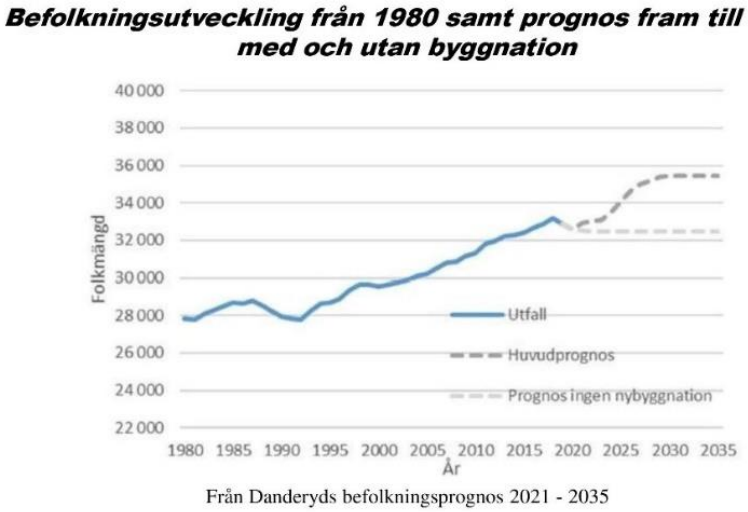

Bild ovan: Befolkningsutveckling från 1980 samt prognos fram till 2035 med och utan byggnation - Från Danderyds befolkningsprognos 2021 – 2035.

Danderyd har en högre andel äldre befolkning jämfört med många andra kommuner. Det medför att kommunen har en hög försörjningskvot i förhållande till andra kommuner i länet. Försörjningskvot innebär hur många personer varje förvärvsarbetare måste försörja utöver sig själv. Detta beräknas genom att dividera antalet personer i arbetsför ålder (20–64 år) med antal personer i övriga åldrar. Denna modell tar inte hänsyn till hur sysselsättning och välfärdsproduktion sker då exempelvis personer i åldern 20–64 kan stå utanför arbetsmarknaden och personer under 20 år och över 64 år kan ingå i arbetskraften. Försörjningskvoten ger en fingervisning om hur de kommande behoven kommer att utvecklas men säger inget om hur välfärden kommer att finansieras.

Enligt Danderyds befolkningsprognos uppgår försörjningskvoten idag till 0,92 och 2035 kan denna försörjningskvot minska till 0,84. Detta beror på om byggnation sker såsom befolkningsprognosen bedömer fram till 2035. Om byggnation ej sker kan dagens försörjningskvot komma att öka något fram till 2035.

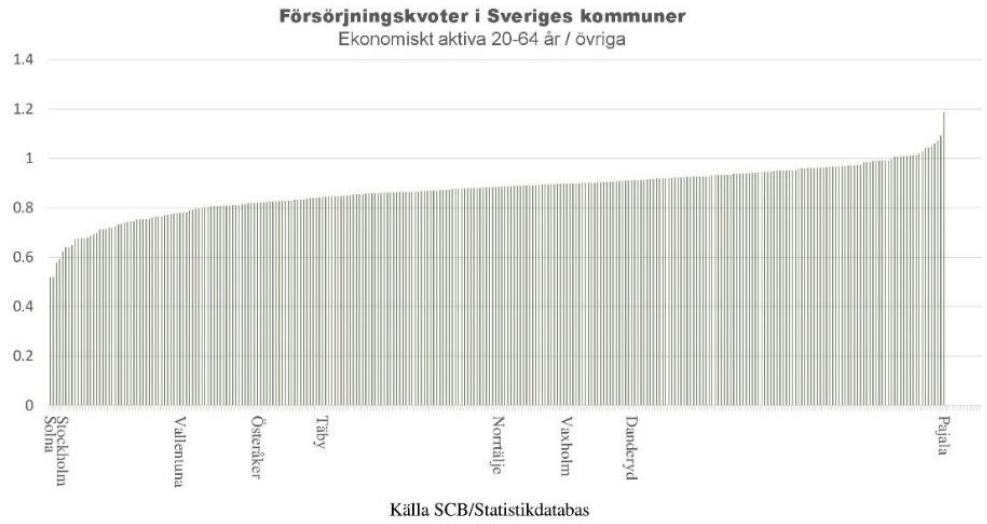

Bild ovan: Försörjningskvoter i Sveriges kommuner.

Enligt statistik från SCB 2019 är medelåldern i Danderyds kommun 41 år vilket är samma som för riket. Medelåldern i Danderyd för kvinnor är 43 år och 40 år för män. Av Danderyds invånare är 83 procent födda i Sverige och 17 procent födda utomlands. Motsvarande siffror för riket är 80 procent födda i Sverige och 20 procent födda utomlands.

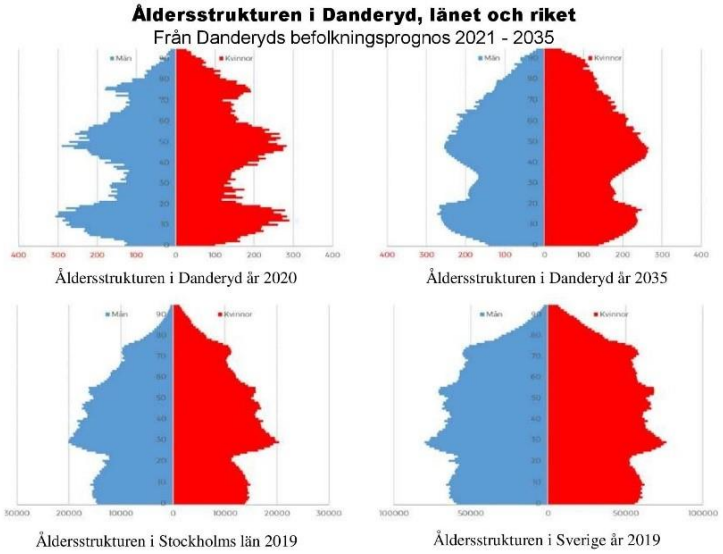

Bild ovan: Åldersstrukturen i Danderyd, länet och riket. Från Danderyds befolkningsprognos 2021 – 2035.

Befolkningen i Danderyd har en hög utbildningsnivå. Här har 47 procent minst tre års eftergymnasial utbildning (kvinnor 47 procent och män 48 procent). Motsvarande siffror för riket är 22 procent (kvinnor 26 procent och män 19 procent).

Danderydsbornas genomsnittliga inkomst är 581 500 kronor per person och år (432 800 kronor per år för kvinnor och 742 800 kronor per år för män). Motsvarande siffror för riket är 318 000 kronor per person och år (277 000 kronor per kvinna och år samt 366 000 kronor per man och år). Arbetslösheten i kommunen är totalt 6,1 procent (kvinnor 5,9 procent och män 6,2 procent). I riket är motsvarande siffror 6,8 procent (kvinnor 6,9 procent och män 6,7 procent).

3.2. Bebyggelse

Danderyds kommun består av fyra kommundelar: Enebyberg, Danderyd, Djursholm och Stocksund. Bebyggelsen i kommunen utgörs dels av ett centralt stråk längs med tunnelbanan och E18 med huvudsakligen högre bebyggelse med flerbostadshus, arbetsplatser och service, dels av en varierad småhusbebyggelse av trädgårdskaraktär med inslag av flerfamiljshus och lokala servicecentra. Den täta bebyggelsen inom det centrala stråket bidrar till att Danderyd är förhållandevis högt exploaterat. 2019 var befolkningstätheten i kommunen 1 246 invånare per kvadratkilometer. Samma år var befolkningstätheten i Stockholms län 360 invånare per kvadratkilometer och 25 invånare per kvadratkilometer i Sverige.

3.2.1. Bostäder

Den 31 december 2019 fanns totalt 13 346 bostäder i kommunen. Av dessa var 6 488 i småhus och 6 858 i flerbostadshus. Detta innebär att bostadsbeståndet består av 49 procent småhus och 51 procent flerbostadshus. Av bostäderna i flerbostadshus var 2 009 hyresrätter och 4 849 bostadsrätter.

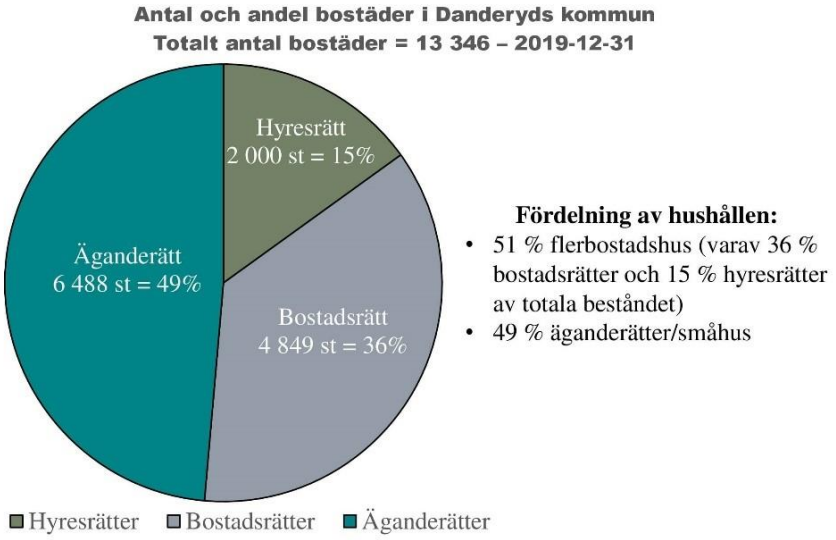

Bild ovan: Antal och andel bostäder I Danderyds kommun 2019-12-31.

3.2.2. Samhällsservice

Danderyds befolkningsprognos från 2021 visar på befolkningsförändringar mellan 2021 och 2035 som exempelvis:

- Antalet barn i åldrarna 0–6 år ökar med 235 barn
- Antalet elever i åldrarna 7–15 år minskar med 346 barn.
- Antalet äldre 75+ ökar med 231 personer.

Merparten av den kommunala servicen riktar sig antingen till barn/elever eller äldre inom äldreomsorgen. Befolkningssammansättningen i dessa åldersgrupper är därmed central för en stor del av kommunens investeringsbehov i nya verksamhetslokaler.

Förskolor och skolor

För att möta medborgarnas efterfrågan på småskalighet och närhet drivs Danderyds förskolor och skolor i förhållandevis små enheter. I dagsläget finns 12 kommunala och 20 fristående förskolor samt två verksamheter som bedriver pedagogisk omsorg. Dessa har en sammanlagd kapacitet om cirka 1 900 platser. Kommunen driver även en verksamhet för föräldralediga med yngre barn. Elever pendlar både in till kommunen och ut från kommunen. Detta gäller främst elever i gymnasieåldern.

I Danderyd finns två kommunala skolor och en fristående skola för årskurs F-3. Det finns sex kommunala och tre fristående skolor för årskurs F-6, samt två kommunala och en fristående skola med årskurser 7–9. Den sammanlagda kapaciteten för elever från förskoleklass till årskurs 6 är cirka 3 600 platser och för årskurs 7–9 cirka 1 700 platser.

En internationell skola för elever i ålder 3–18 år finns i kommunen. Skolan har tillstånd av Skolverket för att bedriva utbildning med annan läroplan än den svenska. De har idag cirka 400 elever som uppfyller kriterierna för att gå i en internationell skola varav merparten av eleverna kommer från Danderyd.

Det är idag en viss överkapacitet av förskoleplatser i kommunen, vilket kan ses i kommunens lokalförsörjningsplan. Det finns också ett överskott av platser för elever upp till årskurs 6. Inom en snar framtid kommer även skolor för årskurs 7–9 att ha ett platsöverskott om inte nya bostäder byggs eller fler elever tillkommer från andra kommuner.

Det finns tre gymnasieskolor i Danderyds kommun. Danderyds gymnasium är kommunalt medan Viktor Rydbergs gymnasium och Marina läroverket är fristående skolor. Sammanlagt finns cirka 2 200 gymnasieelever varav cirka 1 250 elever går på Danderyds gymnasium.

Bild ovan: Ekebyskolan.

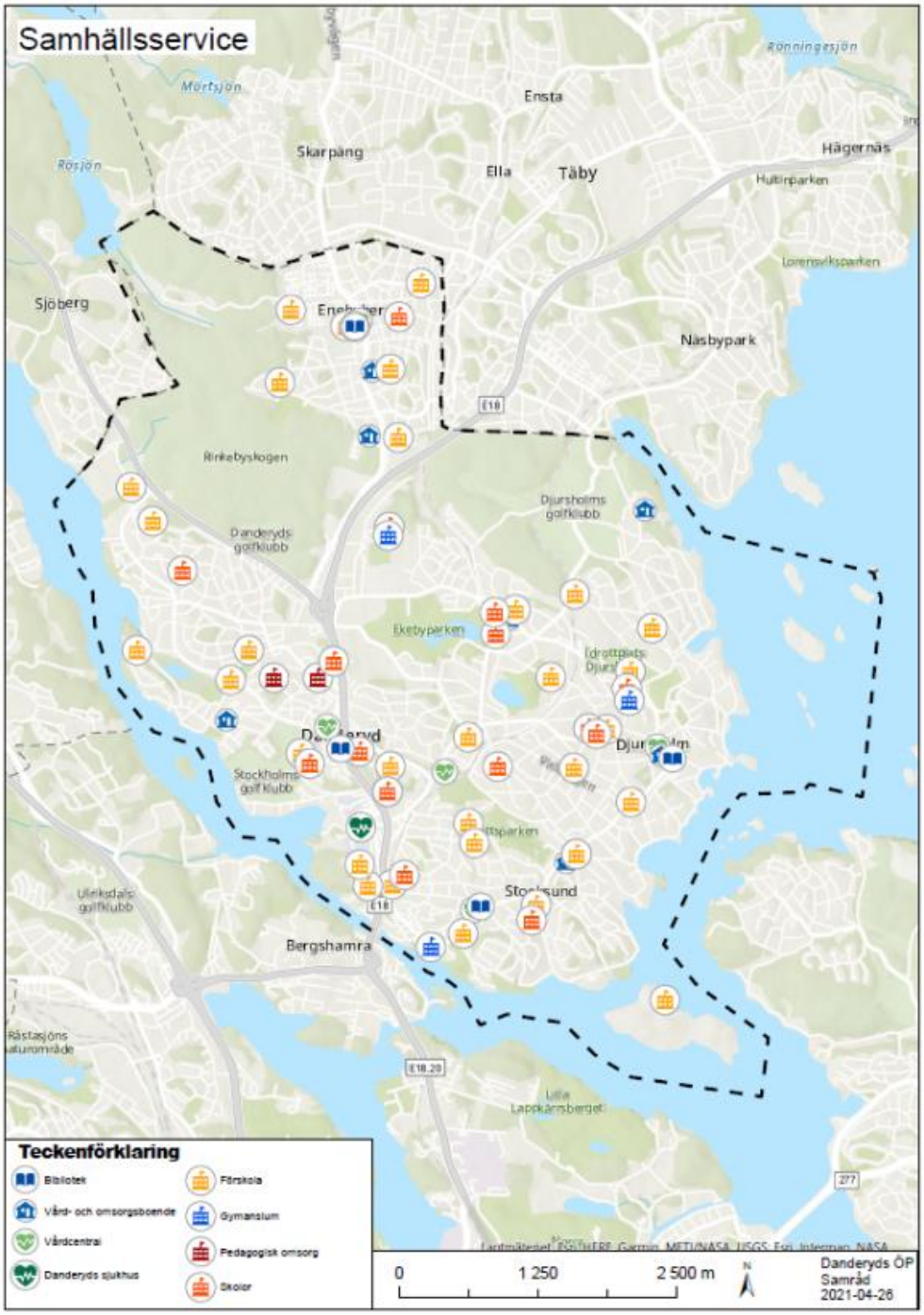

Bild ovan: Kartan visar samhällsservice i Danderyds kommun.

Särskilda boendeformer

Befolkningsprognosen är ett viktigt underlag vid bedömningen av framtida behov av plats på vård- och omsorgsboenden, främst gäller det åldersgruppen 75 år och äldre. Kommunens befolkningsprognos från 2021 visar att antalet personer som är 65 år och äldre kommer att öka med 715 personer under perioden 2020–2035, samt att åldersgruppen 75+ beräknas öka med 231 personer mellan 2020 och 2035.

I kommunen finns fem olika seniorboenden med seniorbostäder avsedda för personer över 75 år. Seniorbostäderna, som finns både i flerbostadshus och radhus, ligger vid Eneby torg, Kevinge, Stocksunds torg, Fafnersvägen och Gripvägen.

Kommunen har sju vård- och omsorgsboenden varav tre drivs av privat utförare och fyra i egen regi. Det finns åtta LSS-boenden där fem drivs med privat utförare och tre i egen regi, samt två socialpsykiatriboenden som drivs med privat utförare. Utöver detta finns vård- och omsorgsboenden för personer med somatiska omvårdnadsbehov och personer med demenssjukdom.

I dagsläget finns det behov av två nya vård- och omsorgsboende i kommunen. Kommunen bygger ett korttidsboende på 27 platser. Intill detta bygger en privat aktör ett vård- och omsorgsboende med 60 platser. Utöver detta finns ytterligare planer på ett vård- och omsorgsboende med 60 platser i Västra Danderyd.

Bild ovan: Vård- och omsorgsboende - Svalnäs gästhem - Fotograf Kristina Fischer 2020.

Vårdinrättningar

Danderyds sjukhus är ett av Sveriges största akutsjukhus. Sjukhuset ägs av Danderyds Sjukhus AB som är helägt av Region Stockholm. På sjukhuset bedrivs universitetssjukvård, utbildning och forskning kring våra vanligaste folksjukdomar. I Danderyd finns även vårdcentraler som drivs av region Stockholm eller i privat regi.

Bild ovan: Danderyds sjukhus - Fotograf Erik Somnäs från 2020.

Kulturinrättningar

Danderyd har en lång tradition av kultur och kulturhistoria och det finns ett rikt och varierat kulturutbud för alla åldrar. I kommunen finns flera kulturhistoriskt intressanta miljöer. I Danderyd finns ett bibliotek i varje kommundel. Dessa är centralt lokaliserade. Här arrangeras exempelvis föreställningar, utställningar och barnteaterföreställningar.

Danderydsgården är kommunens kulturhus. Här arrangeras bland annat konserter, disco, konst- och fotoutställningar, med fokus på kulturaktiviteter riktade till barn.

Bild ovan: Danderydsgården.

Träffpunkt Enebyberg vid Eneby torg är en mötesplats för olika åldrar och intressen. Här finns café, bibliotek, kyrka, samt Seniorträffen och Fritidsträffen.

Danderyds kulturskola erbjuder kurser i musik, dans, teater och drama samt bild och form för barn och ungdomar upp till 20 år. Det finns också flera fristående kultur- och musikskolor som bedriver undervisning i Danderyd.

I Danderyd finns även kulturföreningar för alla åldrar. Det finns exempelvis församlingar, hembygdsföreningar, studieförbund och professionella utövare som dagligen arrangerar olika evenemang.

3.2.3. Näringsliv

I Danderyd finns cirka 6 000 företag och 18 000 arbetstillfällen varav hälften är inom offentlig sektor. De flesta företag är småföretag med upp till fyra anställda. Sammanlagt finns det cirka 2 500 företag som omsätter över 100 000 kronor per år och varje år startas cirka 250 – 300 företag i kommunen. Detta innebär att Danderyd är bland de kommuner där flest företag startas årligen, samtidigt som andelen kvinnliga företagare i kommunen är högre än många andra kommuner i landet.

I Danderyd är Danderyds sjukhus och kommunen de största arbetsgivarna. De privata företagen finns främst inom tjänstesektorn inom branscher som till exempel juridik, ekonomi, vetenskap, handels- och fastighetsverksamhet. Många av de befintliga lokalerna för arbetsplatser ligger i anslutning till större vägar och kommunikationer.

I Mörby centrum finns ett brett och omfattande handels- och serviceutbud. Detaljhandel och visst serviceutbud finns även i respektive kommundelscentra samt vid etableringar längs E18 vid exempelvis Enebyängen och Trafikplats Danderyds kyrka.

Att näringslivet trivs och utvecklas i Danderyds kommun är viktigt för kommunens framtida utveckling och välfärd. De sex nordostkommunerna (StoNo) har en gemensam vision som bland annat syftar till att gemensamt skapa 50 000 nya arbetstillfällen inom dessa kommuner. Då Danderyds näringsliv präglas av många småföretagare finns ett behov av mötesplatser och arbetsplatser. Danderyds geografiska läge möjliggör nya mötesplatser för coworking-ytor, nätverk och ömsesidigt utbyte för företag i hela Stockholm Nordost.

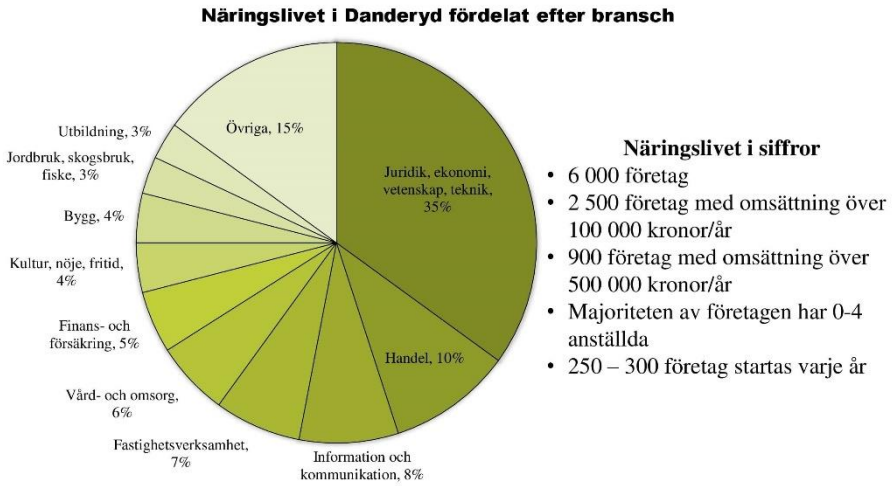

Bild ovan: Näringslivet i Danderyds kommun.

3.3. Trafik och transporter

I Danderyd är trafikförutsättningarna goda med snabba kommunikationer både till centrala Stockholm och övriga regionen. Det finns ett bra kollektivtrafikutbud samtidigt som E18 går genom kommunen och erbjuder snabba transporter. E18, Roslagsbanan och tunnelbanan orsakar bullerstörningar i kommunen och miljökvalitetsnormerna för partikelhalter överskrids. Detta gäller främst vintertid vid barmark då dubbdäck fortfarande används. Enligt Nationella emissionsdatabasen stod transporterna (exklusive flygresor) för 70 procent av de totala utsläppen av växthusgaser i Danderyd under 2018.

3.3.1. Gång- och cykeltrafik

Av det totala resandet i Danderyds kommun år 2018 var andelen cykelresor 11 procent. Enligt kommunens cykelplan från år 2014 är målet att öka andelen cykelresor till 15 procent av det totala resandet år 2024.

Bild ovan: Cykelbanan vid Danderyds sjukhus.

God kvalitet på drift och underhåll av gång- och cykelvägar året om är en förutsättning för att skapa en säker miljö för oskyddade trafikanter, och därigenom öka andelen som går eller cyklar. Kommunens regionala cykelstråk har sopsaltats sedan vintern 2014–2015 och detta har varit positivt för cyklandet i kommunen under vintertid.

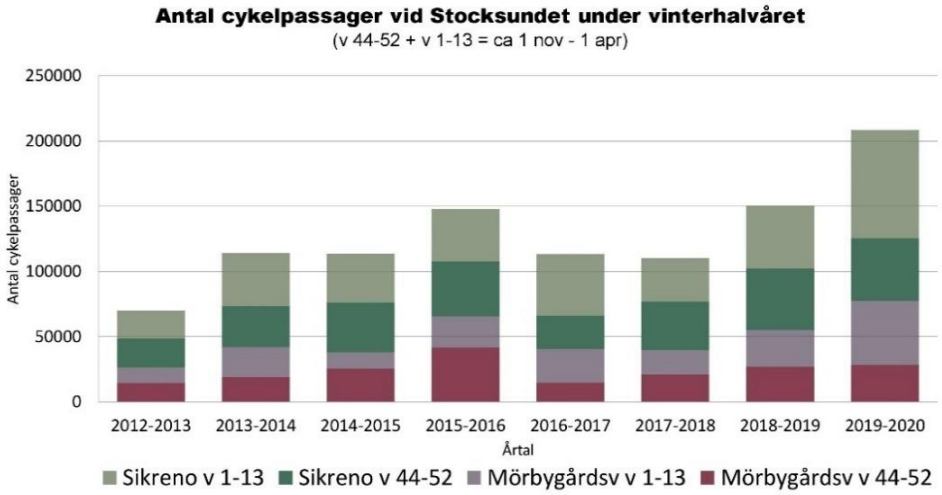

Bild ovan: Antal cykelpassager vid Stocksundet under vinterhalvåret. Källa: Resvanor i Danderyds kommun 2020.

I Danderyds kommun finns cykelparkering vid samtliga stationer utmed Roslagsbanan och tunnelbanan samt vid vissa busshållplatser. Danderyds

kommun bedriver arbete där tillgången till attraktiva cykelparkeringar i kommunen kontinuerligt ses över.

Bild ovan: Cykelparkering - Mörby Centrum.

Under de senaste åren har olika typer av fordon blivit vanligare på gång och cykelbanor, exempelvis elassisterade fordon, lånecyklar, sparkcyklar och elsparkcyklar, elmopeder och lastcyklar. Dessa innebär nya utmaningar vad gäller konflikt kring utrymme i trafiken, på allmänna platser och

parkeringsmöjligheter. Dessa utmaningar behöver hanteras vidare i kommande arbete med revidering av cykelplan.

I dagsläget prioriteras arbetet med säkra skolvägar, men kommunen har ingen gångplan som visar på vilka åtgärder som behöver genomföras, motsvarande cykelplanen.

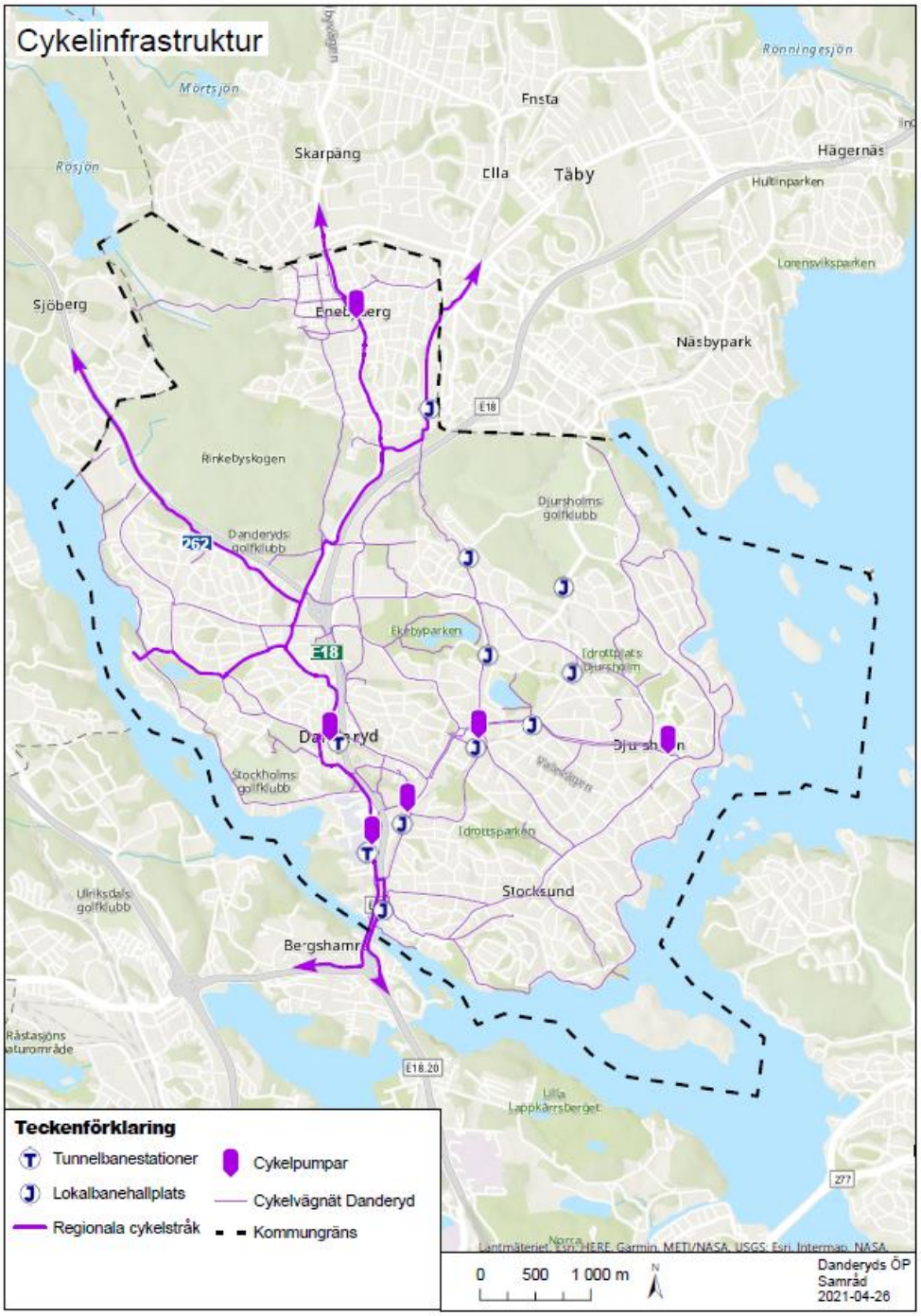

Bild ovan: Kartan visar cykelinfrastruktur i Danderyds kommun.

3.3.2. Kollektivtrafik

Danderyd har tillgång till tunnelbana, Roslagsbanan, buss och pendelbåt. Tunnelbanans röda linje har god turtäthet och sin slutstation vid Mörby centrum samt en hållplats vid Danderyds sjukhus. Roslagsbanan passerar kommunen med två grenar. Stationerna Mörby, Djursholms Ösby, Bråvallavägen, Djursholms Ekeby och Enebyberg finns på ena linjen och Stocksund, Vendevägen, Östberga och Altorp på den andra. Det finns även ett trettiotal busslinjer i Danderyds kommun, de största noderna är Danderyds sjukhus och Mörby centrum, av dessa är tre busslinjer lokala. Pendelbåtlinjen 80 går mellan Nybroplan, Ropsten och Storholmen. Linjen trafikerar vid Ekuddens brygga och Tranholmens brygga i Danderyd.

Bild ovan: Kollektivtrafik - Båttrafik vid Tranholmen - Fotograf Maria Djurskog.

Kollektivtrafiken är effektiv för resor till och från kommunen även om brister finns i busstrafikens framkomlighet och det är kapacitetsbrist i bussterminalen vid Danderyds sjukhus. I dagsläget är kopplingen till Solna och Kista bristfällig.

Kollektivtrafik används sällan vid resor inom kommunen, busstrafiken har lägre turtäthet och restiderna upplevs som långa. Turtätheten för lokala busslinjer och synkronisering mellan lokala busslinjer behöver förbättras.

Kommunen arbetar med att säkerställa att busstrafiken får god framkomlighet på det kommunala vägnätet och att genomföra kampanjer och information för att öka det kollektiva resandet.

Bild ovan: Kollektivtrafik – Roslagsbanan.

3.3.3. Bil- och godstrafik

Genom kommunen går E18 som är en motorväg av riksintresse. Huvudvägnätet i kommunen består av Edsbergsvägen, Edsviksvägen, Danderydsvägen, Stockholmsvägen, Vendevägen, Enebybergsvägen, Näsbyvägen och Mörbygårdsvägen.

Bild ovan: E18 - Fotograf Erik Somnäs från 2020.

E18 innebär idag en barriär som delar kommunen i två delar där det dagligen passerar nästan 80 000 fordon per dygn varav nästan 10 procent består av tung trafik. Detta medför bland annat höga bullernivåer längs med E18. Edsbergsvägen är en viktig förbindelselänk mellan E4 och E18. Vägen är högt belastad vilket innebär långa köbildningar, speciellt i rusningstrafik i korsningen med Enebybergsvägen.

Enligt resvaneundersökningen från 2018 är det mest förekommande färdmedlet i Danderyds kommun bil. Bilresor utgör cirka hälften av de resor som sker i kommunen. Färdmedelsfördelningen varierar beroende på var i Danderyds kommun respondentens bostad är lokaliserad (se figur nedan). I kommundelen Danderyd är det betydligt lägre andel av resorna som görs med bil och i Djursholm betydligt högre andel som görs med bil jämfört med genomsnittet i kommunen.

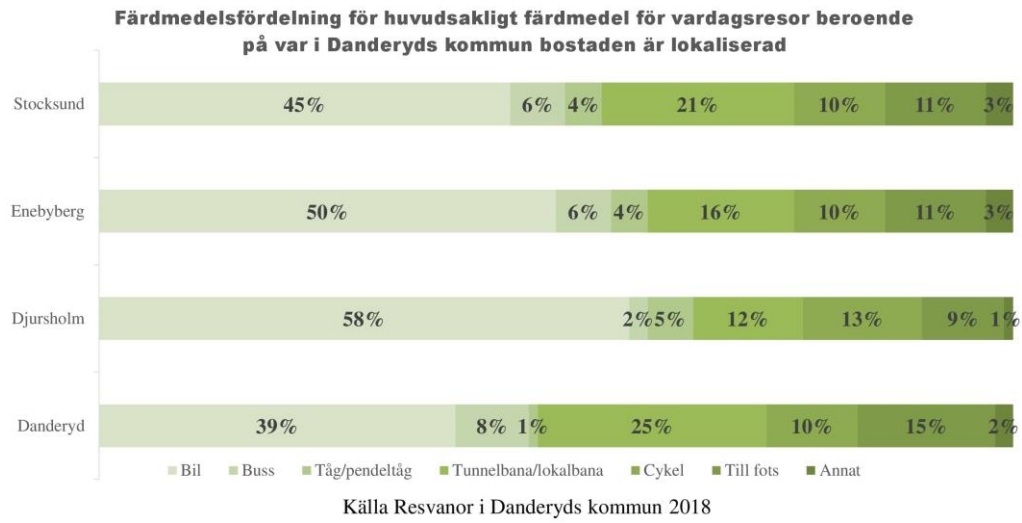

Bild ovan: Färdmedelsfördelning för huvudsakligt färdmedel för vardagsresor beroende på var i Danderyds kommun bostaden är lokaliserad. Källa: Resvanor i Danderyds kommun 2018.

3.3.4. Parkering

I Danderyd regleras bilparkeringen i dagsläget genom en kombination av tidsreglering och avgiftsreglering exempelvis för boendeparkering. Oftast är det möjligt att parkera 24 timmar om dygnet om inget annat anges. På många gator ska p-skiva användas och det är möjligt att ansöka om boendeparkering. För att nyttja någon av kommunens fyra infartsparkeringar behövs särskilt tillstånd.

Kommunens gällande parkeringstal ska omarbetas. Idag saknar dessa flexibilitet vilket gör dem osmidiga att använda vid exempelvis bygglovshantering. Det finns gott om bilparkering i Danderyd på både kvartersmark och gatumark men brist på säker cykelparkering vid många målpunkter i kommunen.

Bild ovan: Bilparkering - Fotograf Maria Djurskog.

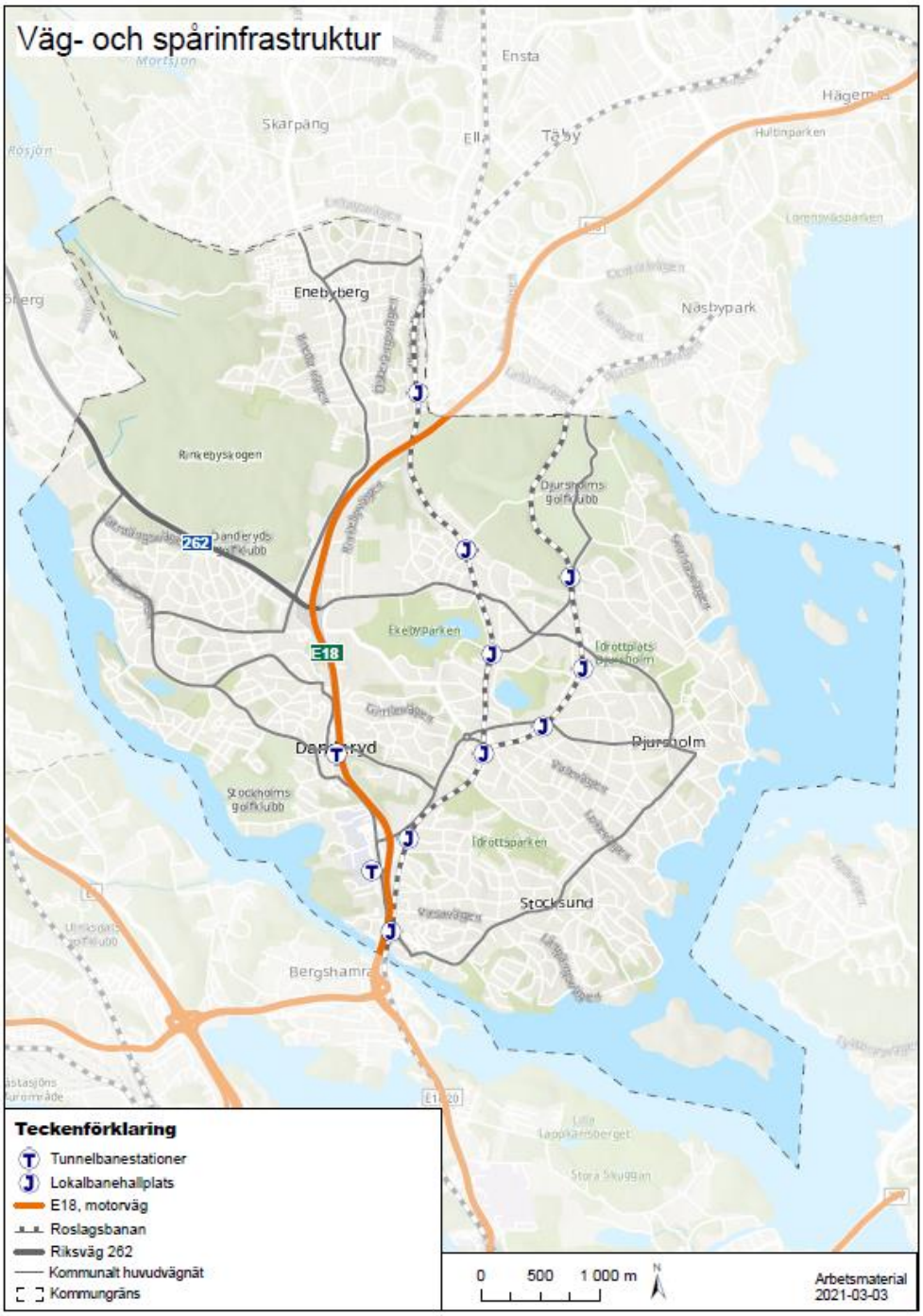

Bild ovan: Kartan visar väg- och spårinfrastruktur i Danderyds kommun.

3.4. Teknisk infrastruktur

3.4.1. Informations- och kommunikationsteknik (IKT)

Varje år genomför Post- och telestyrelsen (PTS) en bredbandskartläggning. I 2019 års mätning hade 95 procent av Danderyds hushåll och arbetsställen tillgång till 100 Mbit/s eller mer. Samtidigt har 100 procent av Danderyds hushåll och arbetsställen tillgång till 30 Mbit/s eller mer. Vid samma mätning var andelen med 100 Mbit/s 85 procent för riket och 94 procent för

Stockholms län.

Bredbandskartläggning i Danderyds kommun

Danderyd Totalt Befolkning/Hushåll	2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019												
Tillgång till fast bredband och telefoni	*2007*	*2008*	*2009*	*2010*	*2011*	*2012*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*	*2019*
Fast bredband, alla accesstekniker [2]	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
Fast bredband via trådbunden access				100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	99.95%	99.92%	99.92%	99.98%
I absolut närhet till fiberansluten [11]											96.78%	97.70%	97.88%
Fibernät [3]				11.06%	56.64%	59.06%	64.89%	70.94%	78.67%	81.22%	89.78%	92.52%	93.09%
xDSL [5]	99.92%	99.99%	99.99%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	98.94%	98.31%	97.82%	97.95%
vDSL [13]							11.22%	11.54%	11.45%	10.65%	10.79%	10.70%	10.65%
Kabel-TV [4] [9]				2.27%	5.27%	5.17%	20.87%	22.14%	17.09%	17.32%	17.20%	17.14%	17.10%
Kabel-tv (DOCSIS 3) [12]							8.71%	9.90%	12.88%	13.19%	13.14%	13.10%	13.02%
Fast bredband via trådlösa accesstekniker	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
Fast bredband via HSPA [6]	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
Fast bredband via LTE [8]				0.00%	41.06%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
Fast bredband via fast radio [15]										0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
Fast telefoni via mobilnätet (GSM, HSPA och LTE)										100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
Tillgång till fast bredband, med hastigheten:													
1 Mbit/s			100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
3 Mbit/s			99.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
10 Mbit/s			78.08%	74.96%	96.37%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
30 Mbit/s							97.57%	99.62%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
100 Mbit/s [16]			22.62%	11.45%	58.45%	60.91%	66.75%	72.98%	84.23%	87.23%	92.49%	94.84%	95.40%
Tillgång till, eller absolut närhet, till bredband med hastigheten [17]:													
30 Mbit/s [18]											100.00%	100.00%	100.00%
100 Mbit/s [19]											97.95%	98.87%	99.04%
1 Gbit/s [20]											97.95%	98.87%	99.04%
Bakgrundsinformation:													
Antal [10]	31 047	31 342	31 418	31 713	31 916	32 394	32 553	32 768	12 838	13 088	13 195	13 256	13 337

Källa: Post- och telestyrelsen, 1 oktober 2019.

Bild ovan: Bredbandskartläggning i Danderyds kommun. Källa: Post och telestyrelsen, oktober 2019.

När det kommer till utbyggnaden av 5G-nät är det svårt att förutse hur utbyggnadstakten kommer att ske. Staten ställer inga krav på detta och kommunen kan inte heller ställa krav på att nätägare bygger 5G-nät.

3.4.2. Energi

El

Eon ansvarar för det lokala elnätet i kommunen. Svenska kraftnäts stamnätsledning går genom kommunen i nord-sydlig riktning. Den förser hela Storstockholm med el. Den tidigare luftburna stamnätsledningen har nu förstärkts och förlagts under mark som en del av projektet Stockholms ström. En ny transformatorstation har anlagts i Anneberg. En utmaning för Stockholmsregionen är att få tillräcklig effekt och därför pågår ett omfattande projekt för att stärka elförsörjningen i regionen. En ny kraftledningstunnel för 400 kV ledning drivs från Anneberg i Danderyd till Skanstull. Tunneln går djupt under befintliga tunnelanläggningar. Arbetet med att driva tunneln påbörjades i februari 2020 och beräknas pågå i sju år.

Bild ovan: Kraftledningstunnel.

Värme och kyla

Fjärrvärmen i Danderyd produceras av Norrenergi som ägs av Solna stad och Sundbybergs stad. Den största delen av värmen produceras i Solnaverket. Andelen förnybart bränsle i fjärrvärmen uppgår till mer än 99 procent under ett normalår. Fjärrvärmenätet i Danderyd sträcker sig från Stocksund i söder till Enebyängens handelsplats i norr med flest anslutningar längs E18-stråket. Norrenergi levererar ungefär 80 GWh fjärrvärme per år i Danderyd till cirka 120 anläggningar, däribland Danderyds sjukhus, Mörby Centrum och Danderyds gymnasium.

Locum levererar kyla till Mörby centrum och kontorsfastigheterna vid Vendevägen via ett mindre nät för fjärrkyla. Produktionsanläggningen ligger vid Danderyds sjukhus och består av kylmaskiner och värmepump för produktion av kyla och värme. Danderyds sjukhus har en egen luftkyld anläggning för produktion av kyla.

Många småhus och flera kommunala förskolor värms med direktverkande el. Kommunala byggnader konverteras successivt till annat uppvärmningssystem. I Danderyd finns cirka 4 200 bergvärmepumpar (geoenergi) installerade. Nästan 60 procent av hushållen i småhus värms med geoenergi.

I Danderyds kommun har det under de senaste åren installerats fyra solvärmeanläggningar i tre skolor och i ett vård- och omsorgsboende. Dessa anläggningar producerar årligen cirka 450 MWh energi till tappvarmvatten och värmesystemet. Kommunen har också installerat solceller på sju fastigheter på sammanlagt cirka 260 kW installerad effekt, två vård- och omsorgsboenden, tre skolor, en förskola och en sporthall.

Bild ovan: Skogsgläntan - Förskola med solceller.

Laddinfrastruktur för elbilar

Danderyd är en av de elbilstätaste kommunerna i landet och har en relativt väl utbyggd laddinfrastruktur. I oktober 2020 fanns det 117 publika laddpunkter på elva ställen, varav en snabbladdare, i kommunen. Danderyds kommun har sedan 2016 installerat laddstationer på nio platser, kommunens fyra idrottsplatser, infartsparkeringen vid Danderyds sjukhus, Danderyds gymnasium och Svanholmsparkeringen. Utvecklingen går mot en kraftig

ökning av elbilar och laddinfrastrukturen behöver därför ytterligare byggas ut för att möta behovet.

Länsstyrelsen i Stockholm har tagit fram en Regional plan för infrastruktur för elfordon och förnybara drivmedel under 2020. Där föreslås det att det ska installeras 3 200 snabbladdare i Stockholms län fram till 2030, varav 140 i Danderyds kommun. Kommunen har inte för avsikt att installera fler publika laddstationer (både normalladdning och snabbladdning) utan överlåter det till marknaden. I förslag till strategi för laddinfrastruktur i Danderyds kommun föreslås att kommunen ska upplåta plats- och kvartersmark till externa aktörer för installation av laddstationer.

3.4.3. Vatten och avlopp

Alla exploaterade områden i Danderyd med några få undantag ingår i kommunens verksamhetsområden. Vatten- och avloppsnätet är fullt utbyggt frånsett några enstaka undantag gällande dagvatten. Danderyds kommun är medlem i två kommunalförbund, Norrvatten som förser kommunen med renvatten samt Käppalaförbundet dit kommunen avleder spillvatten för omhändertagande. Själva distributionsnätet med nödvändiga pumpanordningar äger kommunen själv.

Kommunen avvattnas via ledningsnät för dagvattenhantering och dikessystem samt diffust via ytlig markavrinning. Cirka 75 procent av Danderyds kommuns yta avleds via dagvattenledningsnät. Resterande avleds via dikessystem eller via diffus markavrinning. I Danderyds kommun finns det inget kombinerat ledningsnät.

Ön Tranholmen har en gemensamhetsanläggning för vatten och avlopp. Förbindelsepunkter för vatten och avlopp är belägna på fastlandet. Kommunen har endast ett knappt 20-tal enskilda avloppsanläggningar. På dessa ställs krav för att inte förorena vattnet i recipienten eller bidra till övergödning.

3.4.4. Avfallshantering

På strategisk nivå utgår avfallsarbetet från avfallsplanen 2021–2032. Kommunen ansvarar för att samla in samt behandla kommunalt avfall från hushåll och verksamheter, som i dagsläget hämtas av en upphandlad entreprenör. Efter insamling skickas avfallet för behandling till det kommungemensamt ägda avfallsbolaget SÖRAB som tar hand om avfallet för återbruk, materialåtervinning, energiutvinning eller deponering.

Bild ovan: Återbruk - Fotograf Helena Eriksson.

Dessutom finns återvinningscentraler som är bemannade anläggningar där privatpersoner kan lämna allt avfall förutom mat och restavfall, mediciner och kanylburkar. Det finns ingen återvinningscentral i kommunen utan de närmsta i SÖRAB:s regi finns vid Hagby i Täby kommun och Stockby Returpark på Lidingö. Därutöver finns den mobila återvinningscentralen som besöker ett flertal platser i kommunen utifrån ett rullande schema. Den består av ett antal containrar som ställs upp tillfälligt. För återvinning av kläder och textilier samarbetar kommunen med Human Bridge som har insamlingsbehållare utplacerade på flera platser i kommunen.

I kommunen finns även 10 ordinarie förpackningsåtervinningsstationer samt en ministation som FTI AB (Förpacknings- och tidningsinsamlingen) ansvarar för. Inom en snar framtid kan dock insamling av förpackningsavfall samt returpapper förändras i och med lagförändringar på nationell nivå.

Bild ovan: Återvinningsstation vid Djursholms slott.

3.5. Natur

3.5.1. Natur och biologisk mångfald

Naturmiljöer

Danderyd har ett rikt utbud av olika naturmiljöer. Stora delar av kommunen utgörs av traditionell naturmark såsom skog, sjö, våtmark, betesmark och jordbruksmark. Den sammanhängande skogen utgörs mestadels av blandskog med rika inslag av ädellövmiljöer. De två största sammanhängande skogarna är Rinkebyskogen och Altorpskogen, vilka är kopplade till Rösjökilen. Ekebysjön, Nora träsk, Ösbysjön och Edsviken samt dess intilliggande våtmarker hyser ett rikt fågelliv och utgör biologiskt rika miljöer.

I kommunens centrala delar finns ytor som är hårt betade av häst, men även ytor där nötkreatur betar i traditionell hagmarksmiljö med glest spridda träd och buskar. I flera av betesmarkerna trivs växter som annars är ovanliga. Jordbruksmarken utgörs mestadels av gräsvall, där framför allt tillhörande skogsbryn och åkerholmar utgör värdefulla naturmiljöer för växter och djur.

Danderyds branta klippor mot främst Edsviken utgör en speciell naturmiljö med tunna jordar och många äldre träd. Stora delar av villabebyggelsen utgörs av varierande trädgårdar, ofta med gles skog med gamla träd som sträcker sig oavbrutet genom kommunens bebyggda områden. Ekarna är av speciell betydelse eftersom Danderyd tillsammans med kungliga Djurgården har ett av Europas få kvarvarande bestånd av fullvuxna äldre ekar. Danderyds

parker, grönytor, vägkanter och trafikplatser utgör också viktiga naturmiljöer där många växter och djur har sin uppehållsort i urbant landskap.

Bild ovan: Ängsslåtter på Altorps gärde - Fotograf Helena Eriksson.

Skyddade områden och objekt

Vissa områden och objekt med naturvärden och biologisk mångfald skyddas idag genom lag mot exploatering. Bland annat finns naturreservat enligt 7 kap. 4 § MB. I Danderyd finns idag tre naturreservat: Öarna i Värtan, Ekebysjön och Rinkebyskogen. Därtill finns fyra ekar som är klassade som naturminnen, det vill säga ett särpräglat naturföremål som behöver skyddas enligt 7 kap. 11 § MB.

Områden med särskilda naturvärden

Enligt 3 kap. 3 § MB ska mark- och vattenområden som är särskilt känsliga ur ekologiska aspekter skyddas så långt som möjligt mot åtgärder som kan skada naturmiljön. Förutom naturreservaten är vattenområdena Nora träsk, Ösbysjön och Edsviken ekologiskt känsliga områden. Dessa kan vara känsliga för en alltför riklig näringstillförsel, vilket kan påverka naturmiljön och förändra växt- och djurlivet. Andra områden som klassas som ekologiskt känsliga områden är Svalnäs och Djursholms golfbana (äldre ekar), Altorpskogen (äldre barrblandskog med nyckelbiotoper) och Sätra ängar (äldre ekar) samt området kring Ösbysjön (flerhundraårig tallskog).

Bild ovan: Svalnäs gravfält - Fotograf Helena Eriksson.

Naturkuststräckan längs Danderyds kust innehåller ekokänsliga områden framförallt de brant sluttande klipporna ned mot vattnet med biologiskt rika naturmiljöer. En historisk trädgårdsanläggning med en unik trädsamling finns vid Cedergrenska parken som anlades på 1890-talet.

Naturvärden utanför skyddade eller speciellt utsedda områden

Nationalstadsparken i Stockholms stad gränsar till Danderyds kommun och är riksintresse enligt 4 kap. 7 § MB. Funktionellt är Danderyds ekbestånd en del av samma glesa ekskog som skyddas i Nationalstadsparken, och hur de äldre ekarna hanteras i Danderyd får konsekvenser för den långsiktiga överlevanden av arter även i Nationalstadsparken. Det är viktigt att beståndet av äldre träd inte minskar. De äldre trädens höga naturvärde beror på att många djur kräver utvuxna träd som sin livsmiljö.

Ekeby gård är kommunens enda kvarvarande levande jordbruk med hagar som sommartid betas av nötboskap, får och häst. Vallfoder slås på vissa ytor. Gällande detaljplan möjliggör ett fortsatt brukande av jorden.

Kommunens bebyggda delar blandas med flertalet park- och grönytor varav många har en dokumenterad hög biologisk mångfald gällande både floran och faunan. Genom att variera skötseln av grönytor bibehålls en hög mångfald. Gräsmattor, ängsmark och betesmarker är exempel på olika biotoper som möjliggjorts genom olika skötsel, och tillsammans ger de upphov till en bred biologisk mångfald inom kommunen.

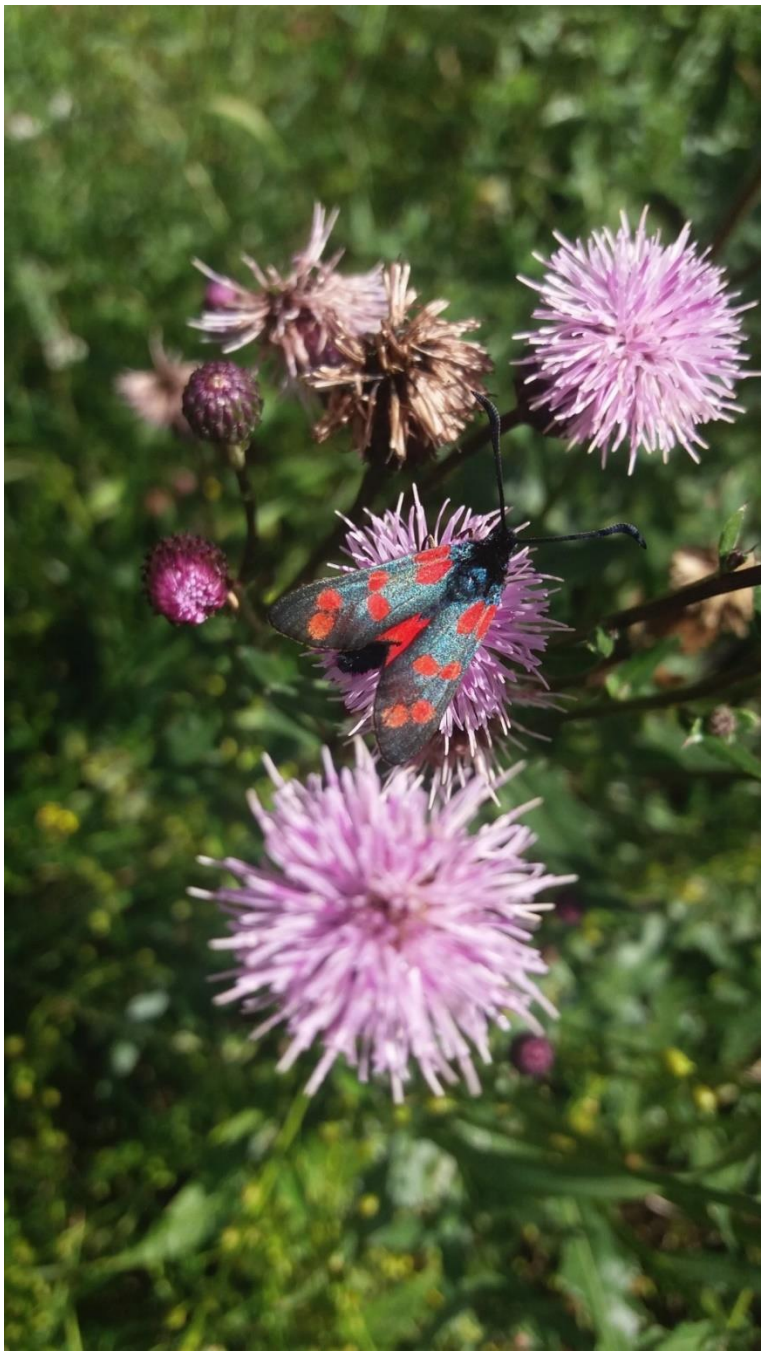

Bild ovan: Biologisk mångfald - Fjäril på rosa tistel

Vägkanter och trafikplatser är ofta mycket artrika miljöer som betraktas som en del av grönytesystemet. Exempelvis har trafikplatsen och området kring Danderyds kyrkas stora ytor värdefull öppen gräsmarksmiljö med en hög artrikedom däribland flera rödlistade arter.

Ett nätverk av våtmarker skapas genom att dagvattnet leds via öppna diken genom kommunen. Kommunens vattenåtgärder för att minska översvämningsriskerna och att fördröja vattnet ökar den biologiska mångfalden hos våtmarkssystemet i kommunen. Även golfbanornas vattendammar bidrar positivt till mångfalden. Sammantaget utgör de en större samling små dammar varav många fungerar som uppehållsort för både djur och växter.

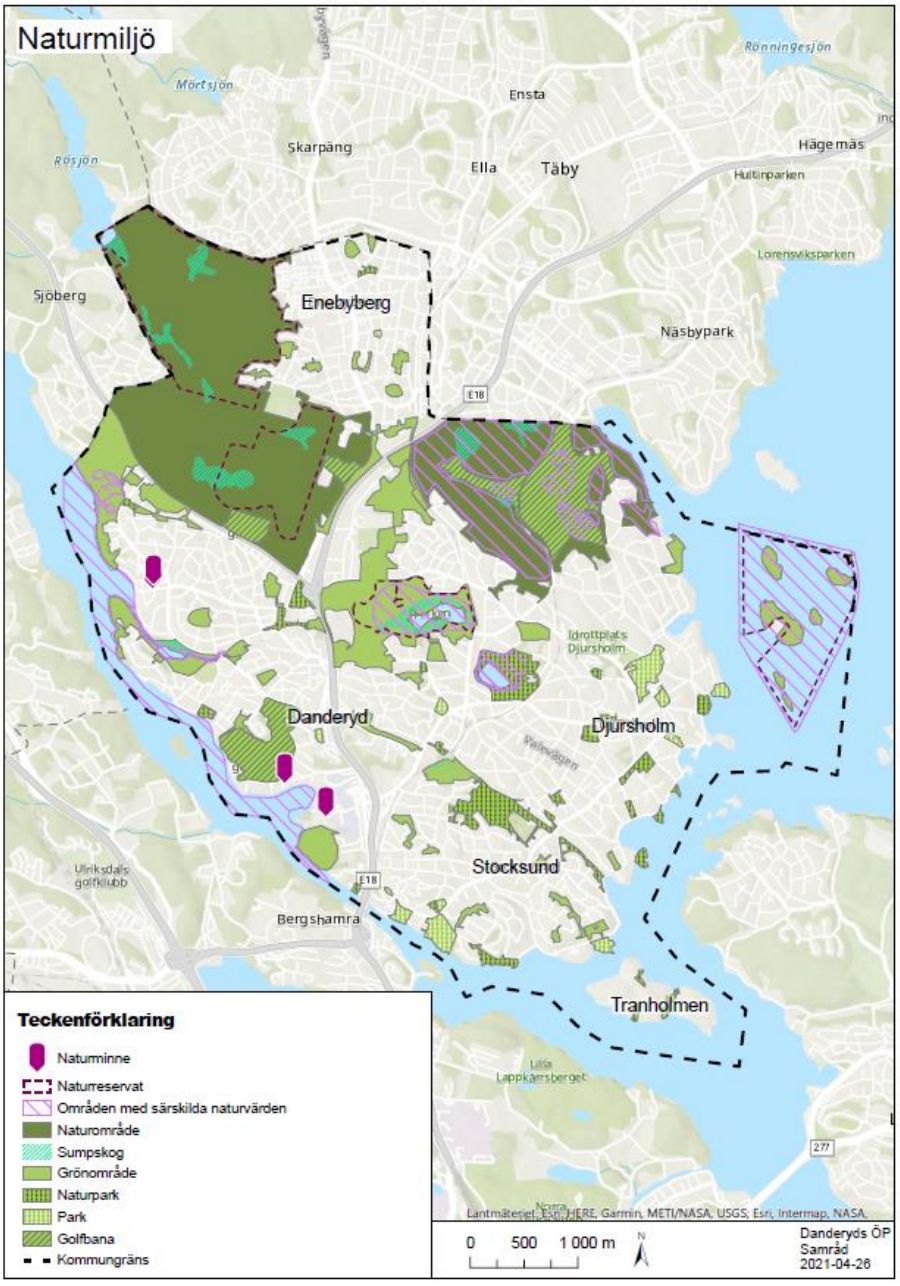

Bild ovan: Kartan visar naturmiljöer i Danderyds kommun.

3.5.2. Rekreation och friluftsliv

Nära och lättillgängliga grön- och naturområden ger möjlighet till spontan fysisk aktivitet och motion, och har särskilt stor betydelse för barn och äldre som inte har möjlighet att förflytta sig längre sträckor för dessa aktiviteter. Detta, såväl som tillgängligheten till olika motionsanläggningar bidrar till att uppnå folkhälsomålet om fysisk aktivitet.

Större grönområden

Stora sammanhängande grönområden är viktiga för människans välbefinnande och behov av naturupplevelser och rekreation.

Den regionala grönstrukturen består bland annat av tio gröna kilar som är definierade så att de följer bebyggelsestrukturen och har identifierats utifrån sina värden för natur-, rekreation- eller kulturmiljö. Kilarna innehåller kilområden, gröna värdekärnor – där flera höga värden inom grönstrukturen sammanfaller – och gröna svaga samband. Kilarna behöver stärkas och utvecklas i takt med att fler ska dela på resurserna. En av dessa kilar är Rösjökilen, ett sammanhängande natur- och kulturlandskap som sträcker sig från Sigtuna i norr till Danderyd i söder. Rinkebyskogen utgör en så kallad värdekärna i Rösjökilen. RUFS2050 pekar därtill ut gröna svaga samband (klass 3) mellan Rinkebyskogen-Rösjöskogen, Rinkebyskogen-Altorpsskogen samt Rinkebyskogen och över Edsviken mot Silverdal.

Bild ovan: Rinkebyskogen - Roslagsleden - Fotograf Maria Djurskog.

Rinkebyskogen och Sätra ängar utgör kommunens största grönområde. Området som helhet är viktigt för det rörliga friluftslivet och har många olika upplevelsevärden, inklusive golf och bågskytte. På grund av närheten till E18 och Edsbergsvägen är vissa delar av området bullerstört.

I de nordöstra områdena av kommunen finns Altorpsskogen och Svalnäs som har stora friluftsvärden, med både skogsområden och öppna marker. I de centrala delarna av kommunen finns Ekebysjön och det öppna landskapet runt Ekeby gård.

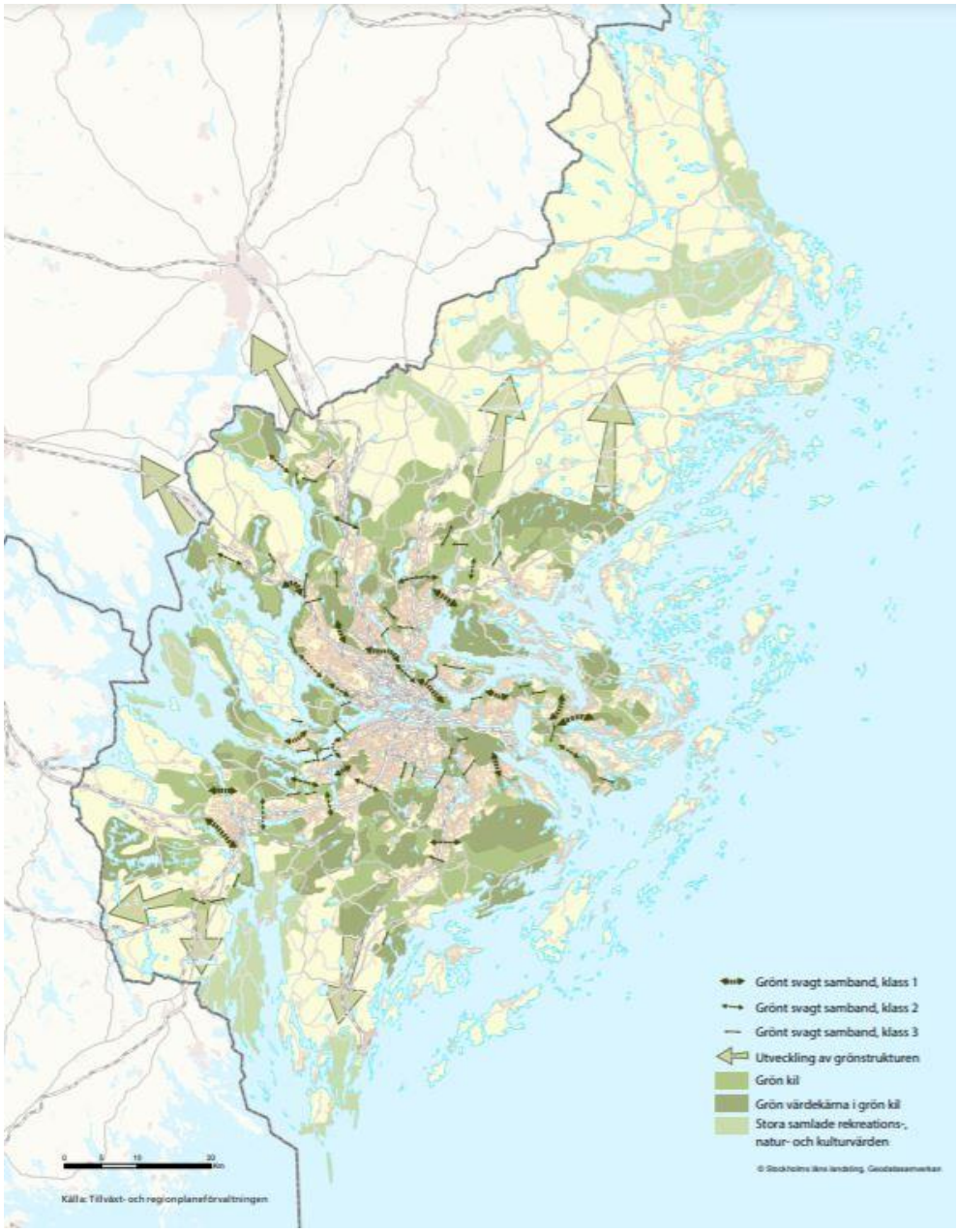

Bild ovan: Kartan visar grönstrukturkartan från RUFS2050, sid 101.

Parker och lekparker

I Danderyd finns många sammanhängande park- och naturområden. I varje kommundel finns ett antal parkområden inom villabebyggelsen. Målet är att varje kommundel ska ha en stor lekplats som är attraktiv för många, samt ett antal mindre lekplatser.

Motionsspår

I Rinkebyskogen och Altorpsskogen finns två utbyggda och preparerade spårsystem, med både elljusspår och naturspår. Även i anslutning till Stockhagen i Stocksund finns ett motionsspår. Roslagsleden startar i Rinkebyskogen och slutar i Grisslehamn. Under vintern iordningställs de flesta motionsspåren, Djursholms Golfbana och gamla banvallen i Djursholm för skidåkning. På Edsviken plogas en isbana för långfärdsskridskor vintertid.

Bild ovan: Skridskoåkning på vintern vid Ekebysjön - Fotograf Maria Djurskog.

Idrottsanläggningar

I kommunen finns idrottsanläggningar vid Enebybergs IP, Danderyds gymnasium, Danderydsvallen, Djursholms IP och Stockhagen. Vid Enebybergs IP och Stockhagen finns ishallar. En idrottsanläggning i respektive kommundel ger kommuninvånarna värdefull närhet till idrottsplatserna. Sporthallar finns i Norrängsgården, Danderyds gymnasium, Fribergaskolan samt vid Mörbyskolan. Förutom de större sporthallarna nyttjar föreningslivet under kvällar och helger i stort sett samtliga gymnastiksalar som finns i anslutning till skolorna.

Danderyds Tennisklubb, Djursholms Tennisklubb och Enebybergs IF driver tennisanläggningar. Vid Danderyds gymnasium finns förutom Danderyds Tennisklubbs anläggning även en curlinganläggning, som drivs av Stocksunds och Djursholms curlingklubbar. I norra Rinkeby finns även en anläggning med tennis- och padelbanor.

Bild ovan: Stockhagens IP - Fotograf Erik Somnäs.

Bad

Mörby- och Vasabaden är kommunens två inomhusbad. Mörbybadet är en simhall som erbjuder många olika aktiviteter. Vasabadet är ett mindre skolbad som används för simskole- och föreningsverksamhet. I Kvarnparken i västra Danderyd finns ett utomhusbad som drivs av Föreningen Kvarnparksbadets vänner.

Det finns goda möjligheter till friluftsbad i kommunen med exempelvis kuststräckorna mot Edsviken och Värtan samt badsjöarna Rösjön och Ösbysjön. Enklare badplatser finns vid Sätra Ängar i västra Danderyd, Svanholmen i Stocksund och Germaniaviken samt Aludden i Djursholm.

Bild ovan: Rösjön – Badplats.

Ridanläggningar

Djursholms Ridhus är kommunens största ridanläggning och hemvist för Djursholms Ridklubb som bedriver en omfattande ridskoleverksamhet. Även vid Ekeby Gård bedrivs ridverksamhet. I anslutning till Djursholms Ridhus finns ett antal anlagda ridspår som kommunen ansvarar för. Spåren är förlagda till den gamla banvallen i Djursholm samt inom Altorpskogen.

Bild ovan: Djursholms ridhus.

Golfbanor

Det finns tre golfbanor och en separat driving range inom kommunen. Djursholms golfklubb har två banor med nio respektive 18 hål, och Stockholms Golfklubb samt Danderyds Golfklubb har varsin bana med 18 respektive nio hål.

Bild ovan: Stockholms golfklubb - Fotograf Erik Somnäs.

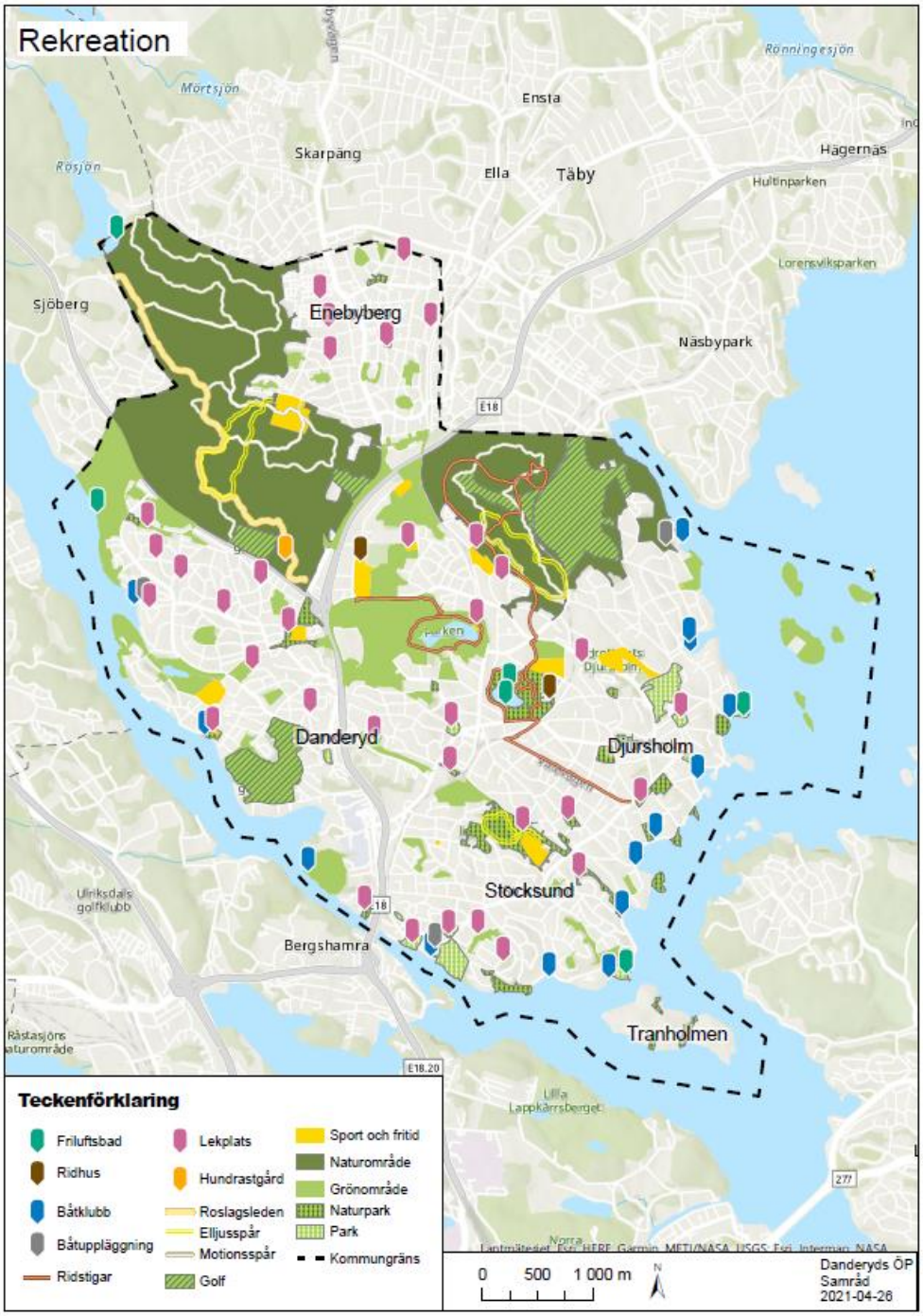

Bild ovan: Kartan visar rekreation i Danderyds kommun.

3.5.3. Areell näring

Det finns en jordbruksverksamhet i kommunen. Danderyds kommun arrenderar ut marken som nyttjas som åker, betesmark samt för naturarbeten. Med Ekeby Gård omfattar detta cirka 60 hektar. Det finns även två större stall/hästgårdar. Den ena är Djursholms ridskola och den andra Ekeby gård. Anläggningar med djurhållning påverkar dagvattenkvalitet främst från

stallgödsel som hamnar på marken och kan orsaka utlakning och ytavrinning av näringsämnena fosfor och kväve.

3.5.4. Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

I översiktsplanen ges möjlighet att peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden. Inom dessa områden kan det särskilda skälet för landsbygdsutveckling användas när dispenser prövar och upphäver strandskyddet. Danderyds bedömning är att det inte finns några områden som uppfyller denna möjlighet idag i kommunen.

3.5.5. Förekomst av vatten i kommunen

Norra Östersjöns vattendistrikt

Danderyds kommun tillhör Norra Östersjöns vattendistrikt, som innefattar området mellan Dalälven, Bråviken, Kilsbergen och Stockholms skärgård och omfattar cirka 2,9 miljoner invånare.

Åtgärdsprogrammet för åren 2016–2021, som är framtaget av Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt, innehåller åtgärder där några riktar sig gentemot kommuner. Det innefattar exempelvis utökad tillsyn för att minska näringsläckage och bekämpningsmedel från hästgårdar och avloppsledningsnät. Andra åtgärder är exempelvis att kommuner ska upprätta vatten- och avloppsplaner samt dagvattenplaner. En åtgärd riktas specifikt till planering där ”kommunerna ska genomföra sin översikts- och detaljplanering samt prövning enligt plan- och bygglagen så att den bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas”. Vattenmyndigheten samråder nu om ett nytt åtgärdsprogram som ska gälla för vattenarbetet åren 2021–2027

Strandskydd

Vid hav, sjöar och vattendrag gäller generellt strandskydd för att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv, samt bevara goda livsmiljöer på land och i vatten för växt- och djurlivet, och regleras i kap. 7 MB. Skyddet omfattar land- och vattenområdet intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. I vissa fall är strandskyddsområdet utökat till 300 meter. Inom Danderyd gäller utökat strandskydd vid Sätra ängar och Rösjön. Där strandskyddet gäller får inte nya byggnader uppföras samt åtgärder utföras om det inskränker det rörliga friluftslivet eller väsentligen förändrar livsvillkoren för växt- och djurlivet. Strandskyddet kan i enskilda fall ges dispens från eller upphävas helt eller delvis i samband med detaljplaneläggning.

Recipienter och vattenförekomster

Dagvattnet i Danderyds kommun leds till fyra olika vattenförekomster: Rösjön, Edsviken, Stora Värtan och Lilla Värtan. Vatten i Ekebysjön och Nora träsk rinner slutligen ut i Edsviken. I östra Danderyd är den slutliga recipienten (mottagande vattentäkten) Stora- respektive Lilla Värtan. En liten del av kommunens dagvatten rinner ut i Rösjön vars vatten leder till Norrviken.

Bild ovan: Ekebysjön – Näckrosor.

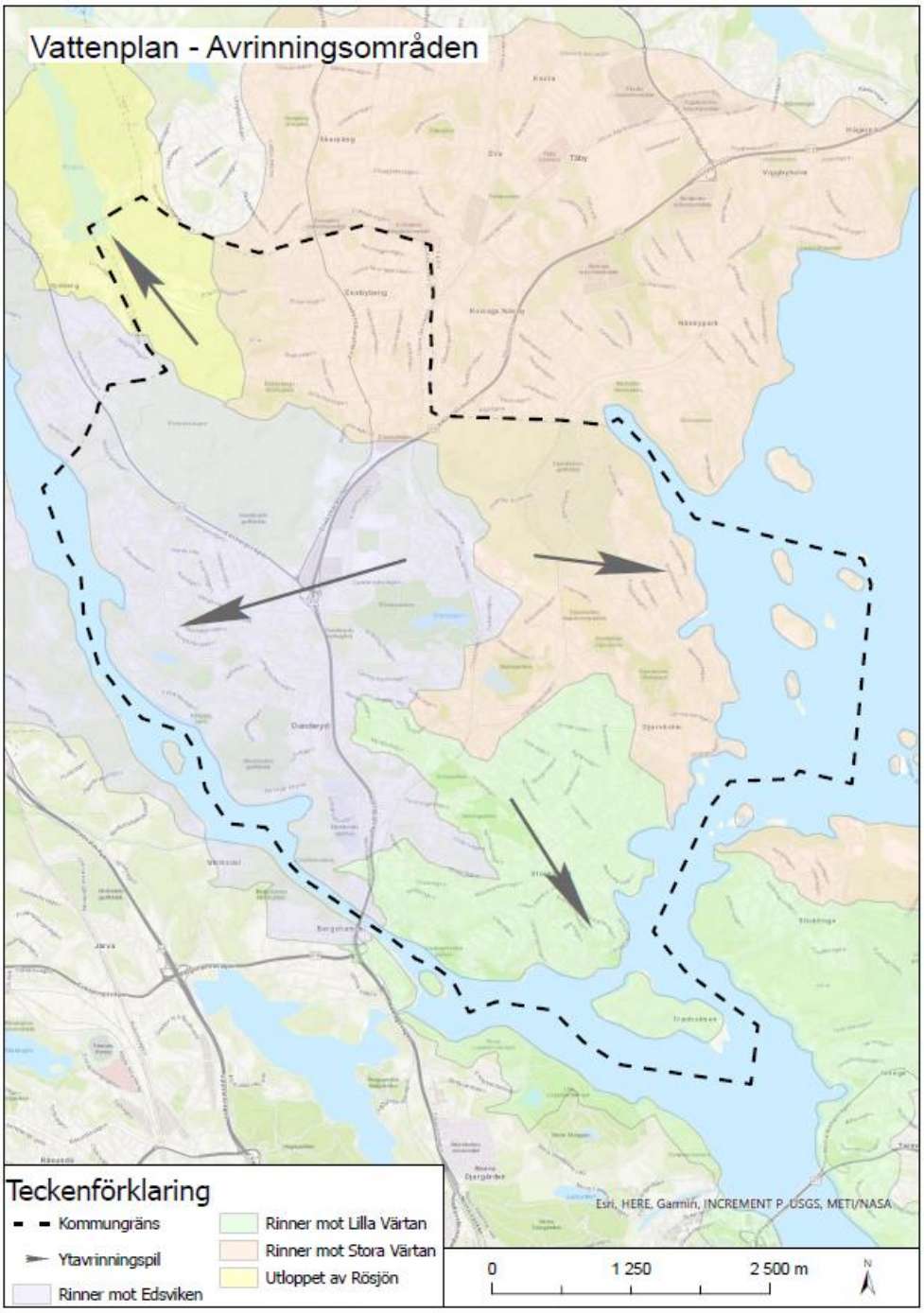

Bild ovan: Kartan visar avrinningsområden i Danderyds kommun.

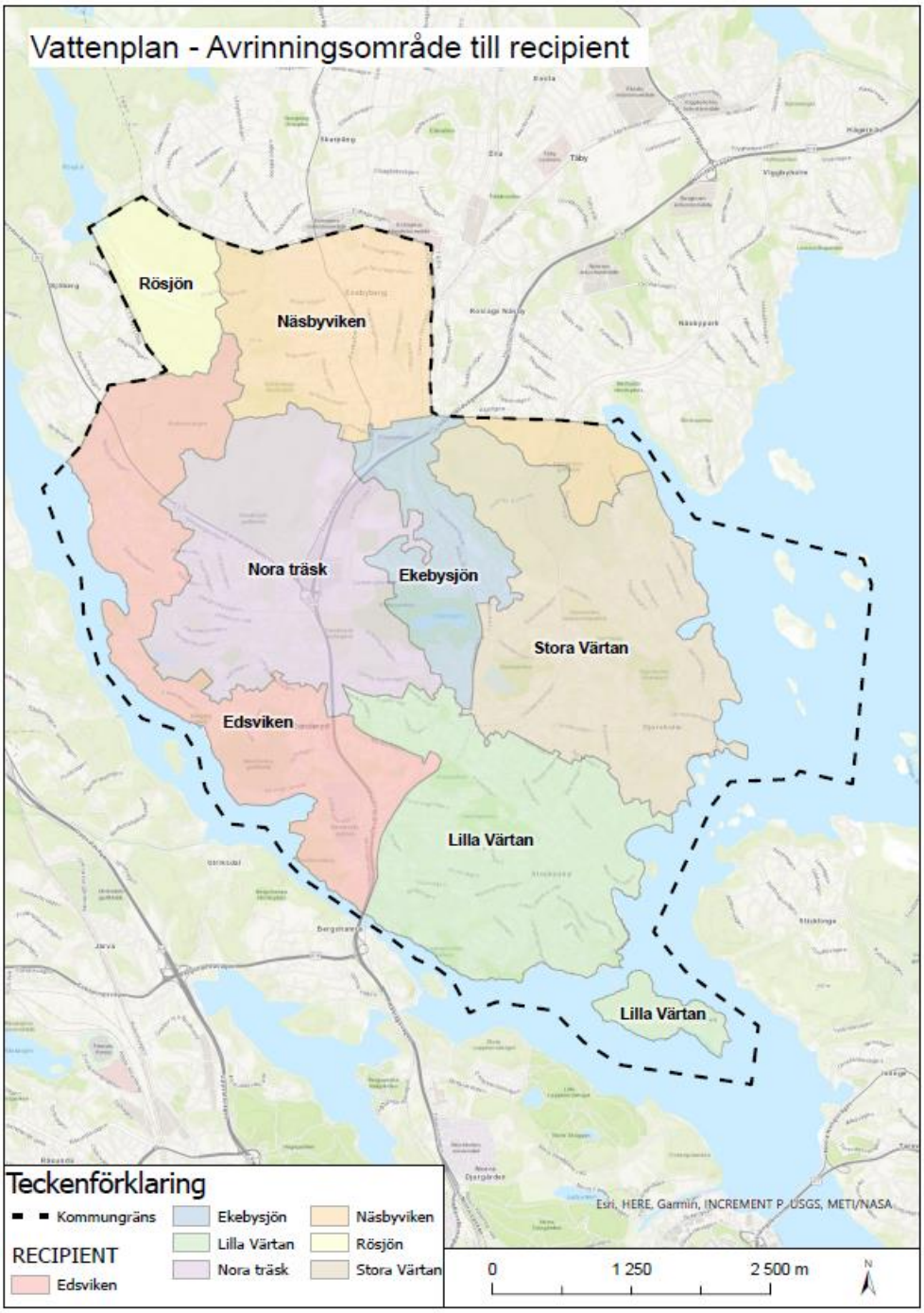

Bild ovan: Kartan visar avrinningsområde till recipient/mottagare i Danderyds kommun.

I kommunens norra del finns ett registrerat grundvattenmagasin med benämningen Täby-Danderyd vilket är en urbergsförekomst av typen sprickakvifär. Danderyd angränsar i sydväst till grundvattenförekomsten Stockholmsåsen-Solna. Båda förekomsterna har god kvantitativ och kemisk status för grundvatten.

Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt beslutade i december 2016 om kvalitetskrav för vattenförekomster. Miljökvalitetsnormerna anger vilken status som ska uppnås vid en viss tidpunkt. Detta innebär att det för sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten har fastställts kvalitetskrav för vattenmiljöerna samt att myndigheter och kommuner ska genomföra nödvändiga åtgärder för att uppnå kvalitetskraven. Målet i vattenförvaltningen är att vattnet ska uppnå god status och inte försämras.

Danderyds kommun har sju ytvattenförekomster, varav tre är kustvatten. Inget av kommunens kustvatten klarar miljökvalitetsnormerna för vatten. Edsviken och Lilla Värtan har otillfredsställande ekologisk status och uppnår ej god kemisk status. Stora Värtan har måttlig ekologisk status och uppnår ej god kemisk status. Rösjön har god ekologisk status men uppnår ej god kemisk status.

Övriga sjöar är mindre och berörs därför inte av miljökvalitetsnormer för ytvatten. Vattenprover som togs 2014 visade övergödningsproblematik vid Ösbysjön och Ekebysjön medan Nora träsk hade kraftig övergödningsproblematik med höga fosfor- och klorofyllvärden.

Recipienter i Danderyds kommun

Statusklassning samt miljökvalitetsnormer redovisas för de recipienter som klassas som vattenförekomster

Vattendrag	Statusklassning		Miljökvalitetsnorm	
	Ekologisk status	Kemisk status	Ekologisk status	Kemisk status
	Senaste bedömningen			
Sjöar				
Ekebysjön [1)]	Ej vattenförekomst	-	-	-
Nora träsk [1)]	Ej vattenförekomst	-	-	-
Ösbysjön [2)]	Ej vattenförekomst	-	-	-
Rösjön	God	Uppnår ej god	God	God*
Kust				
Edsviken	Otillfredsställande	Uppnår ej god	God (2027)	God***
Lilla Värtan	Otillfredsställande	Uppnår ej god	Måttlig (2027)	God***
Stora Värtan	Måttlig	Uppnår ej god	God (2027)	God**

* Undantag/mindre stränga krav för bromerande difenyleter samt för kvicksilver och kvicksilverföreningar.
**Undantag för Tributyltenn-föreningar. Tidsfrist till 2027.
***Undantag Antracen. Tidsfrist till 2027.
1) Ekebysjön och Nora träsk rinner ut i Edsviken.
2) Ösbysjön rinner ut i Stora Värtan

Bild ovan: Recipienter i Danderyds kommun.

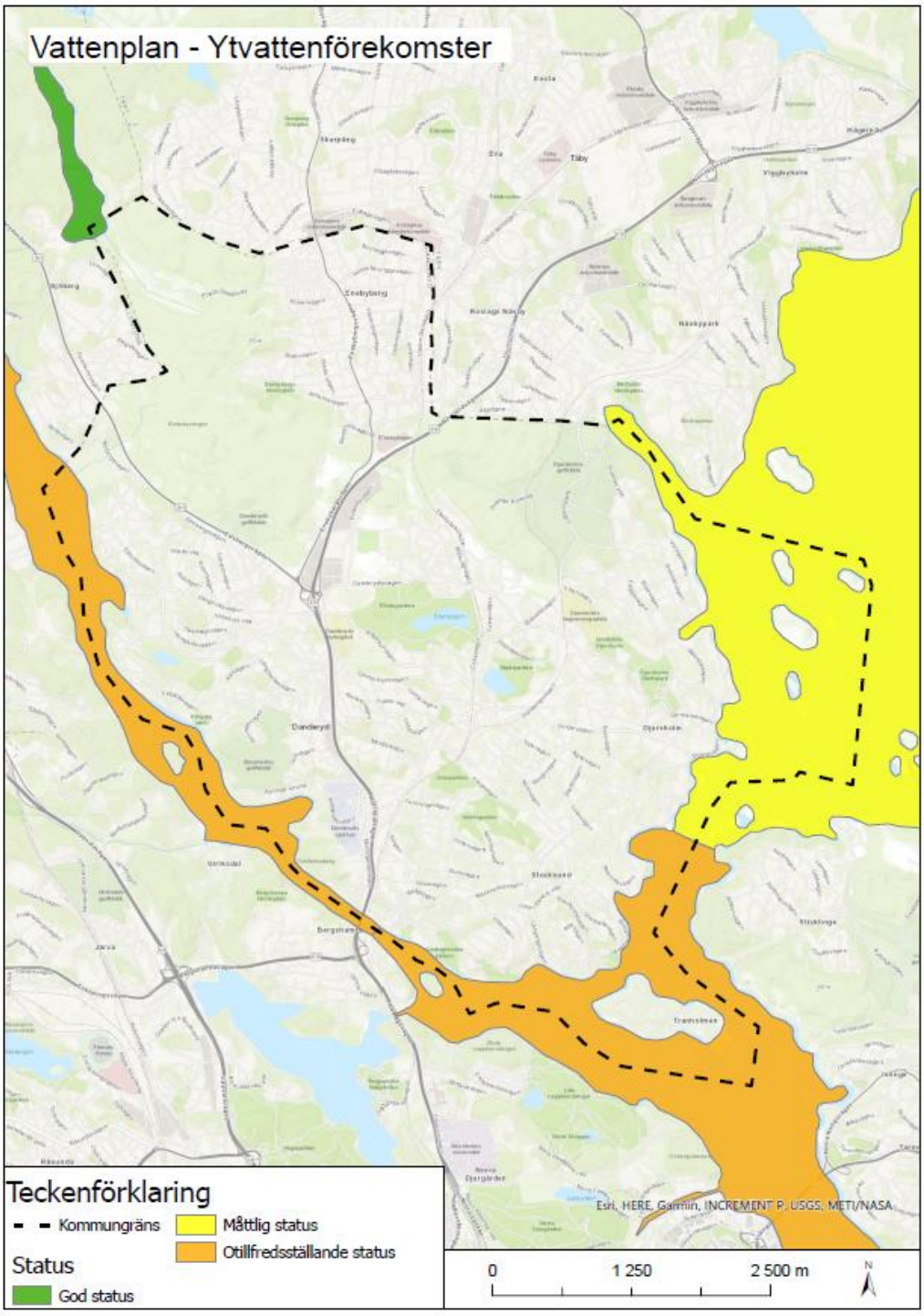

Bild ovan: Kartan visar ekologisk status i Danderyds fyra ytvattenförekomster.

Dagvatten

Dagvatten är tillfälligt förekommande avrinnande vatten på markytan, såsom regnvatten men det kan även vara smältvatten och tillfälligt framträngande grundvatten. Dagvattnets påverkan på människan och miljön beror på varifrån dagvattnet kommer, och vilka föroreningar det innehåller. Föroreningarna kan komma från exempelvis trafikytor, koppartak och ridanläggningar.

Då stora delar av kommunen består av bebyggd mark utgörs i princip all avrinning efter regn som sker från denna mark per definition av dagvatten. Dagvattnet i kommunen leds främst till Edsviken, via Ekebysjön och Nora träsk, samt till Stora – respektive Lilla Värtan från östra Danderyd. En liten del av kommunens dagvatten rinner ut i Rösjön och sedan vidare till Norrviken.

Grundvatten och dricksvatten

Inom kommunen finns ingen grundvattentäkt. Kommunen köper dricksvatten av Norrvatten.

Kommunen har en dricksvattenplan för hantering av störningar i dricksvattenleveransen, vilken uppdateras kontinuerligt. I norra kommundelen och in över Täbys södra delar finns grundvattenmagasinet Täby-Danderyd. Uttagsmöjligheten är inte bedömd och grundvattenförekomsten är inte regionalt prioriterad som dricksvattentäkt.

3.6. Miljö, hälsa och risk

Det är viktigt att hantera risker tidigt i planeringen. Det är ofta svårt, kostsamt och ibland omöjligt att göra nödvändiga säkerhetshöjande åtgärder sent i processen eller i efterhand. Därför är det viktigt att identifiera och minimera risker tidigt i den fysiska planeringen. I första hand bör kommunen avstå från exploatering på riskutsatt mark genom god lokalisering och placering av byggnationer.

Om dessa platser inte går att undvika eller om risker uppstår ändå, bör utredningar göras för att identifiera riskerna. Genom att använda olika typer av skyddsavstånd och minimera riskerna genom fysiska åtgärder är det möjligt för kommunen att ta höjd för eventuella risker. I vissa fall bör även skyddsavstånd tillämpas.

3.6.1. Vatten och klimatförändringar

Ökade vattenflöden

De globala klimatförändringarna förväntas medföra högre temperaturer, ökad nederbörd och ändrade vattenflöden i Stockholmsregionen. Temperaturökningen väntas vara störst under vinterperioden men framträder under alla årstider. Förutom högre medeltemperatur kommer värmeböljor bli vanligare. Årsmedelnederbörden förväntas öka med 20–40 procent mot slutet av seklet, med störst ökning under vinter och vår.

I och med att temperaturen ökar kommer nederbörden under vintern i högre grad att vara regn i stället för snö. Antalet snödagar och det maximala snödjupet kommer att minska. När nederbörden under vintern faller som regn istället för snö blir vattenflödena högre. Mot slutet av seklet förväntas

vårfloden vara tidigarelagd och med lägre vattennivåer än i dagens klimat. Även vattenflödena sommartid väntas bli lägre.

Havet förväntas stiga men till en början kompenseras den ökade havsnivån av landhöjningen. I slutet av seklet beräknas medelvattennivån ha ökat med cirka 40 centimeter i Danderyd vid en global höjning av havets nivå på en meter. Lufttryck, nederbörd och vindar kan emellertid tillfälligt ge mycket höga vattenstånd.

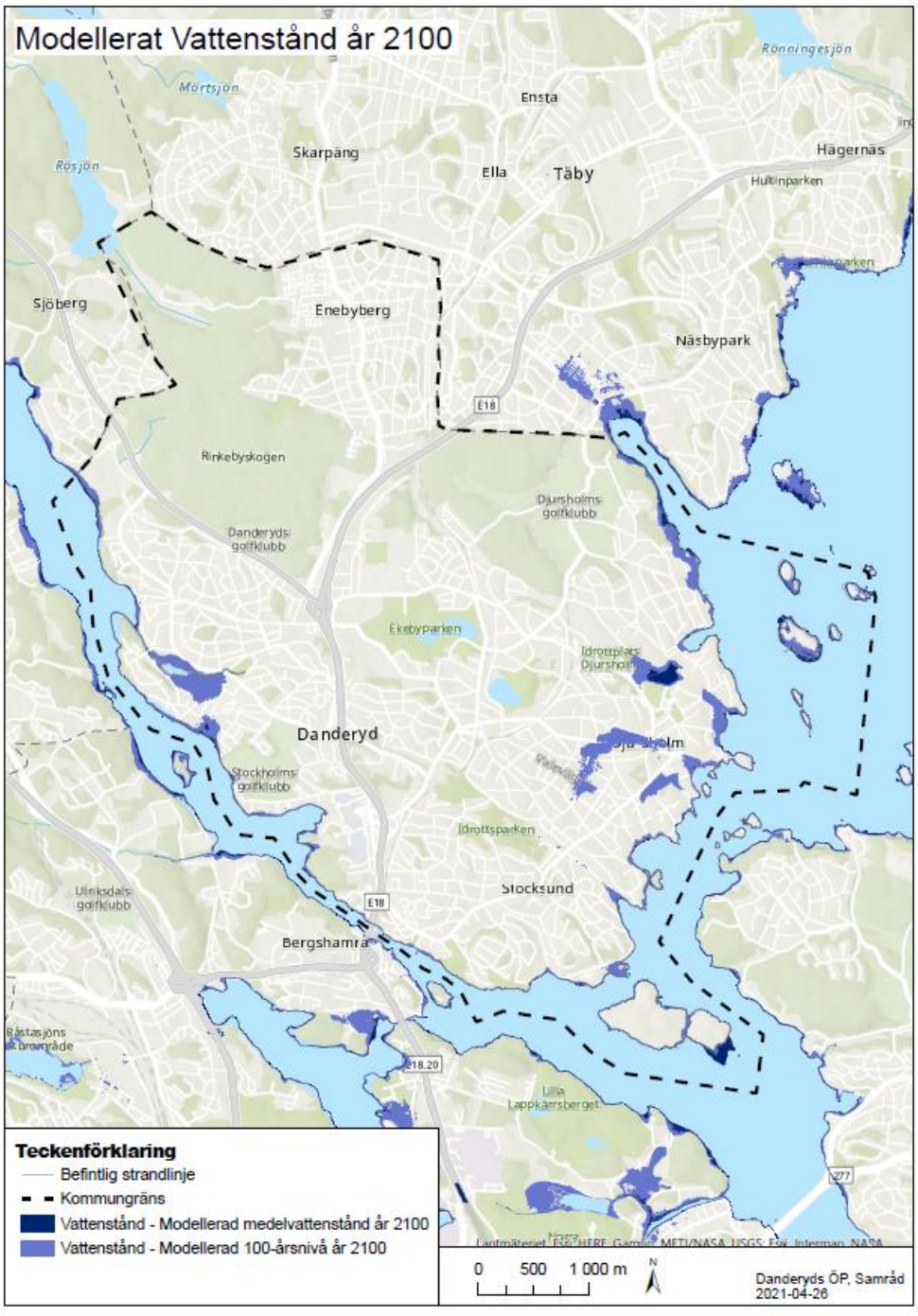

Bild ovan: Kartan visar modellerade medelvattenstånd 2100 i jämförelse med vattenståndet vid 100-årsregn utifrån 2010 års nivåer.

3.6.2 Klimatanpassning - effekter av ett förändrat klimat

Klimatförändringar märks redan idag och kommer att påverka samhället framöver på många olika sätt och inom många olika sektorer såväl positivt som negativt. Det framtida klimatet kommer att bli varmare och blötare.

3.6.2.1. Skyfall och översvämningar

Klimatförändringarna medför ökade vattenflöden. Vid extrema skyfall bildas stora mängder dagvatten som inte alltid kan tas om hand i befintliga system för dagvattenhantering. Vattenmassorna kan laka ur både föroreningar och näringsämnen ur marken och föra dessa vidare till andra områden. Dessa risker kan bli större i framtiden på grund av klimatförändringarna när exempelvis ökade regnmängder utmanar befintliga vattensystem som är dimensionerade för andra flödesstorlekar. Ökade vattenflöden och översvämningar av markerna påverkar även risken för ras och skred samt innebär större risk för översvämning och bortspolning av vägar. I Danderyd finns flera områden som riskerar att översvämmas vid skyfall, exempelvis i området runt Nora torg.

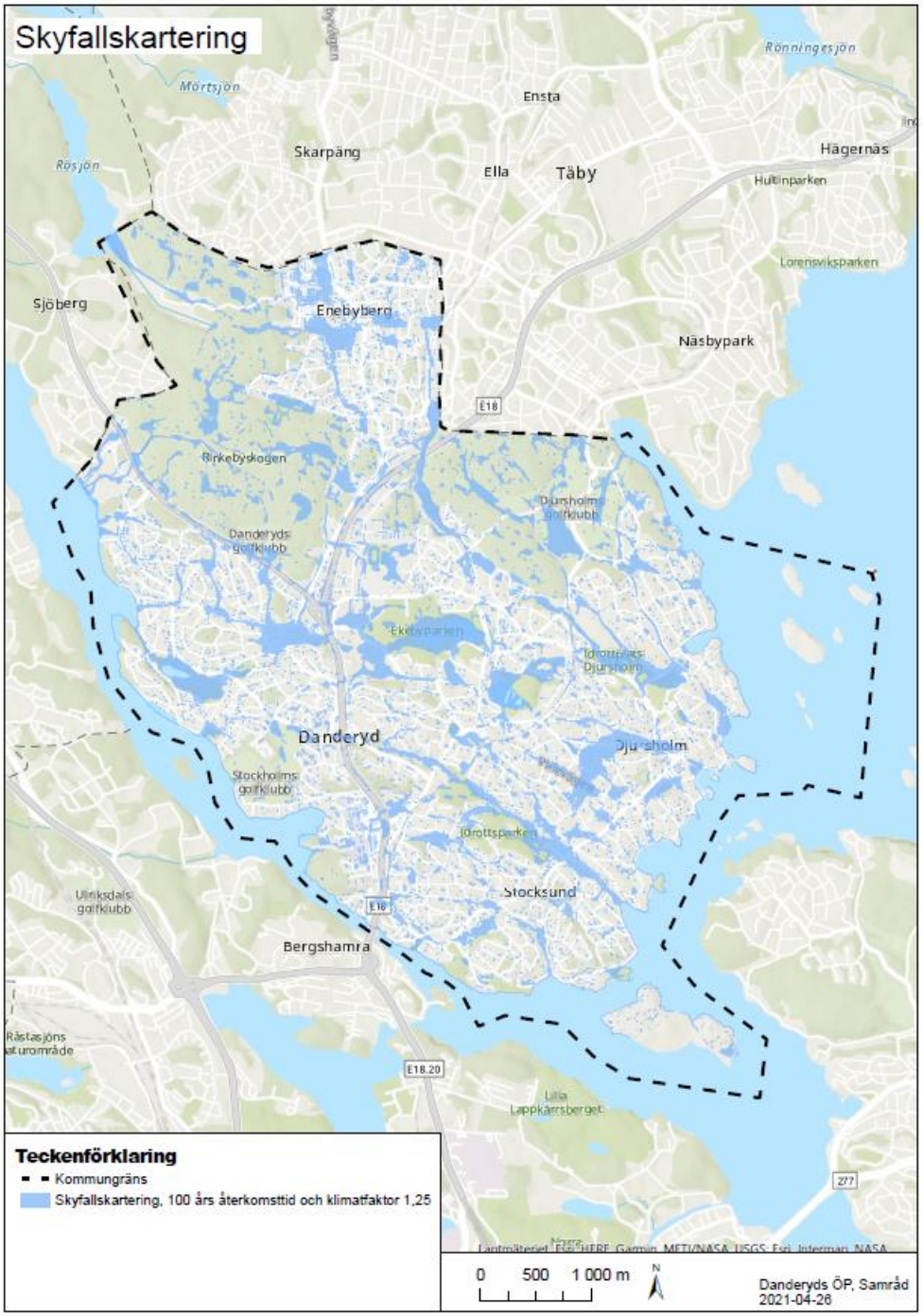

Bild ovan: Kartan visar skyfallskartering i Danderyds kommun.

Den stigande havsnivån märks redan nu. Den genomsnittliga årliga ökningen för havsnivåhöjningen var 3,6 mm/år för perioden 2006–2015. Hastigheten har ökat de senaste decennierna, på grund av ökande bidrag från inlandsisarna på Grönland och Antarktis. I Danderyd är den årliga landhöjningen drygt 5 mm, vilket innebär att den relativa havsnivån fortfarande sjunker hos oss. Enligt tidigare bedömningar av SMHI kan det dröja till ca år 2050 innan vi får en nettoökning av havsnivån i Stockholm. Nora strand har varit svårt drabbat av översvämningar då kustlinjen ligger lågt

och vid vissa väderförhållanden har översvämningar skett. 2010 byggdes ett översvämningsskydd vid strandområdet. När kajerna vid Framnäsviken, Fyrstigen och Samsöviken renoverades under 2015–2019 försågs dessa med översvämningsskydd. Genom dagvattenledningar och ledningsgravar tränger högvatten även längre in i kommunens låglänta delar. När stora mängder dagvatten läcker in i spillvattensystemet riskerar ledningarna att breddas, varpå föroreningar släpps ut och utgör risker för människors hälsa såväl som bidrar till övergödningen.

Bild ovan: Översvämning vid Framnäsparken.

Bild ovan: *Kartan visar Danderyd kommuns havsnivå + 3,0 m.*

3.6.2.2. Ras och skred

Ras innebär att sten- och jordmassor faller fritt, medan skred innebär att en sammanhängande jordmassa glider iväg. Förutsättningarna för ras och skred är platsberoende. Temperatur och nederbörd påverkar markens hållfasthet, men även lokala jordarter, terrängförutsättningar och exploatering har en inverkan. Eftersom nederbörden väntas öka på grund av klimatförändringar väntas även risken för ras och skred öka.

Historiskt har Danderyd inte haft några större händelser med ras eller skred, men det finns områden som utifrån jordart och lutning identifierats som potentiell risk för skred redan idag och som behöver studeras vidare i samband med eventuell utveckling. I och med ett förändrat klimat, med förändrade flöden och vattennivåer i mark, sjöar och vattendrag, kan områden som idag inte innebär en potentiell risk komma att göra det i framtiden. Kartan nedan visar områden där det finns förutsättningar för skred i finkorniga jordar (gul) och motsvarande i strandnära områden (gula streck).

3.6.2.3 Erosion

När exempelvis vind, vatten eller gravitation drar med sig fina materialpartiklar från en plats kallas det för erosion. Erosion är en naturlig process, men kan påverkas av mänskliga aktiviteter. En framtida ökad nederbörd, höjda vattennivåer och högre vindhastigheter innebär även en högre erosionshastighet. En ökad erosion inverkar på markens stabilitet och risken för ras och skred ökar.

En viss stranderosion förekommer redan idag och kan komma att öka i och med höjda havs- och vattennivåer och förändrade flöden i vattendrag. Vissa områden har hög potential för stranderosion, bland annat längs med Stora Värtan.

Bild ovan: Kartan visar stränders eroderbarhet och förutsättningar för skred i Danderyds kommun.

3.6.2.4. Ökande temperaturer

Högre temperaturer i kombination med nederbörd och höga flöden påverkar kommunens utomhusbad genom ökad risk för föroreningar (ökad bakteriehalt) och ökad risk för algblomning. Högre frekvens av värmeböljor riskerar att drabba främst äldre och sjuka. Även spridningen av sjukdomar ökar vid högre temperaturer, vilket kan innebära en större belastning på sjukvården. En längre växtsäsong kan innebära bättre odlingsmöjligheter, samtidigt som

värme i kombination med ökad nederbörd gynnar vissa skadedjur såsom mygg och fästingar.

3.6.3 Klimatrelaterade risker för den byggda miljön

Kommuner ska enligt tillägget i 3 kap. 5 § PBL från 2018 hantera klimatrelaterade risker för den byggda miljön inom ramen för översiktsplanen. Syftet med tillägget är att skapa en samlad bild av klimatrelaterade risker i kommunen, skapa förståelse för sårbarheter och konsekvenser samt att skapa ett underlag för riskacceptans eller plan för åtgärder.

Enligt lagen ska kommunerna identifiera potentiella riskområden för den byggda miljön orsakade av översvämning till följd av nederbörd, översvämning från stigande hav, sjöar och vattendrag samt ras, skred och erosion, och därtill ge sin syn på hur sådana risker kan minska eller upphöra. I detta kapitel återfinns Danderyds kommun analys av klimatrelaterade risker.

Följande underlag har använts för analysen:

- En kommunövergripande kartering av riskområden för översvämning till följd av skyfall som genomförts av Länsstyrelsen i Stockholm under 2020.
- Kartunderlag om ras, skred och erosion, SGI, Statens geotekniska Institut.
- Översvämningskartor till följd av höjd havsnivå.

Analyser har skett med utgångspunkt från dimensionerande händelser för skyfall med 100 års återkomsttid (klimatfaktor 1,25), samt 100-årsnivå i havet år 2100.

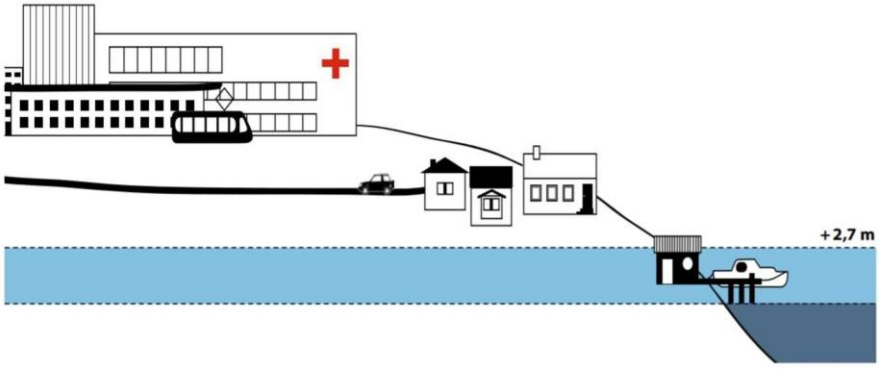
Skyfall och översvämning

Skyfall och översvämningar kan leda till risker för människor och miljö. Anläggningar för teknisk försörjning kan slås ut och vägar svämmas över med risk för att räddningstjänstens framkomlighet hindras.

För att hantera stora mängder nederbörd behöver lågpunkter reserveras. Tillräckligt stora ytor behöver reserveras och arbetet bör samordnas med behovet av rening och hantering av dagvatten. Reserverade lågpunkter, så kallade skyfallsytor, kan med fördel samutnyttjas med andra funktioner inom tätortsområden. Dessa ytor, tillsammans med behov av dagvattendammar, redovisas i kommunens kommande vattenplan och dagvattenplan.

Ökade nederbördsmängder och förändrade temperaturer riskerar också att orsaka höjda vatten- och flödesnivåer i sjöar och vattendrag. Även höjda havsnivåer kan i framtiden bidra till att strandlinjen kan komma att förskjutas

upp mot land, vilket påverkar bebyggda områden. I vissa fall kan översvämningsskydd byggas för att hindra översvämning från stigande havsnivåer. Ny bebyggelse ska följa Länsstyrelsens rekommendation om lägsta grundläggningsnivå 2,7 m. Detta kan dock vara svårt i befintlig bebyggelse där gammal detaljplan medger en lägre grundläggningsnivå. Det är rekommenderat att anlägga nya byggnader i dessa områden med en lägsta grundläggningsnivå på 2,7 m eller konstruera byggnaden så att det tål att översvämmas.

Enligt Länsstyrelsen ska ny bebyggelse och samhällsfunktioner av betydande vikt längs länets Östersjökust placeras ovanför nivån 2,70 meter, räknat i höjdsystem RH2000. Illustration: Länsstyrelsen

Bild ovan: Lägsta grundläggningsnivå 2,7 meter. Illustration länsstyrelsen.

Ras, skred och erosion

I samband med planering för bebyggelse och ny infrastruktur ska potentiella riskområden samt geotekniska förutsättningar utredas och hanteras. Behov av stabilitetsförstärkande åtgärder, naturligt erosions- och rasskydd i form av markvegetation och träd samt andra skyddsåtgärder ska identifieras. Påverkan på grundvattennivåer och risk för spridning av markföroreningar mellan jordlager och till grundvattnet kan också behöva utredas.

Områden med potentiellt hög risk för ras och skred bör utredas för att undvika olyckor och höga kostnader. Även läckage av närsalter, farliga ämnen och partiklar kan riskera att läcka ut och försämra ytvattenkvaliteten i sjöar, vattendrag och kustområde vid extrema vattentillstånd.

Översvämning i kombination med ras och skred

Det är viktigt att analysera risker som uppstår på de områden som både riskerar att översvämmas vid skyfall och har förutsättningar för ras, skred och erosion. Detta gäller för såväl för den befintliga byggnationen som för översiktsplanens utpekade utredningsområden.

Ökad risk för stormfälle kan innebära problem för luftburna ledningar, såsom kraftmatning till järnväg, telekommunikation och elnätet, vilket indirekt kan påverka radio- och tevesändningar. Nedgrävda ledningar skyddar från stormfälle, men måste istället säkras från kabelbrott orsakat av skred. Flera stora kraftledningar är redan tunnelförlagda eller håller på att tunnelförläggas.

Fjärrvärmenätet måste på samma sätt säkras för att inte skadas av markförskjutningar. Ökade regnmängder leder till större flöden som måste tas om hand. En analys behöver göras för att identifiera om fjärrvärmenätet går igenom områden som har förutsättningar att drabbas av ras och skred och dessutom vara lågpunkt och inrymma vattenmängder vid skyfall.

Värmeöar och ökad temperatur

Mycket varma platser, så kallade värmeöar, kan komma att uppstå allt oftare i stadsmiljöer till följd av ett varmare klimat i kombination med en stor andel hårdgjord yta, mindre vegetation och tät bebyggelse. Det är framförallt för riskgrupper (till exempel barn, sjuka och äldre) som det kan innebära en fara.

Värmeöar riskerar att uppstå i centrala Danderyd, där det finns få reglerande ekosystemtjänster och liten möjlighet till temperaturutjämning under varma sommardagar. De flesta bostadsområden i Danderyd skyddas genom natur och trädgårdar. I samband med planering behöver tillräckliga ytor för vegetation och trädplanteringar bevaras eller tillkomma för att bidra till att sänka temperaturen. Beakta även placering av byggnaderna då detta kan påverka luftens rörelse och temperatur. Ökad temperatur i kombination med nederbörd och höga flöden påverkar kommunens utomhusbad. Det blir ökad risk för föroreningar (ökad bakteriehalt) och ökad risk för algblomning.

3.6.4. Klimatpåverkande utsläpp

Enligt uppgifter från Nationella emissionsdatabasen var växthusgasutsläppen i Danderyd drygt 42 000 ton koldioxidekvivalenter år 2018. Detta motsvarar cirka 1,27 ton per kommuninvånare. Av dessa utsläpp stod transporter (exklusive flyg) för 70 procent och uppvärmning och elanvändning för byggnader 7 procent. Utsläppssiffrorna inkluderar dock inte konsumtion och resor med flyg vilket ger betydligt högre nivåer. De konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen för den svenska befolkningen ligger på cirka 8 ton per person och år, dessa kan dock variera kraftigt beroende på livsvillkor.

3.6.5. Luft

Enligt Världshälsoorganisationen dödar luftföroreningar cirka 7 miljoner människor världen över varje år, varav cirka 8 000 i Sverige, och utgör därmed världens och Sveriges överlägset största enskilda miljörisk. Luftföroreningar orsakar besvär i luftvägarna samt innebär ökad risk för sjuklighet och dödlighet i lungsjukdomar samt hjärt- och kärlsjukdomar.

Trafiken står för kommunens mest betydande miljöpåverkan där luftföroreningar och buller är främst utmärkande. Störst belastning orsakas av genomfartstrafiken på E18 med stora luftföroreningar som följd. Uppkomsten av luftföroreningar i Danderyds kommun kommer främst från slitage av dubbdäck, dammbildning och vedeldning.

Miljökvalitetsnormer för luftkvalitet i utomhusluft finns för kvävedioxid, kväveoxid, svaveldioxid, bly, partiklar (PM10), bensen, kolmonoxid samt fina partiklar (PM2,5). Miljökvalitetsnormen för partiklar (PM10) är den svåraste att uppnå. Östra Svealands luftvårdsförbund gör löpande kontroller av partikelhalterna för att skapa underlag för ett effektivt minskande av dessa. Hastighetssänkningar har genomförts på såväl E18 samt på det kommunala vägnätet vilket har förbättrat såväl bullersituation som luftpåverkan.

3.6.6. Buller

Danderyds kommun utsätts för många bullerkällor från trafik. Det är buller från kommunala och statliga vägar, men även buller från tunnelbanan och Roslagsbanan.

Den dominerande bullerkällan är väg E18 (statlig), men även väg 262 (statlig) samt kommunala vägar såsom Stockholmsvägen, Edsviksvägen, Vendevägen, Danderydsvägen och Enebybergsvägen är stora bullerkällor. Buller från Roslagsbanan (regional) påverkar enbart bostäder i direkt anslutning till spåret. Särskilt bullerutsatta områden finns där flera bullerkällor ligger tätt, exempelvis i närhet av Stocksundsbron där spårtrafik och E18 går parallellt.

Trafikförvaltningen (Region Stockholm) har utfört järnvägsnära bullerskyddsåtgärder vid Roslagsbanan med syftet att samtliga bostäder ska klara riktvärden enligt program Roslagsbanan. Trafikverket och Danderyds kommun har uppfört bullerskydd längs bullerutsatta partier av bland annat E18, Edsviksvägen och Enebybergsvägen.

En bullerkartläggning av vägtrafik och spårtrafik i Danderyds kommun utfördes år 2019. Den visar att drygt 20 procent (6 740 personer) av kommunens invånare bor i områden nära vägar där de ekvivalenta ljudnivåerna över ett dygn ligger över 55 dBA och att 2,4 procent (910 personer) bor i områden nära spårvägar där den ekvivalenta ljudnivån överstiger 55 dBA.

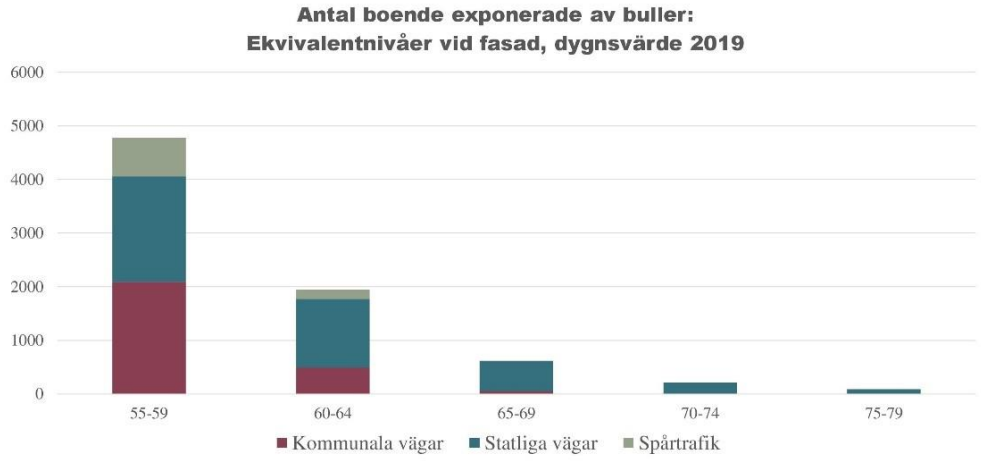

Bild ovan: Antal boende i Danderyds kommun som var exponerade av buller från statliga och kommunala vägar samt spårtrafik 2019 från kommunens bullerkartläggning.

Enligt förordning (2015:216) bör buller från spårtrafik och vägar inte överskrida 60 dBA ekvivalent ljudnivå vid en bostadsbyggnads fasad, och 50 dBA ekvivalent ljudnivå samt 70 dBA maximal ljudnivå vid en uteplats om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden. Samma värden gäller för bostadsbyggnader om högst 35 kvadratmeter men ekvivalentnivån vid fasad är istället 65 dBA.

Trafikverket tillämpar Proposition 1996/97:53 där följande riktvärden för trafikbuller normalt inte bör överskridas vid nybyggnad eller väsentlig ombyggnad av trafikinfrastruktur:

- 30 dB(A) ekvivalentnivå inomhus
- 45 dB(A) maximalnivå inomhus nattetid
- 55 dB(A) ekvivalentnivå utomhus (vid fasad)
- 70 dB(A) maximalnivå vid en uteplats i anslutning till en bostad

Vid åtgärder på järnvägar eller andra spåranläggningar avser riktvärdet för buller utomhus 55 dB(A) ekvivalentnivå vid uteplats och 60 dB(A) ekvivalentnivå i bostadsområdet i övrigt.

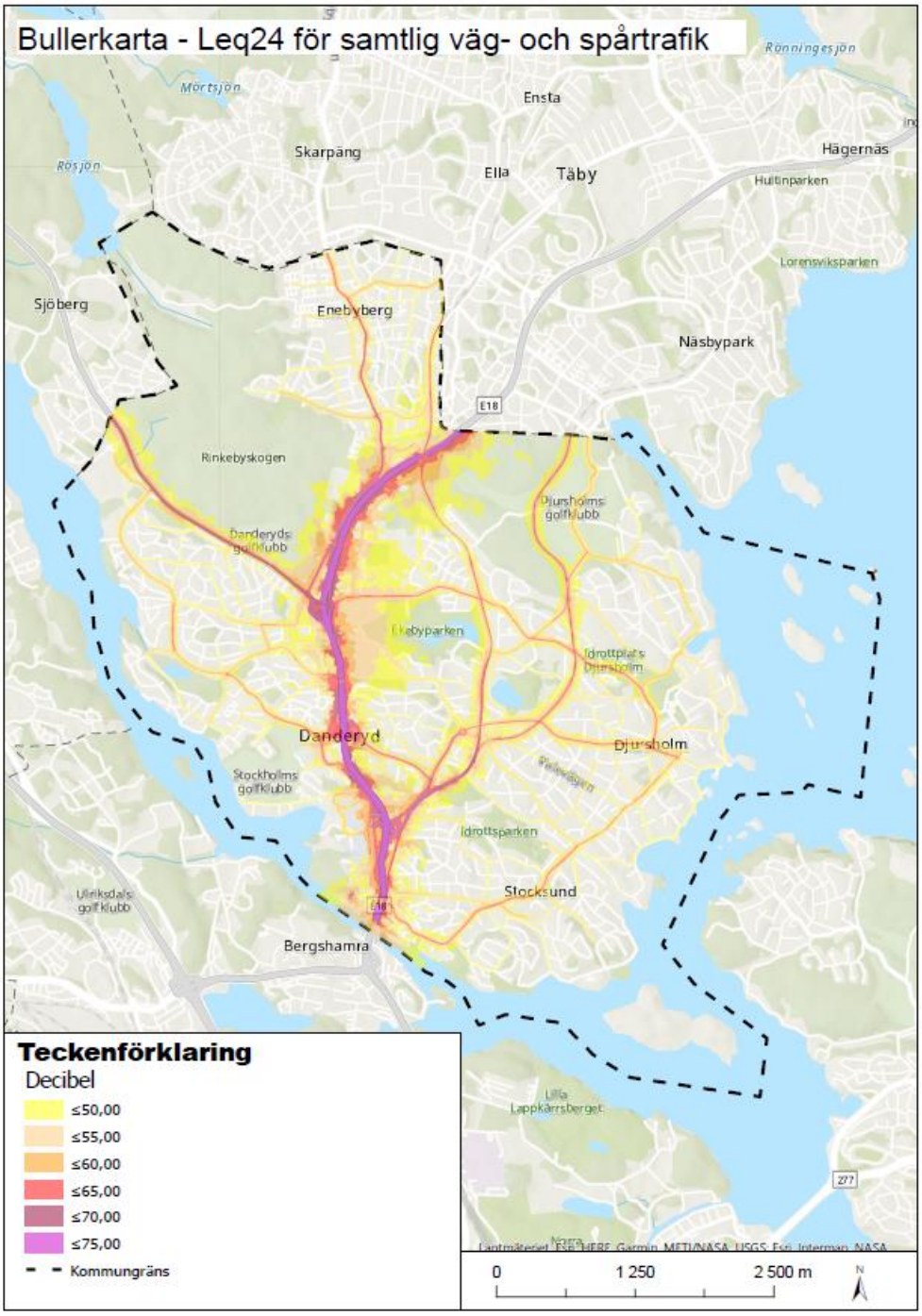

Bild ovan: Kartan visar bullerkartläggning av väg- och spårtrafik i Danderyds kommun 2019.

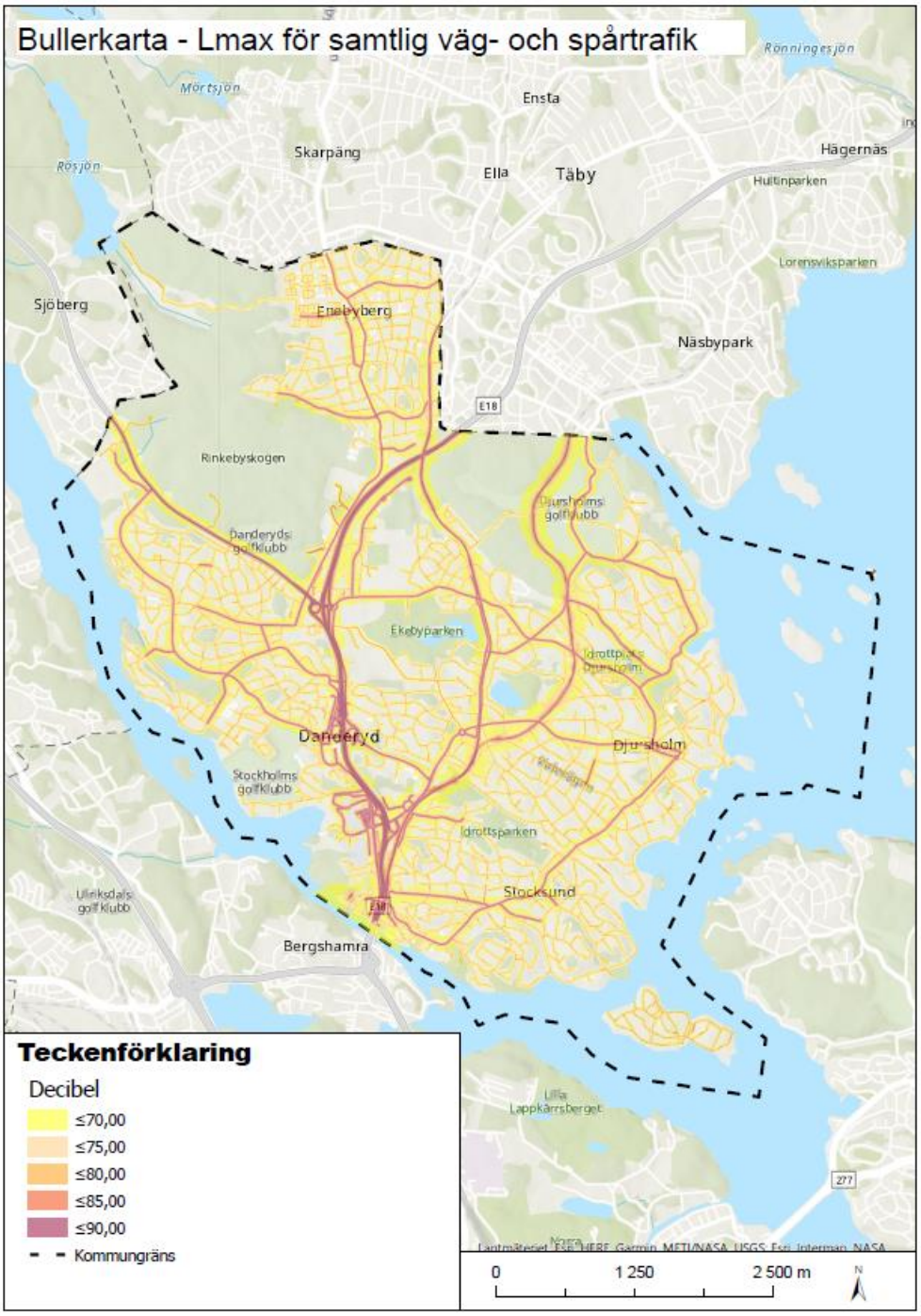

Bild ovan: Kartan visar maxnivåer för buller kring samtliga spår och vägar i Danderyds kommun 2019.

3.6.7. Radon

Radon är en radioaktiv ädelgas som kan frigöras från ämnen som innehåller uran och kan därför förekomma både i mark, vatten och byggmaterial. Radon kan tränga in i byggnader och vid långvarig exponering orsaka lungcancer hos människor.

Inom Danderyd finns några områden med hög risk för markradon, främst i de östra delarna av Enebyberg och i några få områden i Svalnäs. Risk för exponering av höga radongashalter från markradon kan dock även förekomma på andra ställen. Det finns också lokala förekomster av hög markradon.

Enligt översiktliga mätningar gjorda på 1980-talet av Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) består cirka 500 hus i kommunen företrädesvis av blåbetong, och har därmed förhöjd gammastrålning. Statliga radonbidrag kan sökas av småhusägare i behov av radonsanering. Eventuell förekomst av radon och därmed val av byggmetod tas upp vid byggsamråd då man söker bygglov.

Det finns inget radon i kommunens dricksvatten. Höga radonhalter i vatten kan dock förekomma i bergborrade brunnar. Privatpersoner med enskilda brunnar bör kontrollera radonhalten i sina brunnar, eftersom dricksvattnet annars kan avge radon till luften. Det är sällan farligt att dricka radonhaltigt vatten.

Bild ovan: Berg med utsikt över vatten.

3.6.8. Elektromagnetiska fält

Elektrisk ström i ledningar, transformatorer och liknande ger upphov till magnetfält. Forskning om eventuella hälsorisker på grund av påverkan av elektromagnetiska fält har pågått sedan slutet av 1970-talet. Man vet fortfarande lite om hur magnetfälten påverkar människan. Folkhälsomyndigheten hänvisar till försiktighetsprincipen i kap. 2 MB om att långvarig exponering nära starka källor som kraftledningar bör undvikas.

I Danderyd har större kraftledningar inom senare år markförlagts, vilket minskar risken för påverkan av magnetfälten. Transformatorstationer finns i Anneberg samt i Rinkeby.

3.6.9. Förorenade områden

Inom Danderyds kommun finns flera platser där marken kan vara eller är dokumenterat förorenad. I synnerhet området vid Danderyds sjukhus utgör ett stort riskområde på grund av de verksamheter som pågått där.

En inventering och riskklassning av verksamheter i olika branscher som kan ha medfört markföroreningar har genomförts av miljö- och stadsbyggnadskontoret enligt ”metodik för inventering av förorenade områden” (MIFO). Arbete fortsätter enligt en handlingsplan för förorenade områden för att få till stånd undersökningar och vid behov åtgärder för prioriterade områden. Vissa prioriterade områden ligger i låglänta och strandnära områden som exempelvis båtuppställningsplatser och deponier. Dessa kan innebära speciellt stor risk för spridning av föroreningar i ett framtidsscenario med ökade vattenflöden till följd av klimatförändringar.

3.6.10. Farligt gods

Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen och föremål som har sådana farliga egenskaper att de kan orsaka skador på människor, miljö eller egendom, om de inte hanteras rätt under en transport.

Skyddsavstånd kan behöva beaktas vid planering av ny bebyggelse. Det primära vägnätet används för genomfartstrafik och det sekundära vägnätet är främst avsett för lokala transporter från det primära vägnätet och leverantör till mottagare av farlig verksamhet. E18 är primär transportled för farligt gods. Edsbergsvägen (väg 262), Vendevägen, delen Danderyds sjukhus trafikplats (E18) - Auravägen/ Danderydsvägen är sekundär transportled.

Eftersom Danderyd har en lång kuststräcka, och angränsar till stora nationella farleder finns risk att bli utsatt för oljeutsläpp.

3.6.11. Räddningstjänst och beredskap

Alla kommuner är skyldiga att ha en räddningstjänst. Räddningstjänsten ansvarar för att hantera olyckor och kriser som kräver snabba beslut och effektiva insatser. I räddningstjänstens uppgifter ingår att upprätta en beredskap för att begränsa skador på människor, egendom och miljö när en olycka eller kris inträffar.

Danderyd ingår som en av tio kommuner i kommunförbundet Storstockholms brandförsvar. Närmaste brandstation för Danderyd finns i Roslags Näsby i Täby, alternativt i Helenelund i Sollentuna. Räddningstjänstens insatstider vid brand och olyckor i Danderyd uppnår mycket god status.

Bild ovan: Kartan visar förorenad mark och vägar för farligt gods i Danderyds kommun.

3.7. Kulturmiljö

3.7.1. Kulturmiljöer i Danderyd

Kulturmiljöer kallas de områden där det är möjligt att se hur tidigare generationers strävanden och ideal format byggnader och landskap. Kulturmiljön kan spegla de första invånarnas liv som till exempel vid gravfälten i Ekeby, Svalnäs, Ösby och Kevinge. Byggnader som Danderyds

kyrka och Djursholms slott vittnar om stormaktstidens andliga och världsliga makt. 1700- och 1800-talens Danderyd var en lantlig miljö med torp, gårdar och herrgårdar samlade kring slottet.

I slutet av 1800-talet påbörjades anläggandet av landets första villastäder i Stocksund och Djursholm. De olika kommundelarna är uppbyggda utifrån sina speciella förutsättningar. I Djursholm och Stocksund finns en stor andel arkitektoniskt värdefulla byggnader från det tidiga 1900-talet. Många byggnader har kvar mycket av det ursprungliga utseendet. Byggnadsstil och arkitektur speglar tydligt de stilströmningar som rådde när husen byggdes. De är ofta skapade av välkända arkitekter och är fina exempel på hur villastaden vuxit fram. Den individualistiska villatraditionen under tidigt 1900-tal skapade en mycket heterogen stadsbild. Den individualistiska traditionen har fortlevt och varje ny arkitekturstil finns representerad i villabebyggelsen.

Enebyberg är ett villasamhälle av förortskaraktär, grundat på enskilt initiativ och som i planläggning och bebyggelseutformning bland annat representerar egnahemsbyggandet i början av 1900-talet. Många arbetare, hantverkare och lägre tjänstemän förverkligade här drömmen om ett eget hem.

Västra Danderyd är också ett villasamhälle av förortskaraktär med flera bebyggelsekärnor grundade på privata initiativ. Utbyggnaden av den tidigare lantbruksmarken i Västra Danderyd tog fart när tomtförsäljningen i Nora trädgårdsstad inleddes 1926. Västra Danderyd med Klingsta, Kevinge och Nora är den sist utbyggda kommundelen i Danderyd och innehåller bland annat representativ funktionalistisk arkitektur från 1930-talet.

3.7.2. Riksintresse för kulturmiljövården

Områden vars kulturhistoriska värde anses vara så högt att dess bevarande är av nationell betydelse kan enligt kap 3. MB utnämnas till riksintresse för kulturmiljövården.

Danderyd har sedan 1997 två större områden av riksintresse för kulturmiljövården. Dessa är Djursholms villastad och Stocksunds villastad. 1997 års revidering av riksintresset gäller idag. En översyn av Länsstyrelsen pågår för närvarande.

Motivering och uttryck för området i Djursholm.

Området utgör landets första som förort anlagda villastad, grundad på privat initiativ, och utgör förebild för flera liknande efterföljande samhällen. Villastaden är en föregångare beträffande planutformning och individuellt utformad bebyggelse för ett högborgerligt och intellektuellt samhällsskikt. Bebyggelsen speglar framför allt perioden 1890–1930. Uttryck för riksintresset är det oregelbundna planmönstret uppbyggt kring Djursholmsbanan (Roslagsbanan) som huvudstråk, med stora naturtomter och stora villor där

stilidealen kan följas från de första enkla trävillorna till nationalromantik, jugend och funktionalism. Skolor, stationer, parker och andra anläggningar finns för gemensamma funktioner.

Motivering och uttryck för området i Stocksund

Området är en villastad av förortskaraktär, grundad på privat initiativ och som i planläggning och bebyggelse representerar sekelskiftets och 1900-talets första två decennier och boende för ett välbärgat tjänstemannaskikt. Uttryck för riksintresset är planmönstrets oregelbundna karaktär, anpassat till Djursholmsbanan (Roslagsbanan) och den kuperade terrängen. Flertalet villor i Mörbyområdet har utformats av stadsarkitekten D Melin och därmed bildat en relativt enhetlig bebyggelsegrupp företrädesvis i nationalromantik och senjugend.

Bevarandeområden

För att skapa en bättre förståelse för kommunens kulturmiljöer och tydliggöra specifika värden har kommunen pekat ut olika bevarandeområden. Av dessa bevarandeområden ligger flera inom gällande riksintresseområden. Totalt finns det idag 63 bevarandeområden runt om i hela kommunen. Beskrivningarna för dessa kan användas som grund för vilka förändringar som kan tillåtas utifrån kraven på anpassning och varsamhet vid ändring.

3.7.3. Övriga kulturhistoriskt värdefulla områden

Byggnadsminnen

En byggnad eller anläggning som anses vara synnerligen märklig med avseende på sina arkitektoniska och kulturhistoriska kvaliteter kan förklaras som byggnadsminne av länsstyrelsen. I Danderyd är sex byggnader klassade som byggnadsminne: Djursholms kapell (1), Villa Lagercrantz (2), Villa Tallom (3), Villa Lorride (4), Villa Snellman (5) och Villa Örvang (6). Samtliga byggnadsminnen i Danderyds kommun redovisas på kartan nedan.

Fornlämningsområden

Fornlämningar är skyddade i enlighet med bestämmelser i kulturminneslagen och får inte skadas. De äldsta fornlämningar som finns i Danderyd är i första hand gravfält från senare delen av järnåldern. Gravfälten från den tiden låg nära bebyggelsen och visar därför hur bygden växte fram. Bevarade gravfält finns intill gårdarna Svalnäs, Ekeby och Kevinge. Vid gravfältet i Ösby har också funnits en gård från den tiden. I Danderyd finns tre kända runristningar. Samtliga kända fornlämningar i kommunen är inventerade och redovisade på den ekonomiska kartan.

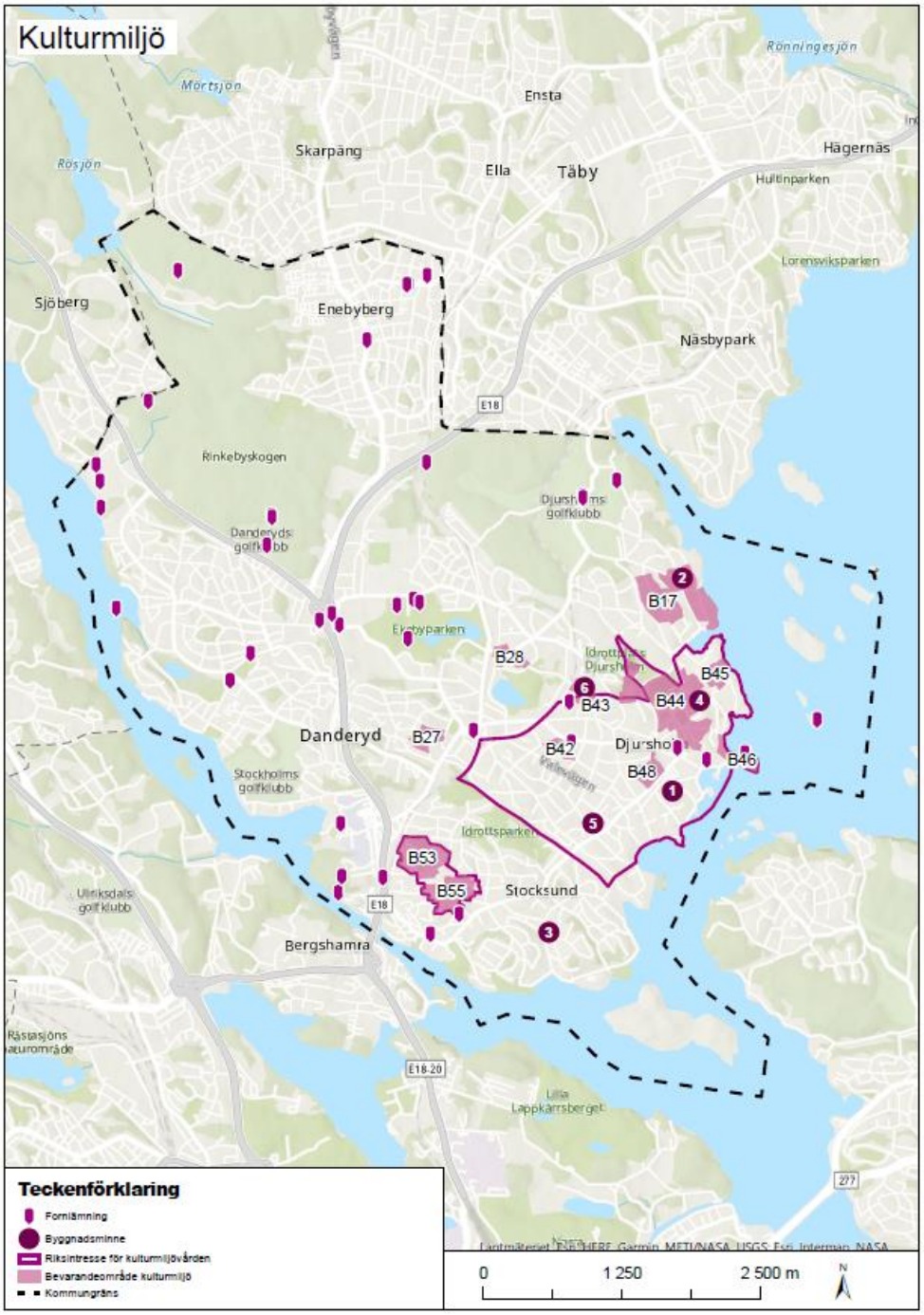

Bild ovan: Kartan visar riksintressen för kulturmiljövården.

Samrådsförslag

Översiktsplan för Danderyds kommun

Kapitel 4. Översiktsplanens mål

SAMRÅDSHANDLING 2021-05-03

Ösby - Solnedgång

Innehållsförteckning

4. Översiktsplanens mål 101
4.1. Bygga och bevara för idag och imorgon 103
4.2. Grön och hälsosam livsmiljö för alla 104
4.3. Hållbara transporter och resor 105
4.4. Trygga och inbjudande utemiljöer och mötesplatser 106

4. Översiktsplanens mål

Här presenteras översiktsplanens fyra målområden, med tillhörande målbilder och övergripande mål för Danderyds framtida rumsliga utveckling och fysiska planering. Målen utgår från kommunens vision och baseras även på information som hämtats in från olika källor som dialoger med medborgare och förtroendevalda, kommunala styrdokument samt regionala, nationella och globala mål och styrmedel.

Översiktsplanens fyra målområden beskrivs i tillhörande målbilder och övergripande mål. Dessa ligger till grund för översiktsplanens förslag på hur mark- och vattenområden ska utvecklas. Detta redovisas i den långsiktiga utvecklingsinriktningen och riktlinjer för planeringen samt mark- och vattenanvändningskarta med utredningsområden.

Bild ovan: Översiktsplanens målområden.

Till respektive målbild redovisas hur dessa förhåller sig till generationsmålet, Sveriges miljökvalitetsmål och FN:s globala hållbarhetsmål. Generationsmålet är kopplat till miljökvalitetsmålen och innebär den samhällsomställning som krävs inom en generation för att dessa ska nås.

Vissa av målen är inte relevanta för Danderyds kommun som exempelvis miljökvalitetsmål 14 om storslagen fjällmiljö. Vidare saknar vissa mål en koppling till kommunens markanvändning. I flera fall där översiktsplanens målbilder och övergripande mål inte uppfyller miljökvalitetsmålen eller de globala målen sker arbete genom översiktsplanens strategier som bidrar till att uppfylla målen. Översiktsplanen har främst beaktat de 17 globala hållbarhetsmålen och tagit hänsyn till de 169 delmålen varav en avvägning har gjorts huruvida målen uppnås inom respektive område.

Bild ovan: FN:s globala hållbarhetsmål, Illustratör: Jakob Trollbäck, samt generationsmålet och Sveriges miljökvalitetsmål.

4.1. Bygga och bevara för idag och imorgon

Målbild

I Danderyd har vi en inspirerande hållbar och grön livsmiljö med högkvalitativ arkitektur från både igår och idag då den gamla villastaden möter den nya trädgårdsstaden. Kulturmiljön är en resurs som tas tillvara. Här kan man bo kvar i sitt närområde där man känner sig hemma och har sina vänner, även om situationen förändrats under olika skeden av livet.

Övergripande mål

- Huvuddelen av ny bebyggelse tillkommer längsmed E18-stråket och i kollektivtrafiknära lägen.
- Kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljöer bevaras och tas tillvara.
- Tillkommande bebyggelse har hög arkitektonisk kvalitet och har anpassats till omkringliggande bebyggelsemiljöer och Danderyds gröna stadslandskap.
- Här finns ett brett och blandat bostadsutbud i alla kommundelar för livets olika behov, skeden och situationer.
- Bidra till energieffektiv samt miljö- och klimatsmart bebyggelse och infrastruktur

Bild ovan: Hur "Bygga och bevara för idag och imorgon" förhåller sig till de globala hållbarhetsmålen och Sveriges miljökvalitetsmål.

4.2. Grön och hälsosam livsmiljö för alla

Målbild

I Danderyd har vi en grön och hälsosam livsmiljö som erbjuder varierande naturupplevelser och återhämtnings- och rekreationsmöjligheter. Här finns en rik och varierad livsmiljö för djur- och växtlivet såväl i naturen som bland bebyggelsen. I Danderyd har boende och verksamma god tillgång till olika slags grönområden, stränder och fritidsanläggningar som underlättar en aktiv och hälsosam livsstil.

Övergripande mål

- Tillgången till större sammanhängande naturområden, strandpromenader och mindre lokala park- och naturområden är god.
- Bullerstörningar från väg- och spårtrafik minskar.
- Kvaliteten på luft och vatten ökar.
- Ekologiskt känsliga områden värnas och den biologiska mångfalden stärks.
- Markytor i strategiska lägen kan hantera stora vattenflöden.

Bild ovan: Hur "Grön och hälsosam livsmiljö för alla" förhåller sig till de globala hållbarhetsmålen och Sveriges miljökvalitetsmål.

4.3. Hållbara transporter och resor

Målbild

I Danderyd är det lätt, tryggt och säkert att förflytta sig till och från viktiga målpunkter inom och utanför kommunen oavsett färdsätt. Kommunikationsstråk och trafikmiljöer är attraktiva och inbjudande vilket uppmuntrar till att många går, cyklar eller åker kollektivt.

Övergripande mål

- Transporternas negativa miljö- och hälsopåverkan gällande klimatpåverkan, luftkvalitet, vattenkvalitet och buller minskar.
- Gång- och cykelmiljöer är inbjudande, gena, trygga och säkra för att underlätta ett aktivt och hälsosamt vardags- och fritidsliv.
- Huvuddelen av ny bebyggelse tillkommer i kollektivtrafiknära lägen med bra gång- och cykelförhållanden.
- Det är lättare och tryggare att ta sig mellan de olika kommundelarna.
- Utbyggd kollektivtrafik förbättrar kommunikationerna till viktiga målpunkter inom och utanför kommunen.

Bild ovan: Hur "Hållbara transporter och resor" förhåller sig till de globala hållbarhetsmålen och Sveriges miljökvalitetsmål.

4.4. Trygga och inbjudande utemiljöer och mötesplatser

Målbild

I Danderyd har vi en attraktiv och inbjudande livsmiljö som uppmuntrar till vistelse i det offentliga rummet. Tillgängliga och trygga gång- och cykelstråk, parker, naturområden, idrottsplatser och mötesplatser underlättar hälsosamma och aktiva livsstilar samt möjlighet att mötas, se och synas. Här är det säkert och tryggt att leva, bo och verka.

Övergripande mål

- Bostäder och arbetsplatser har god tillgänglighet till inbjudande utemiljöer med hög kvalitet.
- Utemiljöer och viktiga gång- och cykelstråk är tillgängliga för alla och säkert utformade samt upplevs som trygga dygnet runt och året om.
- I alla kommundelar kan invånarna ta del av olika idrotts-, friskvårds- och kulturaktiviteter.
- Kommundels- och lokala centra är inbjudande mötesplatser med trevliga utemiljöer och har ett bra vardagsutbud av varor och tjänster

Bild ovan: Hur "Trygga och inbjudande utemiljöer och mötesplatser" förhåller sig till de globala hållbarhetsmålen och Sveriges miljökvalitetsmål.

Samrådsförslag

Översiktsplan för Danderyds kommun

Kapitel 5. Utvecklingsinriktning

SAMRÅDSHANDLING 2021-05-03

Cedergrenska tornet – Fotograf Erik Somnäs 2020

Innehållsförteckning

5 Utvecklingsinriktning....109
5.1 Utvecklingsinriktning för bebyggelse 110
5.2 Utvecklingsinriktning för kommunikationer 111
5.3 Utvecklingsinriktning för natur och friluftsliv 112

5 Utvecklingsinriktning

Utvecklingsinriktningen redovisar kommunens långsiktiga intentioner för mark- och vattenanvändningen i grova drag och lyfter fram utvecklingsinsatser som är särskilt viktiga för kommunens utveckling på längre sikt. Utvecklingsinriktningen redovisar prioriteringar mellan de viktigaste strategiska sambanden som påverkar kommunens långsiktiga utveckling. Här visas de övergripande strukturerna för bebyggelse, kommunikationer samt natur och friluftsliv med ställningstaganden för hur dessa strukturer bör utvecklas, även i ett mellankommunalt och regionalt sammanhang.

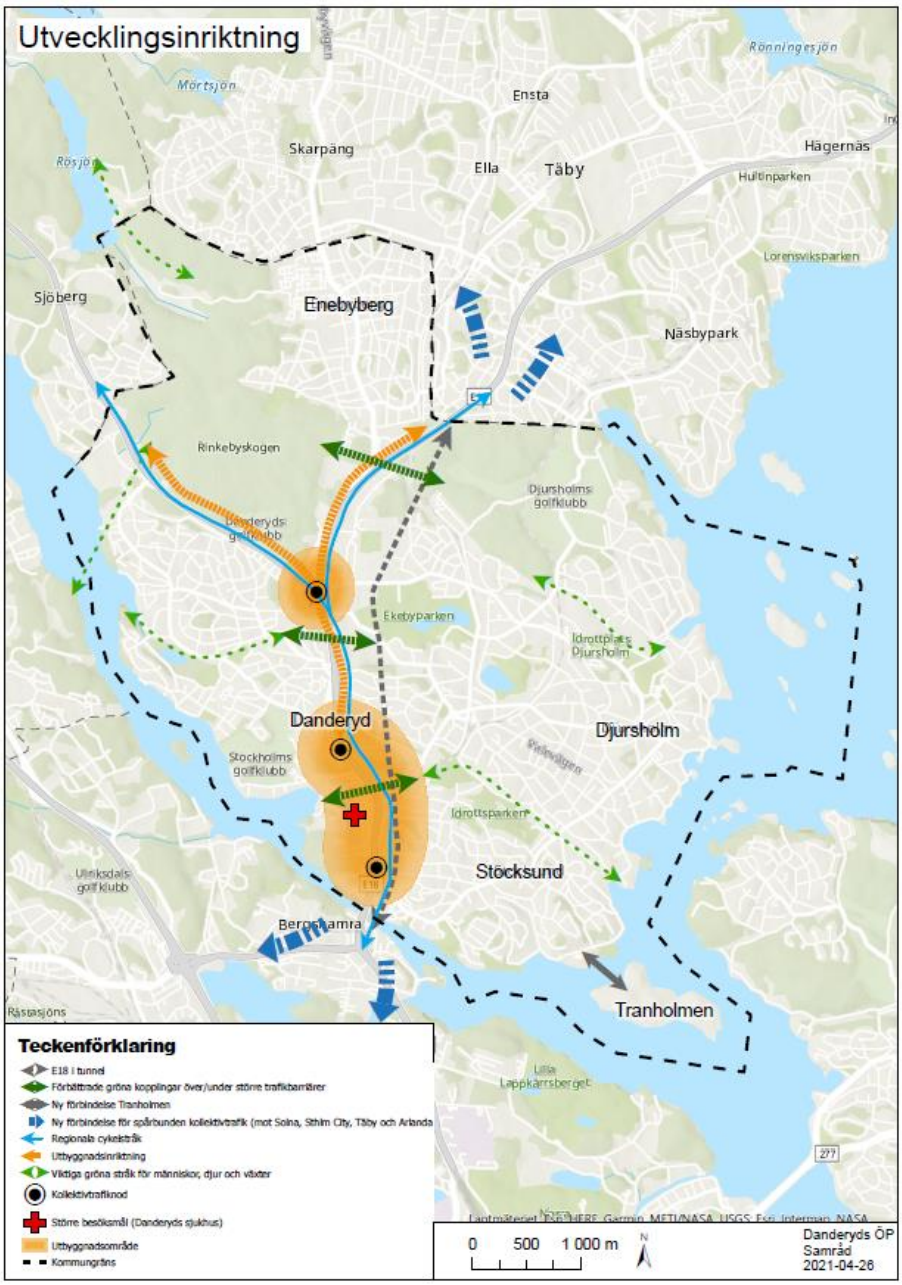

Bild ovan: Kartan visar utvecklingsinriktning för Danderyds kommun. Obs. Gränser i kartan ska inte tolkas exakt.

5.1 Utvecklingsinriktning för bebyggelse

Bebyggelseutvecklingen tar höjd för det regionala behovet av nya bostäder och arbetsplatser i norra Storstockholm. Större delen av bebyggelseutvecklingen i Danderyd föreslås även fortsättningsvis ske längs E18-stråket i nord-sydlig riktning.

En eventuell framtida tunnelförläggning av E18-trafiken genom kommunen (scenario lång tunnel) skulle förbättra möjligheterna att skapa en hälsosam och attraktiv funktionsblandad bebyggelse med fler bostäder, arbetsplatser och service längsmed stråket, samt knyta ihop kommunens fyra kommundelar och förbättra kopplingen mellan dessa (se Program för fördjupning av översiktsplanen för centrala Danderyd, 2016). En eventuell framtida tunnelförläggning av E18 är kostsam och förutsätter en omfattande och tät bebyggelseutveckling längs dagens E18-stråk.

Mörby centrum förväntas fortsätta utvecklas som kommunens starka centrum för handel och service, kombinerat med bostäder och arbetsplatser inom tjänstesektorn. Knutpunkt Danderyd (inklusive Danderyds sjukhus) förväntas även fortsättningsvis vara ett större besöksmål och en viktig nod i regionens vård- och hälsosystem och kollektivtrafiksystem. Vid Knutpunkt Danderyd finns även möjlighet att skapa plats för och utveckla näringslivsverksamheter kopplade till vårdsektorn. Bebyggelseutvecklingen förväntas på sikt koppla Mörby centrum och Knutpunkt Danderyd närmare varandra till ett gemensamt centrumområde för kommunen.

Vid en framtida utbyggnad av det regionala kollektivtrafiknätet förväntas den spårbundna kollektivtrafiken mellan Stockholm/Solna och Täby byggas ut. Med en ny kapacitetsstark kollektivtrafiknod i Rinkeby skapas möjlighet för ett nytt centrumområde i Danderyd. En ny nod med goda regionala kopplingar skapar möjlighet att utveckla en relativt tätbebyggd funktionsblandad stadsdel med plats för bostäder, kontor, handel och service. Stadsdelen kan växa västerut, i mindre skala, mellan Edsbergsvägen (väg 262) och Rinkeby naturreservat förutsatt att kollektivtrafikutbudet mellan den nya noden i Rinkeby och Sollentuna förbättras.

Kommunens fyra kommundelscentra (Djursholms torg, Enebytorg, Mörby centrum och Stocksunds torg) är viktiga lokala platser för såväl sociala möten som kommersiell och offentlig service inom respektive kommundel. Dessa centra föreslås ges möjlighet att utvecklas och kompletteras vad gäller både utemiljö och serviceutbud samt vid behov även bebyggelse.

Bild ovan: Mörby centrum - Fotograf Erik Somnäs från 2020.

5.2 Utvecklingsinriktning för kommunikationer

Bebyggelseutvecklingen och befolkningstillväxten i kommunerna norr om Danderyd innebär att fler kommer passera genom Danderyds kommun. För att bidra till ett hållbart resande behöver ny kollektivtrafik med god tillgänglighet och framkomlighet utvecklas i Danderyd och kringliggande kommuner. På E18 säkerställs utrymme för busskörfält. Befintlig spårbunden kollektivtrafik kompletteras med ny spårinfrastruktur i Danderyd till Solna/Kista i sydväst, samt till Täby och Arlanda i norr. En ny kollektivtrafiknod vid Rinkeby knyter ihop den nya spårbundna trafiken med utvecklad lokal och regional busstrafik. Roslagsbanans omdragning till Odenplan och Stockholm City medför en bättre koppling till centrala Stockholm och det regionala kollektivtrafiknätet. Den förutsätts även innebära fortsatta trafiksäkerhets- och bulleråtgärder längsmed spåret samt uppgradering av stationerna.

Gång- och cykeltrafiken stärks genom förbättringsåtgärder inom både de lokala och regionala gång- och cykelnäten, både för pendling och för rekreation. Västerut stärks förbindelsen mot Sollentuna med en ny gång- och cykelväg längsmed Edsbergsvägen. En ny gång- och cykelförbindelse över Edsviken underlättar gång- och cykeltrafik mot Solna och Kista i väster. En snabb cykelpendlingsväg genom kommunen mot Stockholm/Solna i söder och Täby i norr gör det säkrare och attraktivare för fler att cykla till arbete, skola och andra målpunkter.

Möjligheten att båtpendla söderut från Danderyd till Ropsten, Frihamnen och Nacka underlättas genom att nya hållplatser skapas inom kommunen. En ny förbindelse mellan Långängen och Tranholmen förbättrar tillgängligheten för boende på Tranholmen.

Trots förstärkt kollektivtrafik beräknas trafiken på E18 fortsätta öka, till stor del i form av genomfartstrafik. En eventuell tunnelförläggning av E18 skulle medföra mer hälsosamma livsmiljöer (buller och luftkvalitet) och mindre barriäreffekter för människor och djur. Dessutom skulle omvandlingen av E18 till stadsgata göra det möjligt att lokalisera en omfattande ny bebyggelse i E18-området längsmed denna gata. Program för fördjupning av översiktsplanen för centrala Danderyd finns på kommunens webbplats eller här.

Bild ovan: E18 från Mörby centrum och norrut - Fotograf Maria Djurskog.

5.3 Utvecklingsinriktning för natur och friluftsliv

Danderyds gröna karaktär bevaras och möjligheter till ett aktivt frilufts- och fritidsliv utvecklas. Fysiska åtgärder för att förbättra gröna kopplingar och samband kombineras med driftåtgärder som bevarar och stärker den biologiska mångfalden.

Den regionalt viktiga Rösjökilen förstärks. Dels genom att naturreservaten Rinkebyskogen och Ekebysjön bevaras och förvaltas så att dess kvaliteter för människor, djur och växtliv bevaras och utvecklas. Dels genom bättre gröna kopplingar över/under E18, Enebybergsvägen och Roslagsbanan. På så sätt kan Rinkebyskogen-Altorpsskogen utvecklas till ett större sammanhängande naturområde som stärker Rösjökilens regionala och lokala sociala och ekologiska funktioner med gröna promenadstråk, delvis genom villakvarter som knyter samman Altorpsskogen med Näsbyviken och Stora Värtan. Via Sätra ängar knyter Rinkebyskogen an till Edsviken i sydväst.

Genom att utveckla Noragårdsstråket skapas ett grönt, attraktivt och sammanhängande promenadstråk som knyter ihop Edsviken, Nora träsk och Nora torg i väster med området kring Danderyds kyrka och Ekebysjön i öster.

Bättre gröna kopplingar över/under E18 vid Knutpunkt Danderyd (sjukhuset) och österut via Stockhagen kan skapa ett attraktivt och grönt promenadstråk från Edsviken i väster till Lilla Värtan i öster.

Förbättrade gröna stråk och kopplingar underlättas och förstärks om E18 förläggs i tunnel.

Kommunens långa strandlinje är viktig för människor, djur och den biologiska mångfalden. De offentliga strandpromenaderna utvecklas så de är trygga, tillgängliga och attraktiva för fler målgrupper under dygnet och året. Där så är passande kompletteras badplatser med fler funktioner för att stärkas som sociala mötesplatser för olika åldrar.

Idrottsplatser och andra rekreationsanläggningar i kommunens stadsdelar bibehålls för att även nya generationer ska ha nära till lokalt idrottsutövande. Mark säkerställs för fortsatta goda möjligheter att rida, spela golf och utföra andra idrotts- och rekreationsaktiviteter i Danderyds kommun.

Obebyggda lågpunkter i terrängen bevaras och utvecklas för att kunna fördröja och rena dagvatten vid snösmältning och omfattande nederbörd.

Bild ovan: Klipporna längs Nora strand - Fotograf Ida Haglund - Vinnare av fototävling för översiktsplanen 2020.

Samrådsförslag

Översiktsplan för Danderyds kommun

Kapitel 6. Mark- och vattenanvändning

SAMRÅDSHANDLING 2021-05-03

Nora torg – Fotograf Erik Somnäs 2020

Innehållsförteckning

6. Mark- och vattenanvändning 117
6.1 Mark- och vattenanvändningskarta för kommunens utveckling 117
6.1.1. Utredningsområden 118
6.2 Riktlinjer för planeringen av mark och vattenområden 120
6.2.1 Bebyggelse 121
6.2.2 Trafik och transporter 123
6.2.3 Teknisk infrastruktur 128
6.2.4 Natur 131
6.2.5 Miljö, hälsa och risk 134
6.2.6 Kulturmiljö 144

6. Mark- och vattenanvändning

I detta kapitel redovisas Danderyd kommuns syn på hur användningen av mark- och vattenområden ska utvecklas i hela kommunen.

I den första delen redovisas en mark- och vattenanvändningskarta med tillhörande text som beskriver hur användningen av mark- och vattenområden föreslås bevaras och utvecklas de kommande åren. I kartan redovisas till största del områden där befintlig markanvändning föreslås fortsätta på liknande sätt som tidigare, men här föreslås även särskilda utredningsområden där användningen av mark och vatten kan komma att ändras.

I den andra delen redovisas riktlinjer för planeringen av mark- och vattenanvändning kopplat till särskilda sakområden, men som inte är knutna till särskilda geografiska platser.

6.1 Mark- och vattenanvändningskarta för kommunens utveckling

I kartan för mark- och vattenanvändning nedan redovisas kommunens ställningstagande till hur användningen av mark och vatten ska utvecklas.

Huvuddelen av markområden där befintlig markanvändning föreslås fortsätta ingår i användningskategorierna mångfunktionell bebyggelse respektive sammanhängande bostadsbebyggelse. Kategorin mångfunktionell bebyggelse omfattar bebyggelse med stads- och tätortsmässig karaktär och används huvudsakligen för bostäder, kontor, handel, parker eller annan verksamhet som är förenlig med bostäder. Kategorien sammanhängande bostadsbebyggelse består huvudsakligen av bostäder, men här kan även vissa kompletterande servicefunktioner förekomma, exempelvis skolor, lokal handel och service samt fritidsanläggningar.

Utredningsområdena redovisas i kartan med symboliska ringar som visar läge och ungefärlig utbredning. För respektive utredningsområde redovisas kortfattat tilltänkt framtida användning. En övergripande analys gällande potentiella risker och störningar redovisas i tabellen 6.1 längre ned. Den efterföljande planeringen kräver djupare utredningar för att analysera potentiella riskers faktiska omfattning och hur de kan hanteras, samt avgränsa planområden, konkretisera lämplig användning, karaktär, skala, bebyggelsetyper, placering, bevarande med mera. Påbörjat och framtida arbete med sektorsvisa planer, program och strategier kommer bidra med mer fördjupat underlag för planeringen.

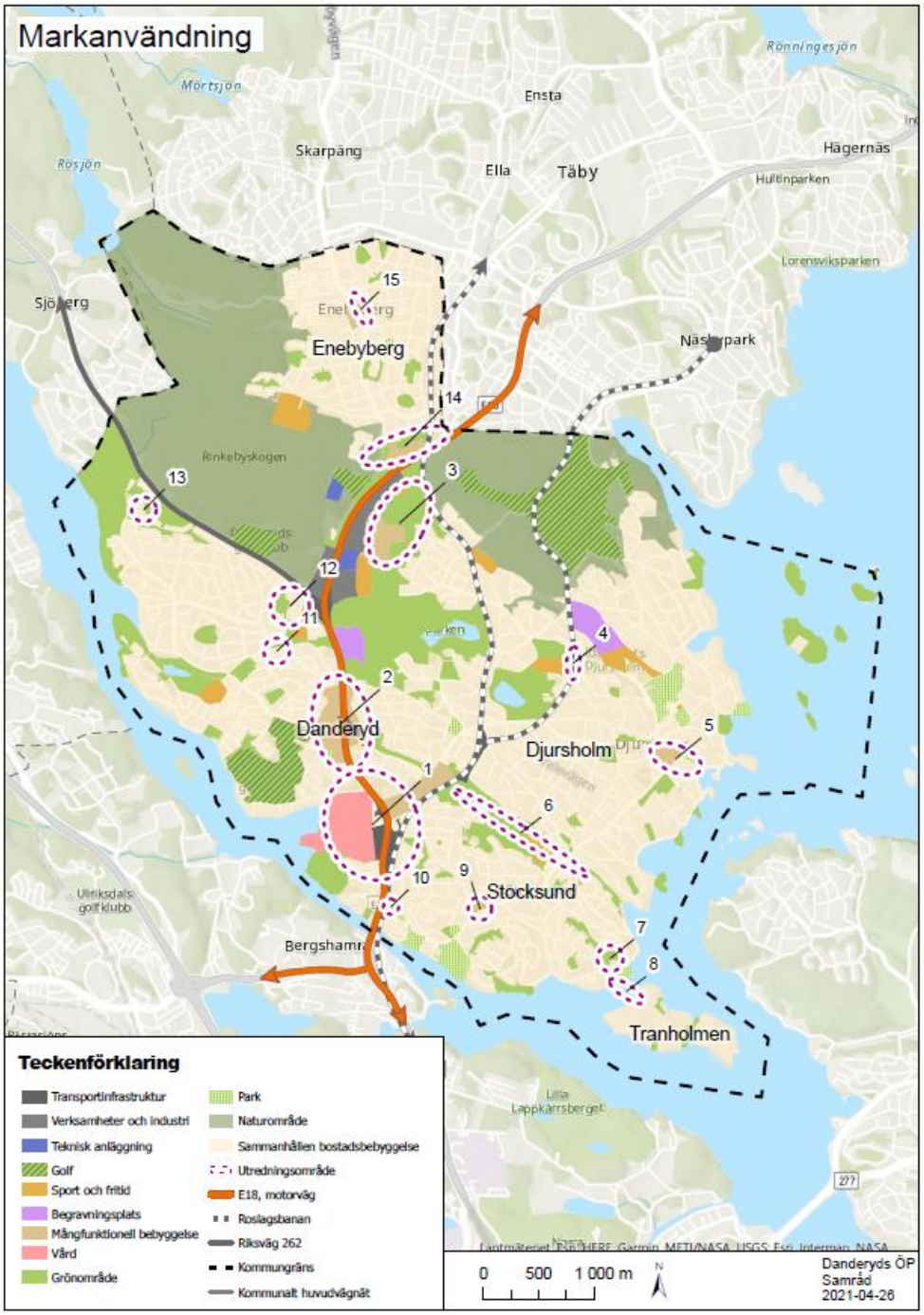

Bild ovan: Kartan visar markanvändningskartan med 15 utredningsområden i Danderyds kommun. Obs. Gränser i kartan ska inte tolkas exakt.

6.1.1. Utredningsområden

E-18-stråket

1. Knutpunkt Danderyd: Förtätning vid kollektivtrafiknod (tunnelbana, Roslagsbanan, bussar). Framtida utvecklingsmöjligheter för Danderyds sjukhus samt andra vård- och omsorgsrelaterade verksamheter. Högre stadsbebyggelse för vård, kontor och service längsmed E18 kan fylla en

bullerdämpande funktion för bakomliggande befintlig och tillkommande bostadsbebyggelse samt park- och naturområden. Potential att bättre knyta samman sjukhusområdet med Mörby- och Stocksundssidan och skapa säkrare, tryggare och attraktivare stads- och trafikmiljöer för gående, cyklande och kollektivtrafikresenärer.

2. Mörby centrum: Förtätning vid kollektivtrafiknod (tunnelbana, bussar) och kommersiellt centrum. Högre stadsbebyggelse för handel, service, badhus och kontor längsmed E18 kan fylla en bullerdämpande funktion för bakomliggande befintlig och tillkommande bostadsbebyggelse.

Djursholm

3. Danderyds gymnasium med omnejd: Utveckling av utbildnings-, fritids- och idrottsområde, eventuellt med inslag av bostäder.

4. Östberga: Komplettering och förtätning av stationsnära mindre verksamhetsområde (trävaror m m). Blandning av bostäder, handel och service.

5. Djursholms torg: Centrumutveckling och bostadskomplettering i kollektivtrafiknära läge.

Stocksund

6. Stråk: Gränsgärdet-Stockhagen med omnejd: Grönt promenadstråk med öppen dagvattenhantering och mindre inslag av ny bostadsbebyggelse.

7. Svanholmsparkeringen: Omvandling av parkering och omgivning, komplettering med ny bostadsbebyggelse. Parkering i utredningsområdet utreds i kommande planering.

8. Förbindelse till Tranholmen: Förbindelse med exempelvis bro eller färja till Tranholmen.

9. Stocksunds torg: Centrumutveckling

10. Banvakten vid Stockholmsvägen/Bengt Färjares väg: Ny bostadsbebyggelse med inslag av handel.

Västra Danderyd

11. Nora torg: Centrumutveckling och komplettering med bostäder.

12. Kraftledningen vid Skogsviksvägen: Förtätning med ny bostadsbebyggelse vid det tidigare kraftledningsstråket.

13. Sätraängsvägen: Centrumutveckling och eventuellt mindre inslag av nya bostäder.

Enebyberg

14. Enebyängen: Utveckling av handelsområde till bostäder med inslag av handel.

15. Östra Enebytorg: Centrumutveckling. Komplettera befintligt torg öster om Enebybergsvägen och bostadskomplettering med flerbostadshus.

Utredningsområden	Översvämningsrisk	Risk för ras och skred	Radonrisk	Buller – högre än 60 dBA	Område med naturvärden	Konflikt med kommande vattenplanens föreslagna prioriterade åtgärder	Riksintresse-område	Forn-lämningar	Övriga risker
1.Knutpunkt Danderyd	x	x (delvis)	x (delvis)	x				x (delvis)	
2.Mörby centrum	x	x (delvis)	x (delvis)	x					
3.Danderyds gymnasium med omnejd	x (delvis)	x (delvis)			x			x (delvis)	
4.Östberga	x	x		x					
5.Djursholms torg	x						x	x (delvis)	allergener
6.Stråk: Gränsgärdet-Stockhagen med omnejd	x		x (delvis)		x	x	angränsar	angränsar	
7.Svanholms-parkeringen		x							
8.Förbindelse till Tranholmen									
9.Stocksunds torg				x			x		
10.Banvakten	x			x					
11.Nora torg	x		x (delvis)	x (delvis)					
12.Kraftledningen vid Skogsviksvägen	x	x	x (delvis)						
13.Sätraängsvägen								x (delvis)	
14.Enebyängen	x	x (delvis)	x (delvis)	x (delvis)				x (delvis)	
15.Östra Enebytorg	x	x	x (delvis)	x (delvis)				x (delvis)	

Bild ovan: Potentiella risker och störningar för respektive utredningsområde. Dessa frågor behöver studeras djupare i efterföljande planering.

6.2 Riktlinjer för planeringen av mark och vattenområden

Denna del innehåller riktlinjer för planeringen av mark- och vattenanvändning. Dessa allmänna tematiska riktlinjer kompletteras med områdesspecifika riktlinjer för mark- och vattenanvändning som finns i mark- och vattenanvändningskartan. Riktlinjerna utgår från översiktsplanens målområden och övergripande mål som redovisas i kapitel 4.

Danderyd är till ytan en liten kommun som till stor del redan är bebyggd. Planeringen och utvecklingen av mark- och vattenområden i kommunen behöver ta hänsyn till och balansera olika behov som bostadsbrist, breddat bostadsutbud inom kommundelar (komplettering), arbetsplatser, kulturmiljövärden, naturvärden, friluftsliv, hållbart resande, klimatpåverkan med mera. Planeringen bör eftersträva en utveckling där olika intressen kan tas hänsyn till och samexistera, men i vissa fall kan planeringsriktlinjer vara motstridiga och svåra att kombinera. Vilka värden som ska prioriteras behöver utredas och tas ställning till i det enskilda fallet i efterföljande planering.

De tematiska planeringsriktlinjerna redovisas i följande sex underkapitel:

- Bebyggelse

- Trafik och transporter
- Teknisk infrastruktur
- Natur
- Miljö, hälsa och risk
- Kulturmiljö

6.2.1 Bebyggelse

Planeringen i Danderyd behöver tillgodose både den regionala och lokala efterfrågan på bostäder, arbetsplatser och andra typer av bebyggelse. Genom ett varierat utbud kan olika individers, gruppers och organisationers behov tillgodoses. Samtidigt behöver denna utveckling balanseras med behovet av att skydda och utveckla de kulturhistoriska, arkitektoniska, miljömässiga och friluftrelaterade värden som finns i kommunen.

Riktlinjer för planeringen

Variation

- Planeringen ska bidra till ett varierat utbud av bostäder, service, arbetsplatser, idrott och kultur i alla kommundelar.
- En variation av bostadsutbudet (bebyggelsetyper, upplåtelseformer, storlekar, prisnivåer) i alla kommundelar ska prioriteras för att underlätta kvarboende i sin närmiljö om livssituationen förändras.

Lokalisering

- Ny bebyggelse ska främst lokaliseras i anslutning till befintlig bebyggelse.
- Nya bostäder ska lokaliseras i lägen med god tillgänglighet till grönområden, inom en radie av cirka 200 meters från lokalt naturområde eller park.
- Nya bostäder i form av komplettering och förtätning i befintliga bebyggelseområden prioriteras inom en radie av cirka 500 meter från Roslagsbane- och tunnelbanestation respektive busshållplats, samt i nära anslutning till lokala torg/centra.
- Bostäder för personer med särskilda bostadsbehov ska integreras med övrig bostadsbebyggelse.
- Bostäder för studenter och äldre ska prioriteras. Bostäder för äldre ska i första hand lokaliseras inom en radie av cirka 300 meter från kollektivtrafikstation/hållplats, om möjligt i närheten av lokala torg/centrum.
- Större arbetsplatser ska lokaliseras inom en radie av cirka 500 meter från Roslagsbane- eller tunnelbanestation eller hållplats för stombusslinje.

- Vid avetableringar av exempelvis kommersiella ytor och kontor ska eventuell omvandling utredas för den kommande markanvändningen.
- Högre och tätare bebyggelse koncentreras till E18-stråket.
- Ny bebyggelse ska inte förhindra en tunnelförläggning av E18 inom kommunen.

Kulturmiljö och gestaltning

- Den byggda miljön i Danderyd ska ge skönhetsupplevelser och trevnad. De historiska och kulturella värden som skapar identitet och karaktär ska bevaras och utvecklas.
- Nya byggnader och bebyggelsemiljöer ska ha hög arkitektonisk kvalitet och tillföra området estetiska och arkitektoniska värden. Hänsyn ska tas till kulturhistoriska bebyggelse- och miljövärden. Tillkommande bebyggelse kan ha en egen identitet och samtidigt visa hänsyn till kringliggande bebyggelsemiljöers kvaliteter och kulturvärden.
- Kompletterings- och förtätningsbebyggelse ska ta hänsyn till den omgivande bebyggelsemiljöns karaktär, skala, volymer och placering av byggnader.
- Kompletterings- och förtätningsbebyggelse i villaområden ska utföras med trädgårdsstadens gröna ideal som utgångspunkt.
- Stor restriktivitet gäller för avstyckning av småhusfastigheter i kommunens villaområden. Bestämmelser i gällande detaljplaner och tomtindelningar/fastighetsplaner bör vara vägledande i bedömningen om en detaljplan ska ändras. I särskilda fall kan undantag tillåtas, exempelvis att nya förutsättningar tillkommit på platsen.

Energi och resurshushållning

- Nya byggnader bör uppföras så energieffektivt som möjligt. Kommunen ska vara ett föredöme inom energismart byggande.
- Möjligheter att utnyttja passiv och aktiv solenergi samt fjärrvärme bör beaktas i tidigt skede.
- Nya bostäders avfallshantering bör planeras så att de boendes källsortering av avfall kan tas om hand på eller i närheten av fastigheten.

Skolmiljöer

- Skolor och förskolor ska ha hälsosamma och miljövänliga lokaler, stora skolgårdar med goda möjligheter för lek och aktiviteter samt säkra och miljöanpassade trafikmiljöer.

6.2.2 Trafik och transporter

Med viktiga trafikstråk som E18 och Roslagsbanan behöver transport- och bebyggelseplaneringen i Danderyd hantera stora trafikflöden både inom och genom kommunen. Genom kloka prioriteringar av infrastruktursatsningar och placering av ny bebyggelse kan Danderyd fortsätta vara en kommun med hög tillgänglighet där arbetsplatser, serviceutbud med mera kan nås på kort tid. En tät kommun där avståndens betydelse minimeras skapar förutsättningar för mer hållbara transporter.

I Danderyd ska valfrihet råda men kommunen ska underlätta och uppmuntra hållbara resalternativ. Ambitionen är att planeringen ska bidra till att ökningen av transporter i kommunen främst sker inom gång-, cykel- och kollektivtrafik. De infrastruktursatsningar som görs bör prioritera hållbara transporter där såväl standard som attraktivitet för gång- och cykelnätet prioriteras. Kollektivtrafiken bör utvecklas med tätare avgångar och med bra kopplingar till gång- och cykelvägnätet. Biltrafiken bedöms fortfarande vara en viktig del av transportsystemet, främst där kollektivtrafik och cykel inte är tillräckligt starka alternativ.

Riktlinjer för planeringen:

- Kommunens trafiksystem ska utvecklas parallellt med utveckling av markanvändning och övrig fysisk planering.
- Danderyds kommuns trafiknät ska utformas så att alla trafikanter, oberoende trafikslag, ges möjlighet att få tillgång till Danderyds och regionens utbud och aktiviteter.
- Planeringen ska leda till att risken att dödas eller skadas i trafiken minimeras.
- Planeringen ska bidra till bättre tvärförbindelser för gång-, cykel och kollektivtrafik mellan kommundelarna Djursholm, Enebyberg, Danderyd och Stocksund.

6.2.2.1. Gång- och cykeltrafik

Riktlinjer för planeringen:

- Gång- och cykelvägar ska utformas och förläggas med hög standard så att trygga och säkra miljöer skapas.
- Vid gång- och cykelbanors korsning med huvudvägnätet ska hastighetsdämpande eller andra säkerhetshöjande åtgärder vidtas.
- På det regionala vägnätet och på kommunens huvudleder prioriteras bil- och busstrafikens behov av hög framkomlighet. Utmed dessa vägnät ska gång- och cykelbanor separeras så att den oskyddade trafiken på ett säkert och tryggt sätt kan ta sig fram.

- Gångförbindelser ska kunna användas av personer med nedsatt rörelseförmåga, syn, hörsel eller annan orienteringsförmåga.
- Cykelbanor i lokalnät ska vara användbara för cyklister i alla åldersgrupper.
- Bättre tvärförbindelser mellan kommundelarna bör skapas genom sammanhängande gång- och cykelstråk samt trygga och säkra gång- och cykelmiljöer över/under E18.

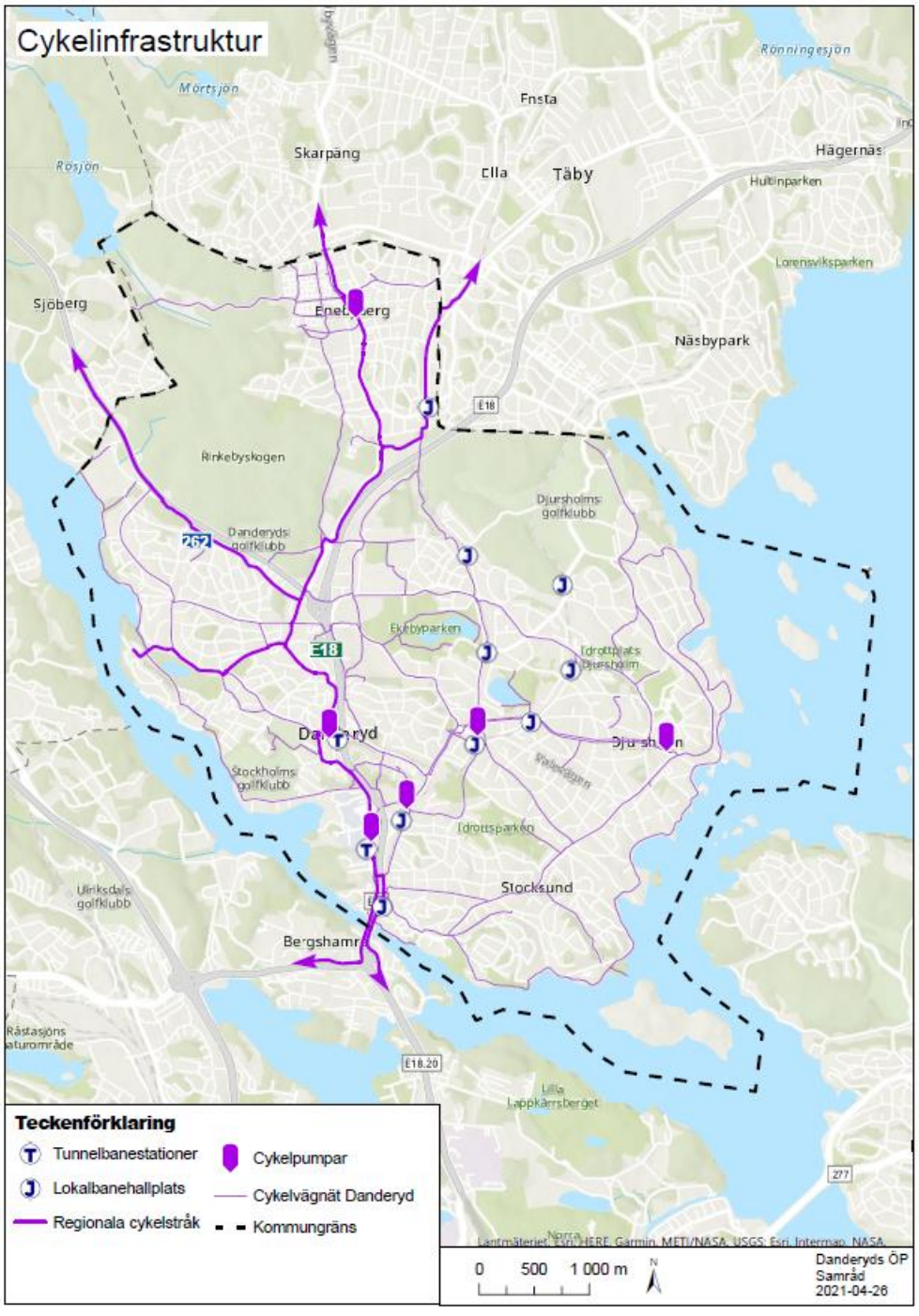

Bild ovan: Kartan visar cykelinfrastruktur i Danderyds kommun.

Bild ovan: Karta från FÖP Centrala Danderyd (sid 24, Scenario ingen tunnel, nollalternativ) med bildtext: Exempel på nya eller upprustade förbindelser över E18 (orangea pilar). Lägen, åtgärder och prioriteringar behöver utredas vidare.

6.2.2.2. Kollektivtrafik

Riktlinjer för planeringen:

- Kollektivt resande ska utgöra stommen i ett miljöanpassat trafiksystem.
- Kommunen tillsammans med Region Stockholm samverkar för ett utvidgat system av kollektiva tvärförbindelser mellan kommundelarna.

- Kommunen ska verka för att utveckla goda regionala kommunikationer: utbyggnad av spårbunden kollektivtrafik till Arlanda samt mellan Solna och Täby med ny kollektivtrafiknod vid Rinkeby, utökad stombusstrafik samt utvecklad kollektiv båttrafik.
- Framkomlighet och tillgänglighet ska förbättras för kollektivtrafiken, både lokalt och regionalt.

Bild ovan: Stocksundet i Inverness - Fotograf Ann-Catrine Torstensson - Vinnare av fototävling för översiktsplanen 2020.

6.2.2.3. Bil- och godstrafik

Riktlinjer för planeringen:

- På det regionala vägnätet och på kommunens huvudleder prioriteras bil- och busstrafikens behov av hög framkomlighet.
- Huvudvägnät ska utformas och dimensioneras för alla typer av normalt förekommande typgodkända fordon.
- Planeringen ska skapa goda förutsättningar för utryckningsfordons framkomlighet och olycksförebyggande riskhantering.
- Högsta tillåtna hastighet ska vara 30 km/tim dygnet runt vid skolor och bostadsområdenas lokalgator.

- Förändringar i markanvändningen får inte förhindra en framtida utbyggnad av E18 eller en tunnelförläggning av E18 inom kommunen.
- Bullerbegränsande åtgärder fortsätter vidtas längs E18 för att minska störningar för boende och verksamsamma i närområdet.
- Kommunen ska verka för att Vendevägen avklassificeras som rekommenderad transportled för farligt gods mellan Mörbyleden och Auravägen.
- Utbyggnad av vägnätet ska inte försämra för gång, cykel och kollektivtrafik.

Bild ovan: kartan visar regionalt vägnät (E18 och riksväg 262) och kommunens huvudvägnät.

6.2.2.4. Parkering

Riktlinjer för planeringen:

- Cykelparkering av god standard ska finnas vid stora målpunkter och i nära anslutning till kollektivtrafik där många byten mellan cykel och kollektiva färdmedel sker.
- Infartsparkering bör finnas vid större kollektivtrafiknoder.
- Kommunen ska uppmuntra och underlätta för externa aktörer att bygga ut laddinfrastrukturen för eldrivna fordon i lämpliga lägen.

6.2.3 Teknisk infrastruktur

Teknisk infrastruktur är en förutsättning för ett fungerande vardagsliv och en god livskvalitet. Infrastrukturen finns både ovan och under mark. För att minimera onödiga kostnader, störningar och inverkan på miljön är det viktigt att försöka samlokalisera olika tekniska infrastrukturer med varandra, såväl befintlig som planerad infrastruktur.

6.2.3.1. Informations- och kommunikationsteknik (IKT)

I Danderyd råder en marknadsdriven bredbandsutbyggnad där ett neutralt och öppet stadsnät under fri konkurrens ska främjas. Det är inte kommunen som bygger ut bredbandsinfrastrukturen, men kommunen ska eftersträva att det fasta och mobila (5G) bredbandsnätet byggs ut i alla delar av kommunen. Kommunen ska vara en samverkanspart för kommuninvånare, näringsliv, fiberföreningar, grannkommuner, regionen, länet samt marknadens aktörer.

Riktlinjer för planeringen:

- Utbyggnad av fiber och bredband ska finnas med i planeringen för ny bebyggelse, men även för framtida behov för exempelvis transporter, parkering, belysning med mera.
- Kommunen ska verka för kanalisation och att fiber samförläggs med annan infrastruktur alternativt planera för att möjliggöra en senare installation av fiber. Vid behov ska kommunen stötta marknadsaktörer i utvecklingsarbetet.
- Kommunen ska samordna utvecklingen av fiber med den befintliga planeringen av om- och utbyggnad av vägar, energisystem, vatten- och avlopp, och planera för nuvarande och kommande behov.

Mer detaljerad information om bredband och fiber finns att läsa i Bredbandspolicy för Danderyds kommun som finns på kommunens webbplats eller här.

6.2.3.2. Energi

Danderyds utveckling mot en hållbar samhällsstruktur och stadsmiljö innebär att energianvändningen ska vara så effektiv, tillförlitlig och klimatneutral som möjligt med hänsyn tagen till alla resurstillgångar. Det innebär bland annat att använda el så exergieffektivt som möjlig genom exempelvis att minimera elanvändningen för uppvärmning och kylning av byggnader så att elen istället kan användas för transporter, belysning och maskiner. Vidare behöver planeringen säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla.

Riktlinjer för planeringen:

- Kommunen ska vara föregångare inom energieffektivt och klimatsmart byggande samt uppmuntra andra byggaktörer att bygga energieffektivt och klimatsmart, exempelvis genom materialval samt utnyttjande av solenergi.
- Kommunen ska verka för att fjärrvärme- och fjärrkylnätet byggs ut. Detta kan exempelvis ske genom dialog och informationsinsatser med Norrenergi och fastighetsägare. Kommunen ska inte medverka till bortkoppling av fjärrvärme.
- Vid försäljning eller upplåtande av mark i fjärrvärmenära områden ska kommunen främja anslutning till fjärrvärme.
- I områden där fjärrvärme saknas eller är svårt att bygga ut ska kommunen underlätta för fastighetsägare att etablera bergvärme.

Mer detaljerad information finns att läsa i Miljö- och klimatprogram 2030 på kommunens webbplats eller här.

6.2.3.3. Vatten och avlopp

Hantering av dagvatten är en stor utmaning vid förtätning och ställer krav både på kommunen och andra fastighetsägare. Frågan behöver hanteras både med tekniska lösningar och säkerställandet av plats för dagvattenhantering, vilket kommer konkretiseras i den kommande vattenplanen.

Riktlinjer för planeringen:

- Vid planering av ny bebyggelse bör befintliga ledningssystem och annan infrastruktur utnyttjas där så är möjligt.
- Vid nybyggnation och omfattande ombyggnation ska kommunen ställa krav på hållbar dagvattenhantering.
- Förorenat dagvatten ska tas omhand så nära källan som möjligt, till exempel genom infiltrationsanläggningar på tomtmark.

- För att minska belastningen av näringsämnen och föroreningar till vattendrag, sjöar och kustvatten ska mängden spillvatten till dag- och spillvattennätet minska, exempelvis genom anläggning av våtmarker där naturliga saknas samt genomsläppliga parkeringsytor istället för hårdgjorda.
- Dagvattenhantering i form av uppströmsåtgärder ska genomföras.
- Ytlig dagvattenhantering med översvämningsytor, dammar och diken som fördröjer och renar vatten genom infiltration ska förordas framför kulvertering.
- Kommunen bör upplåta mark som är lämplig för dagvattenhantering för att möjliggöra rening innan dagvatten släpps till VA-nät och leds till recipient.

6.2.3.4. Avfallshantering

Danderyds kommun ingår tillsammans med flera andra kommuner ett samarbete med SÖRAB. Under 2020 togs en gemensam avfallsplan fram. Planen har ett tydligt fokus på cirkulär ekonomi och syftet är att minimera negativ klimatpåverkan, främja hållbara val, minimera avfallsmängderna, sortering av avfall och att kretsloppen av giftfria. Vid placering av avfallshantering är Danderyd kommuns ambition att följa Avfall Sveriges handbok där krav, riktlinjer och rekommendationer finns.

Riktlinjer för planeringen:

- Vid planering av ny bebyggelse ska god tillgänglighet och plats för sortering och återvinning av kommunalt avfall och andra material säkerställas.
- Kommunens lokala avfallsföreskrifter ska följas, exempelvis vad gäller dragväg/transportväg.
- Återvinningsstationer för förpackningar ska placeras i lägen där de är lättåtkomliga för alla trafikslag.
- Avfallsutrymmen ska placeras och utformas så att risken för olyckor begränsas vid tillträde, transporter samt användning, kontroll och underhåll av utrymmena och deras installationer.
- I planeringsfasen ska mekaniska lösningar såsom bottentömmande behållare och sopsugar beaktas. Manuell hantering ska minimeras så långt det är möjligt.

För mer detaljerad information, se Avfallsplan 2021–2032 – lätt att göra rätt på kommunens webbplats eller här samt Avfallsföreskrifter på kommunens webbplats eller här.

6.2.4 Natur

Danderyds natur i form av stora sammanhängande grönområden och en lång kuststräcka är en betydande kvalitet som bidrar till kommunens attraktivitet. Danderyds kommun har en rik natur (framförallt ek- och tallskogsområden) som finns både bland bebyggelse och i naturområden. I Danderyds erbjuds goda möjligheter till promenader, rekreation och varierande naturupplevelser i skog och vid stränder.

Naturen och jordbrukslandskapen med dess djur- och växtliv är en förutsättning för fungerande ekosystem. Dessa ekosystem levererar olika slags ekosystemtjänster åt människan, till exempel pollinering och vattenreglering samt naturupplevelser, rekreation och avkoppling som är viktiga för folkhälsan. Men naturen har även ett egenvärde i sig själv. Genom bevarande av viktiga naturområden och genomtänkt och miljöanpassa skötsel kan natur- och friluftsvärdena i Danderyds kommun säkerställas.

6.2.4.1 Naturområden och friluftsliv

Tillgången till sammanhängande naturområden och rekreationsstråk utmed kustlinjen har mycket stora värden för Danderydsborna. Här finns möjligheter till spontanidrott, motion och friluftsliv. De sammanhållna skogarna som är tillgängliga för allmänheten, är viktiga för det storstadsnära friluftslivet. Naturen i Danderyd och grönområdena utgör en del av den regionala grönstrukturen i länet och är ett viktigt regionalt och mellankommunalt intresse att värna om.

Riktlinjer för planeringen:

- I Danderyd ska ekologiskt känsliga områden värnas. Natur- och vattenområdena ska skötas så att naturvärdena och friluftsvärdena säkerställs.
- Naturmark och gröna ekologiska samband bör stärkas så att den biologiska mångfalden främjas.
- Nybyggnation, upprustningar och skötsel av park- och naturmark ska bidra till att bevara och stärka biologisk mångfald och tillgänglighet till naturupplevelser. Både rekreationsmöjligheter och värdefulla miljöer med barrskog, ek och andra ädellövträd ska värnas. Värdefulla träd såsom äldre ekar, ädellövträd och tallar ska så långt som möjligt bevaras.
- I Danderyd ska naturområdena ge invånarna tillgång till varierande naturupplevelser. Naturmiljön ska tillgodose invånarnas behov av närrekreation i trivsamma, levande och naturliga miljöer.
- Danderyds strandområden ska vara tillgängliga för invånarna och erbjuda skönhetsvärden samt möjlighet till bad- och båtliv.

- Placering och utformning av ny bebyggelse ska ske på ett sätt att det inte hindrar det rörliga friluftslivet utan istället bidrar till utvecklade rekreationsstråk.
- Med stöd av översiktsplanen ska natur- och grönområden kunna pekas ut i den efterföljande planeringen, vilka reserveras för utveckling av större dagvattendammar och/eller fördröjningsmagasin. Ytorna ska kunna hantera kraftiga regn och översvämningar som annars kan ge skador på den byggda miljön. Dessa är även en tillgång för att möjliggöra rening av normala dagvattenflöden.
- Vid exploatering i anslutning till trafikplatser behöver den artrika miljön hanteras, till exempel genom att se till att de arter som finns representerade här också finns i andra delar av kommunen.

De kommunala naturreservaten Ekebysjön, Rinkebyskogen och Öarna i Stora Värtan skyddas av föreskrifter och skötselplaner. För mer information om detta hänvisas till respektive naturreservats föreskrifter.

- Ekebysjön - Naturreservatsbeslut från 2008 inklusive föreskrifter finns här.
- Rinkebyskogen - Naturreservatsbeslut från 2013 inklusive föreskrifter finns här.
- Öarna i Stora Värtan - Naturreservatsbeslut från 2001 inklusive föreskrifter finns här.

6.2.4.2 Grönområden och parker

Grönområden och bostadsnära natur har en stor bidragande del i människors hälsa och välmående. Dessa områden kan ge utrymme för social samvaro, avkoppling och motion. Att planera grönområden integrerat med bebyggelsen är viktigt för att skapa närhet till natur för människor, men också för att koppla ihop den lokala grönstrukturen med de omgivande större naturområdena, via biologiska spridningsmöjligheter. Parker och grönytor kan utformas för att rymma olika funktioner såsom lek, rekreation och ekosystemtjänster. Grönområden och parker behöver också finnas med god kvalitet, till exempel storlek, innehåll och placering, för att ekosystemtjänsterna ska uppfylla önskad funktion. Detta är särskilt angeläget för anpassning till ett förändrat klimat.

Riktlinjer för planeringen:

- Lokala parker bör utvecklas för nära rekreation, lek och ekosystemtjänster i den täta bebyggelsen så att god tillgång uppnås. Parkutveckling och närnatur ska prioriteras nära skolor och förskolor.
- Grönstrukturen bör stärkas genom ett sammanhängande nät av parker, gröna stråk, alléer och gröna gator som skapar närhet för människor och hållbara ekosystem. Den lokala grönstrukturen bör

även kopplas ihop med den omgivande regionala och mellankommunala grönstrukturen.
- I den sammanhängande gröna infrastrukturen, bör funktionella samband säkerställas för att ge förutsättningar för viktiga ekosystemtjänster, såsom exempelvis vattenrening och dagvattenhantering samt temperaturreglering.
- Ekosystemtjänster ska integreras vid stadsutveckling och mångfunktionell grönstruktur ska i möjligaste mån bevaras. Stödjande verktyg som grönytefaktor ska användas vid planering och exploatering.
- Intrång i grönområden och natur för exploatering ska undvikas i möjligaste mån.
- I varje kommundel ska det finnas goda möjligheter för olika slags idrotts- och motionsaktiviteter.
- Varje kommundel ska ha en större välutrustad lekplats, gärna i ett närbeläget grönområde. De mindre lekplatserna bör kompletteras.

Mer detaljerad information om park- och naturområden samt jordbruksmark finns i kommunens Miljö- och klimatprogram 2030 som finns på kommunens webbplats eller här.

6.2.4.3 Areella näringar

Av kommunens mark är andelen jordbruksmark förhållandevis liten då det endast finns en jordbruksverksamhet i kommunen. Vidare pågår inget aktivt skogsbruk i kommunen utan endast gallring i samband med naturskötsel.

Förlusten av värdefulla ängs- och betesmarker är ett av de större hoten mot odlingslandskapets biologiska mångfald. Genom att nyanlägga våtmarker i lämpliga lägen kan viktiga ekosystemtjänster återskapas och biologisk mångfald gynnas. Att främja hela landskapets naturligt vattenhållande förmåga är angeläget både för den biologiska mångfalden och för att minska översvämningsrisker.

Riktlinjer för planeringen:

- Våtmarker och vattenmiljöer i odlingslandskapet bör bibehållas och återskapas i strategiskt viktiga lägen.
- Vid bedömningen av vilka marker som kan vara lämpliga för återskapande av våtmarker ska avvägning göras mot de samhällsnyttor som är kopplade till fortsatt jordbruksproduktion på åkermark. Både jordbruksproduktionens behov av en bibehållen väl fungerande markavvattning och samhällets behov av att fördröja avrinning för att minska översvämningsrisker ska beaktas.
- Ett aktivt och miljömedvetet jordbruk ska värnas och bidra till ett öppet kulturlandskap som främjar biologisk mångfald och inte försämrar vattenkvaliteten.

6.2.5 Miljö, hälsa och risk

Översiktsplanen beaktar miljö- och riskfaktorer för att ge möjlighet att ange lämpligaste lokalisering och struktur för bebyggelse, anläggningar samt verksamheter och exempelvis skyddsavstånd till bostäder. Detta är nödvändigt för att upprätthålla en god säkerhet för kommunens invånare och besökare samtidigt som bebyggelsen samt infrastrukturen kan fortsätta utvecklas och säkras. Den fysiska planeringen kan således bidra till att förebygga störningar och risker som redan finns men som även uppstår i kommunen.

I översiktsplanen redovisas principer och riktlinjer för hantering av risk och säkerhet. Översiktsplanen beskriver konsekvenser när det gäller hälsa och säkerhet samt risker för exempelvis olyckor, översvämningar och erosion.

6.2.5.1. Vatten

Danderyds kommuns ambition är att sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer har goda livsförhållanden. Kommunens omgivande vatten uppnår inte miljökvalitetsnormer för ytvatten. De främsta utmaningarna kommer från föroreningar och övergödning. Dessa områden är prioriterade i det pågående arbetet med framtagande av en vattenplan och en dagvattenplan som beräknas vara klar under 2021. Planerna innehåller förslag på fysiska åtgärder som exempelvis dammar, översvämningsytor, fördröjningsmagasin och öppning av kulvertar.

Riktlinjer för planeringen:

- All planläggning och prövning ska ske så att det bidrar till att vattenkvaliteten förbättras och att miljökvalitetsnormerna för vatten uppnås.
- För nya detaljplaner ska alltid en dagvattenutredning tas fram och plats avsättas för dagvattenhantering.
- Vid ny- och ombyggnation ska det säkerställas att dagvatten omhändertas lokalt med fördröjning och rening enligt intentioner i kommunens dagvattenplan.
- Markytor ska löpande reserveras för att kunna översvämmas, genom exempelvis anläggande av dammar, återskapande av våtmarker och öppning av kulvertar.
- För att minska risk för att ny bebyggelse ska ta skada av översvämning ska planeringen anpassas till 100-årsregn med klimatfaktor 1,25.
- Ny bebyggelse bör undvikas i lågpunkter där risk för översvämning föreligger.
- Undvik där möjligt hårdgjorda ytor till förmån för genomträngliga material och grönska.
- Dagvatten bör användas som en resurs för att skapa attraktiva inslag i miljön.

- Ytlig dagvattenhantering med översvämningsytor, dammar, multifunktionella ytor och diken som fördröjer och renar vatten genom infiltration ska förordas framför kulvertering.
- Vid planläggning ska byggnads- och anläggningsmaterial förordas som är miljöklassade och hindrar utsläpp av miljöskadliga ämnen till dagvatten.

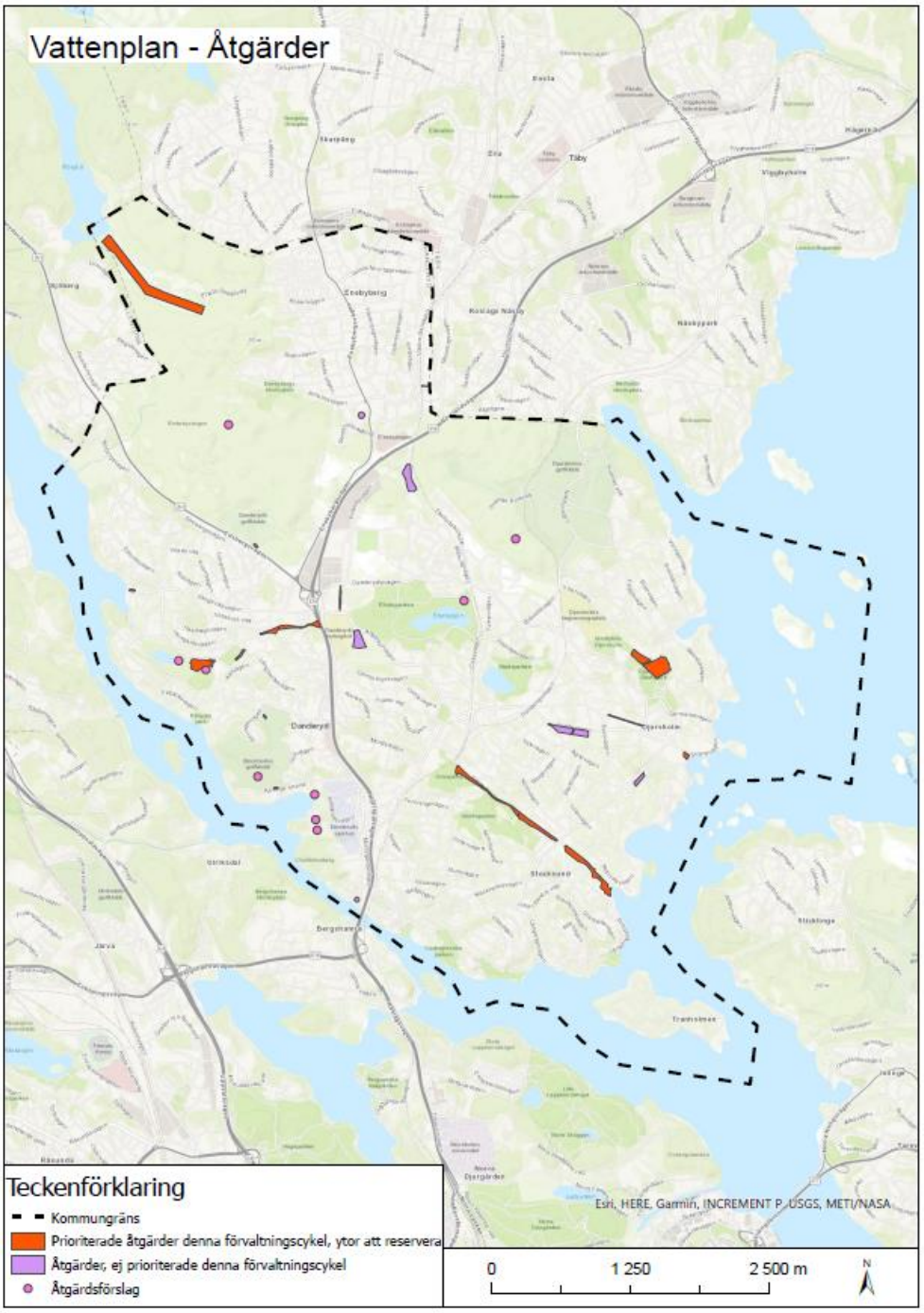

Bild ovan: Kartan visar föreslagna åtgärder från den kommande vattenplanen.

6.2.5.2. Luft

Luftkvaliteten i Danderyds kommun behöver förbättras. Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas. Danderyds kommun ska arbeta aktivt för att begränsa utsläppen av luftföroreningar.

Det gäller särskilt utsläppen från trafiken som står för kommunens mest betydande miljöpåverkan. Särskilt utmärkande är luftföroreningar från E18 där gränsvärden för partiklar har överskridits. Möjligheten att förbättra luftkvaliteten längs de stora trafikstråken i kommunen är till mycket avhängt på hur användningen av dubbdäck ser ut framöver samt trafikvolym och vilka emissioner fordonen avger.

Riktlinjer för planeringen:

- Kommunen ska verka för att luftkvaliteten längs E18 och större vägar förbättras.
- Kommunen ska verka för att E18 på sikt tunnelförläggs.
- Ny bebyggelse ska placeras och utformas så att miljökvalitetsnormerna för luft uppnås.
- För att undvika hälsoproblem från luftburna allergener bör nya bostäder, skolor och förskolor placeras minst 200 meter från hästgårdar och ridanläggningar, eller enligt rekommendationer från särskild utredning.

6.2.5.3. Buller

År 2019 gjordes en bullerkartläggning för trafiken i kommunen. Analysen visar på bullerstörningar från framför allt vägar och spårtrafik. Det påverkar människors hälsa och livskvalitet samt möjligheten att utveckla Danderyds fysiska miljö. Därför behöver negativ påverkan från bullerkällor minska. Det är viktigt att hänsyn tas till bulleraspekten i tidiga planeringsskeden och att frågan får genomsyra hela planeringsprocessen.

En ökad täthet och bebyggelse utmed vägar och spårvägar innebär att både befintliga och nya bostadskvarter kan utsättas för buller. Ny bebyggelse inducerar även mer trafik som är bullerpåverkande. I en tät bostadsstruktur finns dock goda möjligheter att skapa tysta sidor, dessutom kan kompletterande bebyggelse innebära en förbättrad ljudnivå för befintlig bakomliggande bebyggelse.

Genomförande av åtgärder för minskat transportberoende och ett bilsnålt samhälle kan förbättra bullersituationen. Exempelvis pågår elektrifiering av fordonsparken vilket bidrar till minskad bullerpåverkan där hastighetsbegränsningen är låg. Ökad trafik på Roslagsbanan och

tunnelbanan kan dock leda till ökade bullerstörningar trots förbättrade spårfordon.

Riktlinjer för planeringen:

- Kommunen bör ta fram en bullerstrategi med handlingsplan med syftet att minska bullret i kommunen.
- Hänsyn ska tas till det sammanvägda bullret från samtliga trafikslag och bullerkällor i ett område.
- I områden med en god ljudmiljö bör i första hand bostäder prioriteras. I bullerexponerade lägen kan mindre bullerkänsliga funktioner som arbetsplatser placeras.
- I de fall där bostäder på grund av förutsättningar behöver planeras i bullerutsatta områden ska bebyggelse utformas och placeras så att en så god ljudnivå som möjligt uppnås, exempelvis genom bostadsrum mot skyddad sida samt bostadsutformning och kvartersstruktur med skyddade innergårdar.
- Placering och utformning av ny bebyggelse nära bullerkällor ska verka för förbättrade ljudmiljöer i omgivningen.
- Boendemiljöer, förskolor och skolors inne- och utomhusmiljö samt park- och rekreationsområden ska prioriteras vid bullerreducerande åtgärder. Exempel på åtgärder är hastighetsbegränsningar, ljuddämpande vägbeläggning, vägutformning, överdäckning, fönsteråtgärder och byggande av bullerskydd.
- En utveckling mot utökad användning av miljövänligare transportsätt såsom gång, cykel och kollektivtrafik och elfordon främjar både den lokala luftmiljön och bullersituationen.
- Kommunen strävar efter att parker och grönområden ska skyddas mot buller. Exempelvis genom bullerskyddande placering av nytillkommande bebyggelse i närområdet och uppförande av bullerskärmar.
- Aktiviteter som alstrar störande buller bör lokaliseras till redan bullerpåverkade områden.
- Störande verksamhet bör företrädesvis lokaliseras till arbetsplatsområdet vid Rinkebyvägen.

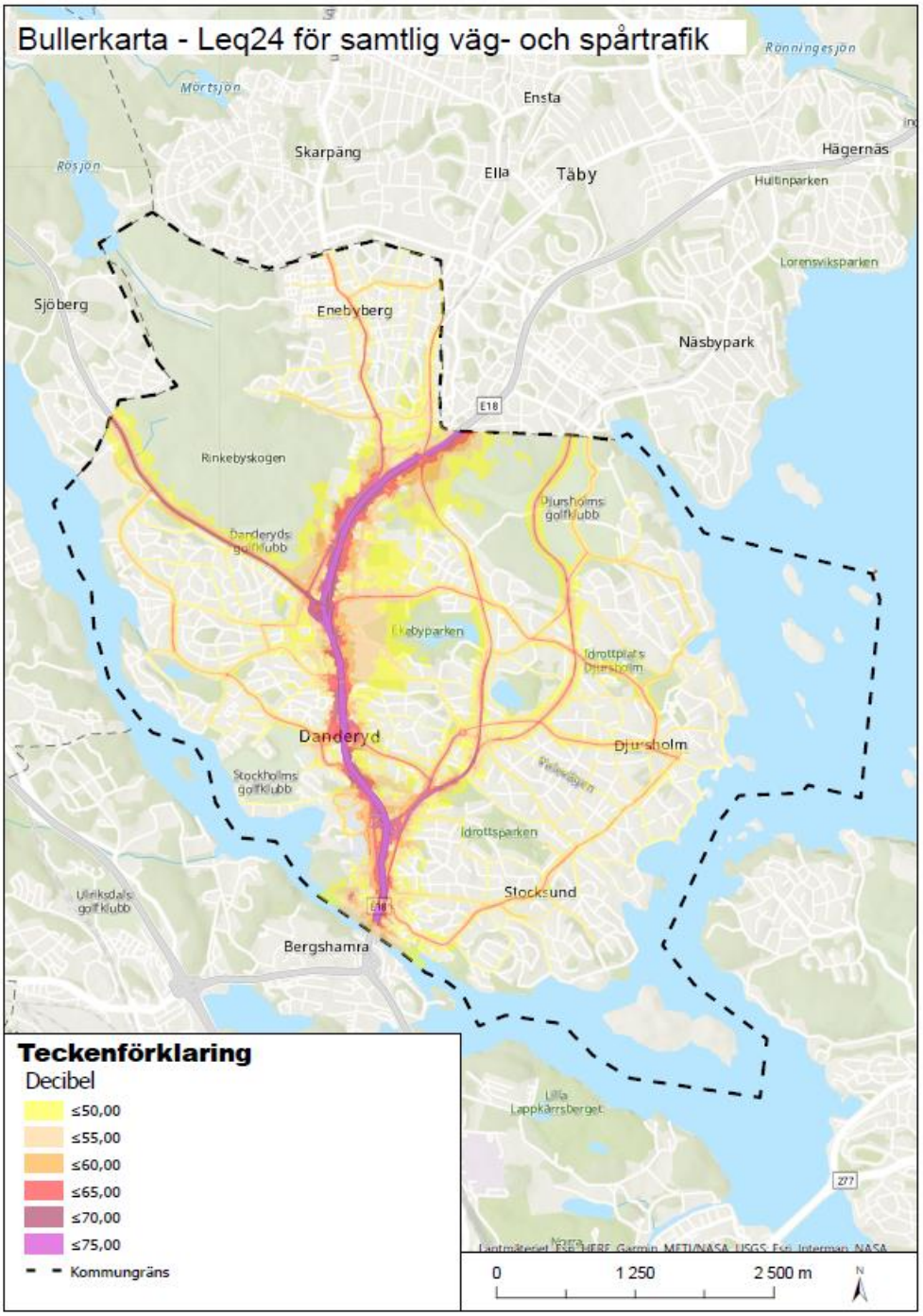

Bild ovan: Kartan visar bullerkartläggning av väg- och spårtrafik i Danderyds kommun 2019.

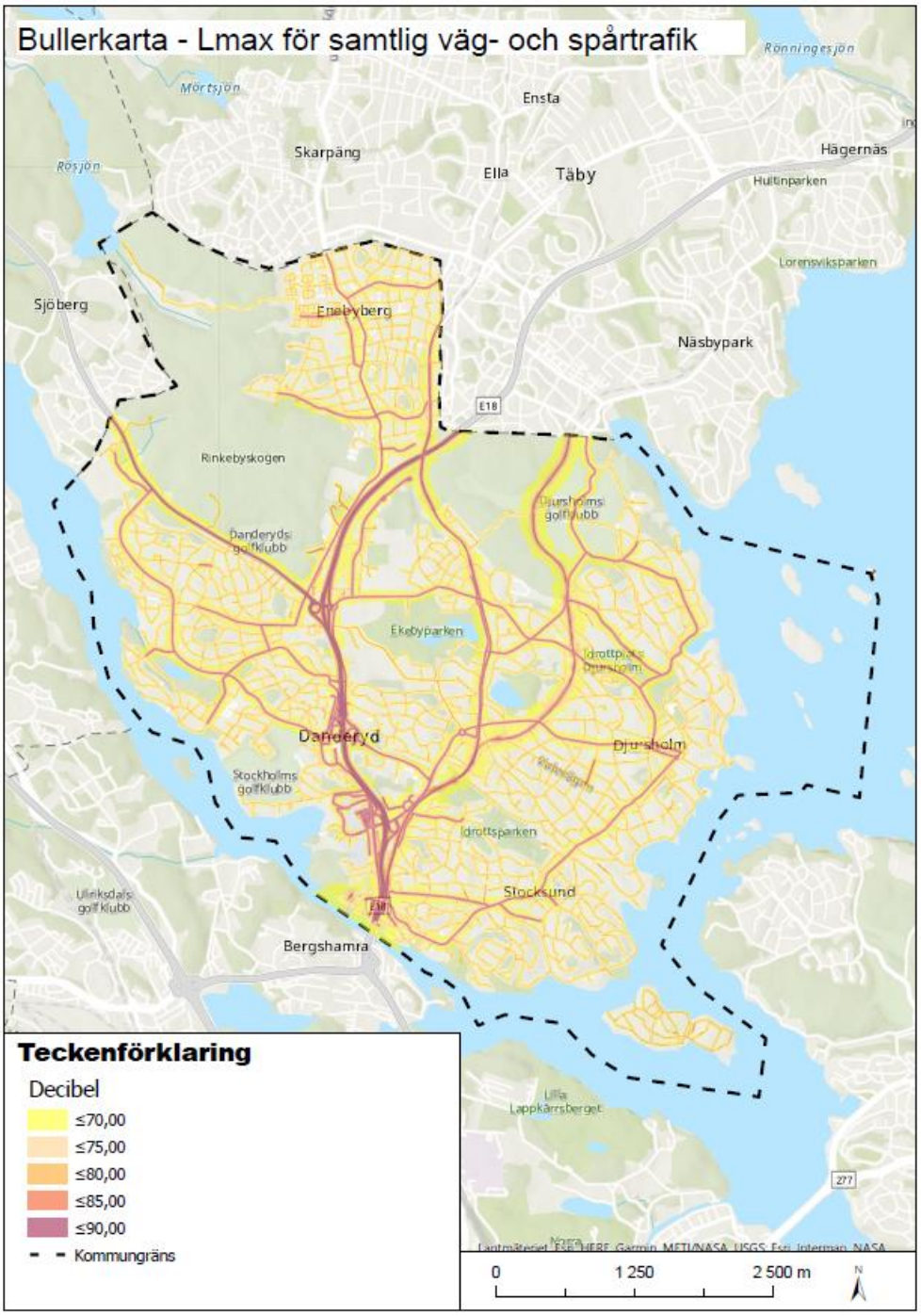

Bild ovan: Kartan visar maxnivåer för buller kring samtliga spår och vägar i Danderyds kommun 2019.

6.2.5.4. Radon

Radon är en gas som kan orsaka skador på lungor och luftvägar. Radon finns överallt, men marken är den vanligaste radonkällan. Höga halter av markradon kan orsaka förhöjda radonhalter inomhus, därför är det viktigt att bygga radonsäkert eller genomföra åtgärder i befintliga byggnader med höga radonvärden.

Riktlinjer för planeringen:

- I områden med risk för förhöjda markradonhalter bör eventuella radonförekomster undersökas inför detaljplaneläggning och utbyggnad av bostäder.
- Vid förhöjda radonhalter ska radonsäkert byggande tillämpas. Gällande gränsvärden för radon i inomhusluft och vatten får inte överskridas.

6.2.5.5. Risker och riskhantering

I Danderyd finns vissa miljö- och hälsostörande verksamheter, farligt gods som framförallt transporteras på E18 samt Roslagsbanans trafik. Dessa medför risker för olyckor och skador på människor, egendom och miljö. Vid omfattande skyfall, höjda havsnivåer samt värmeböljor och torka riskerar skador att uppstå.

6.2.5.6. Risker och riskhantering - Klimatanpassning

Det framtida klimatet kommer att bli varmare och blötare och det ställs krav på att vi planerar samhället mer hållbart och flexibelt så att vi står rustade för ett förändrat klimat. Det är viktigt att beakta klimatanpassningsaspekter vid planering av bebyggelse och infrastruktur då dessa ska hålla många årtionden framöver. Den fysiska planeringen ska bidra till åtgärder för att förhindra, minimera och begränsa risker kopplade till ett förändrat klimat. Det kommunövergripande arbetet behöver planeras på kort och lång sikt samt genomföras samordnat mellan kommunens verksamheter och bolag, myndigheter och civilsamhället.

Riktlinjer för planeringen:

- I samband med att nya områden och bebyggelse planeras ska hänsyn tas till Länsstyrelsens rekommendationer för placering av bebyggelse längs med Östersjökusten.
- I de utredningsområden som riskerar att drabbas av översvämning eller ras och skred ska extra utredningar göras. Behov av förstärkande åtgärder för markstabiliteten ska identifieras.
- Detaljplaner ska utformas med framtidens förutsättningar i åtanke för att skydda framtida bebyggelse.
- Planering av ny bebyggelse och infrastruktur bör undvikas i låglänta områden och i områden som ligger inom framtida riskzoner för översvämning.
- I de undantagsfall bebyggelse sker i låglänta områden ska dess funktion medge att den tål att översvämmas alternativt att skyddsåtgärder vidtas.
- Lågpunkter kan betraktas som en resurs dit man kan styra dagvatten för tillfällig magasinering och fördröjning.

- I samband med planering av ny bebyggelse och ny infrastruktur i potentiella riskområden ska geotekniska förutsättningar utredas och hanteras.
- Vid nybyggnation av äldreboende, vårdboende, förskolor, skolor och liknande ska dessa lokaliseras och anpassas för att minska hälsorisker under värmeböljor.
- Risker för befintlig bebyggelse ska beaktas genom uppströmsåtgärder exempelvis genom att anlägga dammar och peka ut översvämningsytor. Dessa ytor redovisas i kommunens kommande vattenplan och dagvattenplan.
- Identifiera behov av översvämningsskydd i områden med befintlig bebyggelse som riskeras att översvämmas på grund av stigande havsnivå.

Klimatrelaterade risker i byggd miljö och i föreslagna utredningsområden

För de utpekade utredningsområdena (se tidigare i detta kapitel) har en översiktlig analys gjorts som beskriver potentiella klimatrelaterade risker som ras, skred och översvämning vid skyfall (se nedan). I tabellen nedan listas olika potentiella risker för de föreslagna utredningsområdena. Det behöver utföras djupare bedömningar för respektive område. Om det föreligger risk för både skyfall och ras och skred utgör detta en extra risk då skyfall kan utlösa ras och skred. Åtgärder som kan genomföras är exempelvis dagvattendammar, multifunktionella ytor och skyfallsytor. Det är också möjligt att konstruera delar av byggnader så att de kan översvämmas.

Utredningsområden	Översvämningsrisk	Risk för ras och skred	Radonrisk	Buller – högre än 60 dBA
1.Knutpunkt Danderyd	x	x (delvis)	x (delvis)	x
2.Mörby centrum	x	x (delvis)	x (delvis)	x
3.Danderyds gymnasium med omnejd	x (delvis)	x (delvis)		
4.Östberga	x	x		x
5.Djursholms torg	x			
6.Stråk: Gränsgärdet-Stockhagen med omnejd	x		x (delvis)	
7.Svanholmsparkeringen		x		
8.Förbindelse till Tranholmen				
9.Stocksunds torg				x
10.Banvakten	x			x
11.Nora torg	x		x (delvis)	x (delvis)
12.Kraftledningen vid Skogsviksvägen	x	x	x (delvis)	
13.Sätraängsvägen				
14.Enebyängen	x	x (delvis)	x (delvis)	x (delvis)
15.Östra Enebytorg	x	x	x (delvis)	x (delvis)

Bild ovan: Potentiella risker i de föreslagna utredningsområdena.

6.2.5.7. Risker och riskhantering – Farligt gods

Det är Länsstyrelsen som beslutar om rekommenderade vägar för transport av farligt gods.

Det rekommenderade vägnätet för transport av farligt gods är uppdelat på primär och sekundär transportled. Det primära vägnätet används för genomfartstrafik och det sekundära vägnätet är främst avsett för lokala transporter från det primära vägnätet och leverantör eller mottagare av farlig verksamhet.

Eftersom Danderyd har en lång kuststräcka och angränsar till stora nationella farleder finns risker för oljeutsläpp. Kommunen har ingen skyldighet att upprätta ett handlingsprogram för sanering efter ett oljepåslag, dvs en oljeskyddsplan, men en god beredskap med i förväg fastställda rutiner för organisation, ansvar, åtgärder för både räddningsinsats och saneringsfas ökar möjligheten för en lyckad och effektiv insats.

Riktlinjer för planeringen:

- Vid planering och exploatering intill lederna för farligt gods ska en riskanalys genomföras.

Bild ovan: Kartan visar primär och sekundär transportled för farligt gods samt nedlagda deponier.

6.2.5.8. Risker och riskhantering - Förorenade områden

Miljögifter från förorenade områden kan sprida sig. Att minska och förebygga den kemiska påverkan på vattnet är därför ett viktigt skäl för arbetet med efterbehandling av förorenade områden. Förorenade områden kan läcka miljö- och hälsofarliga ämnen om flöden ökar och vattennivåer

förändras. Analyser behöver genomföras för att se om de identifierade områdena med markföroreningar kan läcka miljöfarliga ämnen.

Riktlinjer för planeringen:

- I områden som identifierats eller misstänks ha förorenad mark behöver analyser genomföras för att se om marken kan läcka miljöfarliga ämnen.

6.2.6 Kulturmiljö

I Danderyds kommun finns ett rikt utbud av värdefulla kulturmiljöer som berättar om tidigare generationers livsvillkor och ideal samt utgör en del av vår gemensamma identitet och vårt kulturarv som alla har ansvar att tillvarata. Ett bevarande av den kulturhistoriska miljön i Danderyd utesluter inte förändringar. Utgångspunkten ska vara att hantera värdefulla miljöer varsamt, samtidigt som den moderna arkitekturen ska ges möjligheter att sätta spår i kommunens utveckling.

Kulturmiljöhandboken för Danderyds kommun är vägledande vad gäller utveckling och bevarande av kulturmiljöer. Den pekar ut kommunalt utvalda bevarandeområden och värdefulla byggnader utanför bevarandeområdena. Den innehåller särskilda riktlinjer för respektive utpekat delområde, men även allmänna riktlinjer för alla delområden gällande underhåll, om- och tillbyggnader, tomter och nytillkommande bebyggelse. Handboken revideras och kompletteras parallellt med översiktsplanen och kommer i framtiden att innehålla ett kulturmiljöprogram. Gällande kulturmiljöhandbok inklusive bevarandeområden finns på kommunens webbplats eller här.

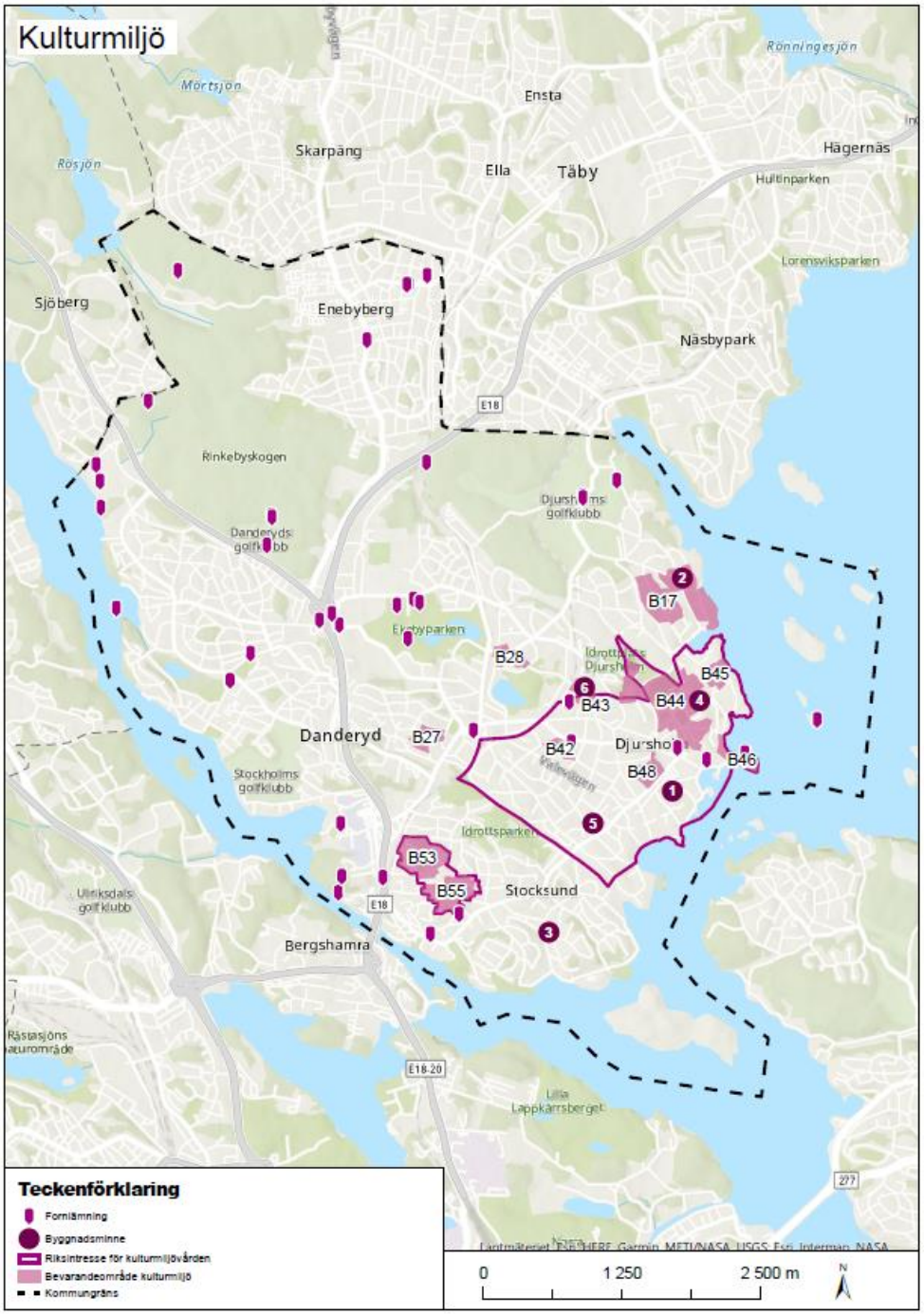

Bild ovan: Kartan visar riksintressen för kulturmiljövården, bevarandeområden, byggnadsminnen samt fornlämningar.

Riktlinjer för planeringen:

- De historiska och kulturella värden som skapar Danderyds identitet och karaktär ska bevaras och utvecklas. Estetiska och arkitektoniska värden ska ha hög prioritet vid planering och bygglovhandläggning av ny- och ombyggnad.

- Kulturmiljöhandbokens riktlinjer ska vara vägledande vid åtgärder inom riksintresseområde samt särskilt utpekade områden och byggnader.
- Större kulturhistoriskt värdefulla öppna landskapsrum bör hållas fria från bebyggelse så långt det är möjligt.
- Kulturhistoriskt värdefulla miljöer ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada kulturvärdena. Om kulturvärdena hotas bör nya detaljplaner med bestämmelser till skydd för kulturvärdena utarbetas.

6.2.6.1 Riksintresse kulturmiljövården

Inom de två områden av riksintresse för kulturmiljövården i kommunen, Djursholms och Stocksunds villastäder ställs särskild höga krav på anpassning och hänsynstagande till kulturhistoriska värden. Riksintresset kan påverkas av flera faktorer. Eventuell påverkan bedöms i samband med planerad förändring i och i anslutning till ett område av riksintresse för kulturmiljövården. Krav på anpassning och varsamhet bedöms i bygglovsskedet.

Riktlinjer för planeringen:

- Förändringar inom riksintresseområde för kulturmiljöer ska utgå från de områdesspecifika och allmänna rekommendationer som presenteras i Kulturmiljöhandbok för Danderyds kommun.
- Inom riksintresseområden för kulturmiljöer ska inga övergripande förändringar i planmönstret göras då detta kan påverka upplevelsen av områdets helhet.
- Avstyckningar och ändringar av kvartersbilden inom riksintresseområden för kulturmiljöer ska undvikas då det kan påverka riksintressets värden.
- Inom de bevarandeområden som utpekas i kulturmiljöhandboken ställs särskilt höga krav på varsamhet och förvanskningsförbud vid ändring, exempelvis ökning av våningsantal eller ändring av material vid renovering, för att undvika att dessa områden förvanskas.

6.2.6.2 Bebyggelse inom bevarandeområden

Andra kulturhistoriskt viktiga bevarandeområden inom kommunen hanteras i kulturmiljöhandboken. Här motiveras varför de bör bevaras och vad som särskilt behöver tas hänsyn till inom det aktuella området.

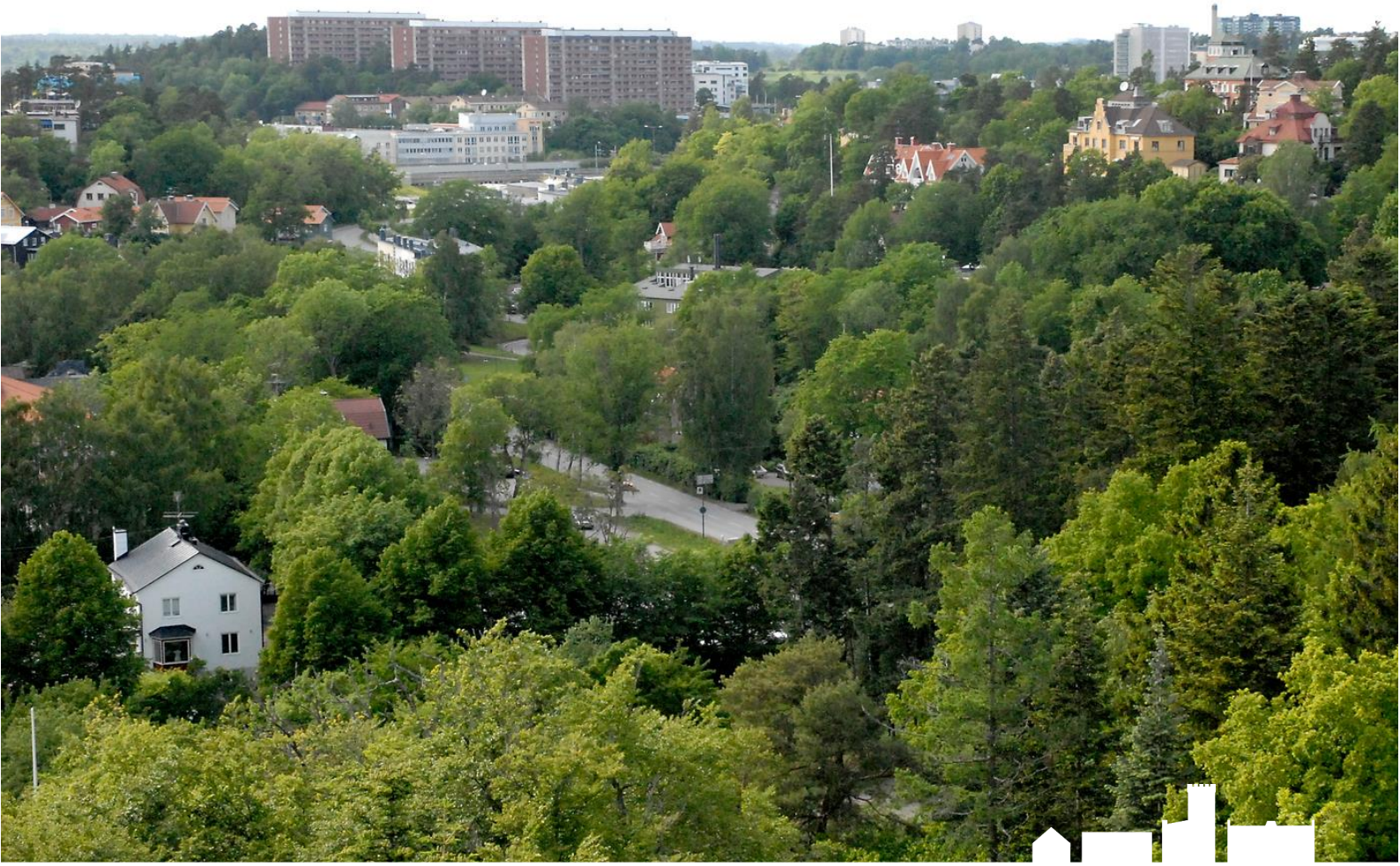
Riktlinjer för planeringen:

- Förändringar inom övriga viktiga bevarandeområden ska utgå från de områdesspecifika och allmänna rekommendationer som presenteras i Kulturmiljöhandbok för Danderyds kommun.

Samrådsförslag

Översiktsplan för Danderyds kommun
Kapitel 7. Genomförande och konsekvenser av planeringen

SAMRÅDSHANDLING 2021-05-03

Utsikt över Danderyd och Stocksund från Cedergrenska tornet - Fotograf Maria Djurskog

Innehållsförteckning

7. Genomförande och konsekvenser av planeringen 149
7.1. En kontinuerlig översiktsplanering 150
7.2. Hur kommunen ska arbeta med översiktsplanen 150
7.2.1. Sociala dimensionen 151
7.2.2. Ekonomiska dimensionen 151
7.2.3. Ekologiska dimensionen 151
7.3. Konsekvenser av planeringen - Hållbarhetsbedömning 152
7.3.1. Miljökonsekvenser..... 154
7.3.2. Sociala konsekvenser 156
7.3.3. Ekonomiska konsekvenser 158

7. Genomförande och konsekvenser av planeringen

Genomförandet av översiktsplanen bygger på en kontinuerlig översiktsplanering som samordnar kommunens strategiska viljeinriktning och är kopplad till kommunens budget och verksamhetsplanering. Kommunens verktyg för att genomföra översiktsplanen är exempelvis genom efterföljande processer som detaljplaner, bygglov, förvaltning och tillsyn.

För genomförandet av översiktsplanen utgör markägarförhållandet i kommunen en förutsättning. Kommunen har planmonopol men på privatägd mark är det markägaren som tillsammans med kommunen avgör när ett genomförande kan ske.

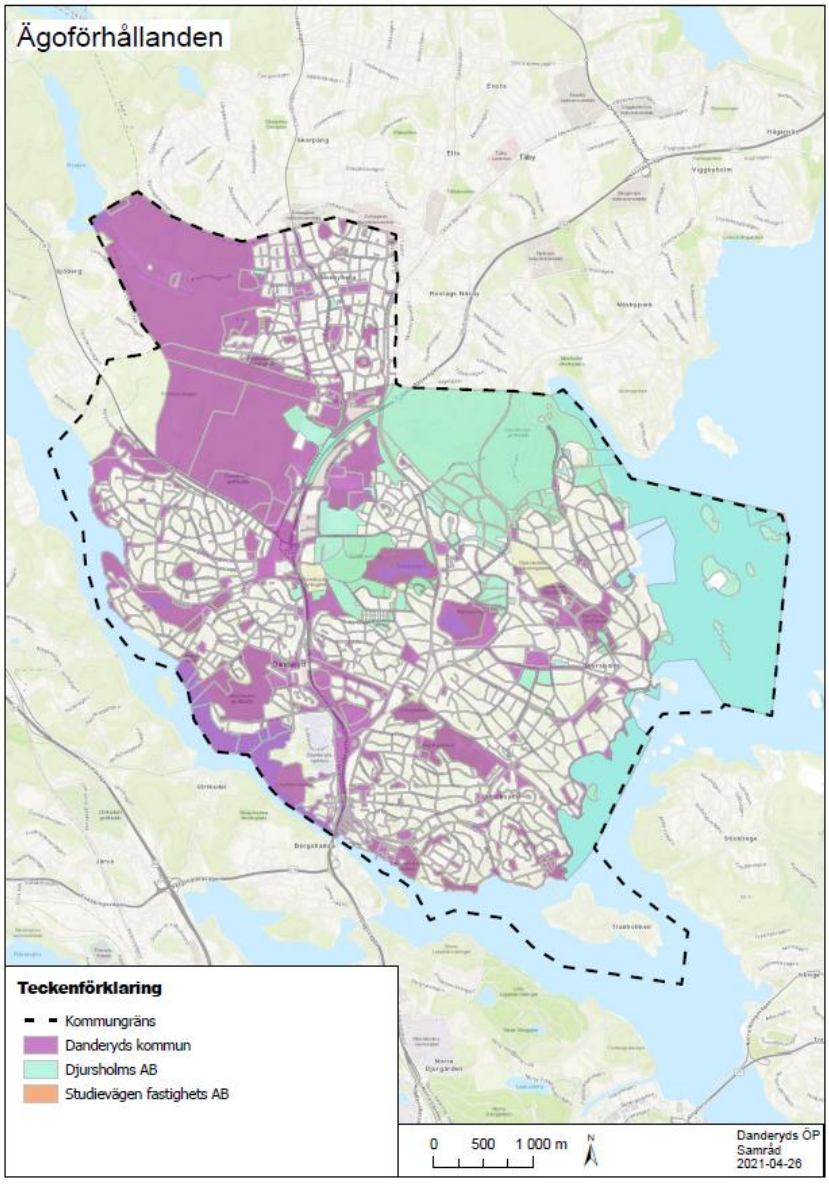

Bild ovan: Kartan visar markägarförhållande i Danderyds kommun.

7.1. En kontinuerlig översiktsplanering

Översiktsplanen bör uppdateras varje mandatperiod för att fortsättningsvis vara aktuell och förhålla sig till globala, nationella och regionala mål samt kommunens vision, strategier och övriga kommunala styrdokument då dessa kan förändras över tid. Vid behov är det möjligt att komplettera översiktsplanen genom fördjupningar av olika geografiska områden, eller tematiska tillägg för olika sektorsfrågor. Genom plan- och bygglagens krav på att kommunfullmäktige ska ta fram en planeringsstrategi varje mandatperiod kommer översiktsplaneringen bli aktiv och kontinuerlig.

7.2. Hur kommunen ska arbeta med översiktsplanen

I genomförandet av översiktsplanen ska kommunen beakta de olika dimensionerna av hållbar utveckling som den sociala, ekonomiska och ekologiska dimensionen. Genom att samordna dessa dimensioner skapas en helhet för den bebyggda miljön kopplat till det rumsliga perspektivet. För att översiktsplanens genomförande ska vara hållbart är utmaningen att hitta en balans mellan dessa dimensioner.

Bild ovan: Stora Skraggen i månsken - Fotograf Jane Orgna - Vinnare av fototävling för översiktsplanen 2020.

7.2.1. Sociala dimensionen

Den sociala dimensionen innebär att alla människor ska ha lika villkor och erbjudas en livsmiljö för att tillgodogöra sig kunskap, utvecklas, ha en god hälsa och tillgång till service. Alla individer ska få sina rättigheter respekterade och ha möjlighet till goda livsvillkor genom demokratiska och transparanta processer för att kunna påverka och bestämma. Genom att arbeta med exempelvis demokrati, medborgarinflytande, trygghet, tillgänglighet, folkhälsa, mångfald, jämställdhet och barns rättigheter kan den sociala dimensionen beaktas.

7.2.2. Ekonomiska dimensionen

Den ekonomiska dimensionen innebär att skapa stabila och sunda ekonomiska förhållanden. Ekonomi är en förutsättning för välfärd och behövs för att exempelvis säkra människors jobb, försörjning och sociala trygghet. Ekonomisk tillväxt ska inte ske genom exempelvis en ökad miljöbelastning utan planeringen bör anpassas efter vad miljön och människors hälsa tål för att ta vara på mänskliga och materiella resurser.

7.2.3. Ekologiska dimensionen

Den ekologiska dimensionen ligger till grund för mänskligt liv och innebär att långsiktigt behålla och skydda ekosystemens funktioner samt att livsmiljön ska utvecklas utan att miljö och klimat tar skada. Det handlar exempelvis om att vårda naturresurser som den biologiska mångfalden och skapa goda förutsättningar för bland annat energi, rent vatten och rekreation.

Genom att beakta dimensionerna för hållbarhet tas hänsyn till den enskilde människans frihet för att främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden med en god och långsiktig hållbar livsmiljö för människor i dagens samhälle och för kommande generationer.

Bild ovan: Kevinge strandpromenad - Fotograf Caroline Yilmaz - Vinnare av fototävling för översiktsplanen 2020.

7.3. Konsekvenser av planeringen - Hållbarhetsbedömning

Hela hållbarhetsbedömningen med miljökonsekvensbeskrivning finns att läsa på kommunens webbplats eller här. Nedan beskrivs den samlade bedömningen av planförslaget.

För alla nya översiktsplaner ska en strategisk miljöbedömning genomföras. Syftet med en sådan bedömning är att integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas. Miljöbedömningen genomförs parallellt med, och integrerat i, planprocessen. Danderyds kommun har valt att utvidga bedömningen till att också inkludera sociala och ekonomiska konsekvenser. Detta avsnitt sammanfattar konsekvensbeskrivningen för Danderyds kommuns nya översiktsplan så här långt, inför samråd. Texten utgör en icke-teknisk sammanfattning av arbetet.

I planförslaget definieras fyra målområden, med tillhörande målbilder och övergripande mål för hela kommunens framtida rumsliga utveckling och

fysiska planering. Dessa ligger till grund för planens förslag på hur mark- och vattenområden ska utvecklas.

Planförslaget är i första hand inriktat på utveckling av ny eller ändrad bebyggelse inom 15 områden för vilka fördjupade utredningar ska klargöra behov och möjligheter till nybyggnation. I övrigt ska utvecklingen i redan byggda områden bidra till ett varierat utbud, samtidigt som kulturhistoriska, arkitektoniska, miljömässiga och friluftsrelaterade intressen bevaras och/eller utvecklas. Kommunen har inget uttalat mål för vilken befolkningstillväxt som planen ska möjliggöra.

Den exakta omfattningen av den föreslagna tillkommande bebyggelsen är inte beskriven. Sammantaget medger planen en relativt försiktig utveckling av kommunens markanvändning. Omfattningen av negativa miljökonsekvenser till följd av ändrad markanvändning bedöms generellt sett som liten.

Lokalisering av bebyggelse och verksamheter ska enligt plan-och bygglagen (PBL) vara lämplig utifrån beskaffenhet, läge och behov. Frågor kopplat till hälsa, säkerhet och risk ska vara centrala vid en sådan prövning. I planförslaget föreslås ny bebyggelse i flera utredningsområden med jämförelsevis dåliga förutsättningar vad gäller t.ex. buller, luftkvalitet, markföroreningar och klimatrelaterade risker. Det är angeläget att dessa förutsättningar klarläggs i mer detalj och att det finns en öppenhet för att undanta områden från vidare utredning om de inte visar sig klara PBL:s lämplighetskrav.

Kommunens demografi är en förutsättning som utgör grund för kommunens planarbete. Kommunen gör bedömningen att befolkningens sammansättning över tid kommer att påverka försörjningskvoten negativt och att ett överskott på t.ex. skolor kommer att uppstå. Kommunalekonomin kan dessutom påverkas påtagligt. Planförslaget hanterar inte denna fråga strategiskt – varken markanvändning eller planeringsriktlinjer är utformade för att möta framtidens demografi. Översiktsplanen skulle bättre kunna bidra till kommunens samlade utveckling med en tydligare koppling mellan demografi, hushållens sammansättning, och planering för bostadsutbud för olika typer av behov i olika kommundelar.

Avsnitt	Hållbarhetsaspekt	Samlad bedömning	Kommentar
Miljökonsekvenser			
7.1	Vatten		Planförslaget speglar och anpassas till ett systematiskt och väl förankrat arbete med vattenfrågor. Det saknas dock riktlinjer kopplat till grundvatten. Den begränsade exploatering som planförslaget medger, kombinerat med de åtgärder för rening och fördröjning av dagvatten som beskrivs, bedöms sammantaget innebära positiva konsekvenser för kommunens vatten.
7.2	Natur		Planförslaget medger att relativt lite naturmark tas i anspråk. Det finns en tydlig ambition att värna naturvärden och ekologiska samband. Hur hänsyn ska tas vid utvecklingen av enskilda geografiska områden framgår dock inte. Det medför att möjligheten att styra mot en positiv utveckling för biologisk mångfald inte nyttjas fullt ut, trots att planen har höga ambitioner.
7.3	Bebyggelse, kulturmiljö och landskap		Planförslaget tar stor hänsyn till kommunens kulturhistoriska landskap och värden. Sammantaget bedöms översiktsplanen ge vägledning för hur kommunen avser tillgodose redovisade kulturhistoriska värden. Det framgår tydligt i planen att kulturhistoriska värden ska beaktas i planeringen.
7.4	Klimatpåverkan		Planförslaget motverkar i sig inte omställningen till ett mindre klimatpåverkande samhälle. Det är positivt att den föreslagna utvecklingen primärt ska ske i kollektivtrafiknära områden. I planen saknas konkreta uppföljningsbara mål för kommunens klimatpåverkan, men hänvisning finns till andra styrdokument. Sammantaget bedöms planen medföra både små positiva och små negativa konsekvenser för kommunens klimatpåverkan.
Sociala konsekvenser			
8.1	Hälsa och livsmiljö		Planförslaget medger huvudsakligen utveckling i anslutning till stora trafikleder som E18 och väg 262. Det medför stora utmaningar kopplat till människors hälsa. Förtätning och ökad framkomlighet för vägtrafiken bidrar även till risk för försämrad luftkvalitet och bullersituation i enskilda områden. Trots tydliga beskrivningar om hur tillkommande bebyggelse kan verka för att mildra bullernivåerna i redan utsatta bostadsområden bedöms planen medföra måttliga negativa konsekvenser för människors hälsa.
8.2	Trygghet och trivsel		Med riktlinjer som säkerställer bevarande av stora rekreationsområden, parker och idrottsanläggningar samt riktlinjer som vägleder hur trygga vägar och kopplingar kan skapas bedöms planen bidra till att stötta en trygg och trivsam utveckling. Sammantaget bedöms planen medföra små positiva konsekvenser.
8.3	Hållbart vardagsliv och levande samhällen		Kommun har utmaningar kopplat till demografi. Utmaningarna hanteras inte på ett tydligt sätt i översiktsplanen. Utan en tydlig strategi kopplad till kommunens befolkningsutveckling och ekonomiska förutsättningar påverkas möjligheterna att bibehålla och utveckla närservice på ett sätt som främjar ett hållbart vardagsliv och levande samhällen. Planförslaget har ambitionen att utveckla en större blandning av bostäder inom kommunen, men klargör varken behov eller åtaganden. Planen motverkar inte en positiv utveckling, men hanterar inte kommande utmaningar.
8.4	Inkludering och social sammanhållning		Planförslaget har ambitioner, mål och planeringsinriktningar som kan bidra till en utveckling mot en mer sammanhållen utveckling. Samtidigt lyfts endast vissa perspektiv kopplat till hur utvecklingen ska uppnås. Åtgärder kopplade till behov i enskilda stråk eller geografiska delområden saknas. Sammantaget bedöms planförslaget bidra till en utveckling som varken medför positiva eller negativa konsekvenser.
8.5	Riskförhållanden inklusive klimatanpassning		Behovet av åtgärder för klimatanpassning uppmärksammas. Följs planförslagets riktlinjer minskar klimatrelaterade risker påtagligt. Planförslaget medger dock utveckling inom enskilda områden där flera samverkande riskfaktorer identifierats. Riskbilden är postiv för kommunen som helhet, men risker kvarstår i enskilda områden.
Ekonomiska konsekvenser			
9.1	Hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt		Varsam bebyggelseutveckling i redan bebyggda områden. Inget byggande på jordbruksmark.
9.2	Kommunal ekonomi		Relativt små åtaganden i termer av områdesutveckling, nya offentliga miljöer, teknisk försörjning eller infrastruktur. Planförslag och övrigt underlag medger ingen mer detaljerad bedömning. Kommunens ekonomi kan på sikt påverkas avsevärt av demografiska effekter, vilken planeringen inte specifikt inriktas på att motverka.
9.3	Förutsättningar för näringslivet		Inga tydliga insatser speciellt för näringslivets utveckling, men inte heller åtgärder eller inriktningar som motverkar en positiv utveckling. Potentialen kopplad till läge och existerande verksamheter vid knutpunkt Danderyd utnyttjas inte fullt ut.

Bild ovan: Samlad bedömning av planförslaget. Från hållbarhetsbedömningen.

7.3.1. Miljökonsekvenser

Danderyds ambition är att sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och att deras variationsrika livsmiljöer ska ha goda livsförhållanden. Dagvattenhantering och påverkan på ytvatten lyfts fram som de stora utmaningarna kopplat till kommunens vatten. Utifrån den begränsade exploatering som planen medger, kombinerat med de åtgärder för rening och fördröjning av dagvatten som beskrivs bedöms planförslaget

sammantaget innebära positiva konsekvenser för kommunens ytvatten och möjligheterna att nå miljökvalitetsnormerna. Planförslagets hantering av grundvatten är inte lika omfattande och medför en risk för att viktiga frågor som rör kommunens grundvatten missas.

Danderyd har flera områden med höga naturvärden. Ett av de övergripande målen i planen är att kommunen ska ha en grön och hälsosam livsmiljö för alla. Nybyggande ska koncentreras till kollektivtrafiknära lägen och anpassas till Danderyds gröna stadslandskap. Ekologiskt känsliga områden ska värnas och den biologiska mångfalden stärkas. Planförslaget pekar ut kustlinjen, de större sammanhängande skogsområdena, ek-, ädellöv- och barrskogsmiljöer men även naturen i villa- och trädgårdsstaden med ett särskilt värde som ska värnas. De övergripande målen samt de åtgärder som presenteras i planförslaget är ambitiösa. Viljeriktningen är att stärka naturvärden och ekologiska samband. Konkreta riktlinjer eller krav knutna till de föreslagna utredningsområdena saknas dock. Planförslaget medger sammantaget att en mycket liten del naturmark tas i anspråk, och varken grönstruktur eller biologiska mångfald bedöms påverkas i någon betydande utsträckning.

Planförslaget har en hög ambitionsnivå för att tillvarata och bevara kulturhistoriska värden. Historiska och kulturella värden som skapar identitet och karaktär ska bevaras och utvecklas. Planförslagets riktlinjer vägleder fortsatt planering och pekar ut att kulturhistoriskt värdefull bebyggelse ska bevaras. Ny bebyggelse ska vid förtätning ta hänsyn till den befintliga byggda miljön och stor restriktivitet ska gälla vid förtätning och avstyckning inom villaområden. Planförslaget innebär att en stor del av kommunens kulturhistoriska värden bevaras och det bedöms ge tillräcklig vägledning för att i efterföljande planering skydda och utveckla dessa värden.

Planförslagets konsekvenser i termer av klimatpåverkan är svårbedömda. Bilens framkomlighet beskrivs som en fortsatt prioriterad fråga. Samtidigt presenteras flera inriktningar för att uppmuntra eller på annat sätt påverka invånarna mot mindre klimatpåverkande beslut i vardagen, framförallt kopplat till hållbara transporter. Åtgärder för att nå målet är bland annat att minska transporternas negativa klimatpåverkan samt att vid nybyggnation prioritera kollektivtrafiknära lägen med tillgång till goda gång- och cykelförhållanden.

Miljökvalitets-mål	Bedömning	Motivering
Begränsad klimatpåverkan	→	Planen innehåller övergripande mål, inriktning och vägledning för att minska klimatpåverkan i enlighet med det nationella målet. Konkreta och uppföljningsbara mål finns i andra styrdokument och tas fram i efterföljande processer.
Frisk luft	↘	Planförslaget pekar på behovet av att förbättra luftkvaliteten i Danderyd. Samtidigt prioriterar planen framkomlighet för vägtrafiken. Det motverkar målsättningen om att luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.
Bara naturlig försurning	→	Påverkan sker främst genom kväveoxider från trafiken. Planförslaget är inte tydligt inriktat på att minska biltrafiken även om ambitionen är att kommunens framtida trafikökning ska ske inom hållbara transportmedel som kollektivtrafik eller gång och cykel.
Giftfri miljö	↗	I planförslaget ges flera exempel på hur kommunen ska arbeta för att minimera risken för spridning av giftiga ämnen. Kopplingar till dagvattenhantering, hantering och sanering av förorenad mark, och kravställning i upphandling av byggmaterial och entreprenader uppmärksammas, liksom risken för spridning av föroreningar till följd av ett förändrat klimat.
Ingen övergödning	↗	I planförslaget hanterats vattenfrågorna systematiskt och med höga ambitioner. Hantering av dagvattenuppmärksammas i planförslaget. Åtgärder i den byggda miljön föreslås och krav ställs på att dagvattenplan ska tas fram vid samtliga kommande planskeden.
Levande sjöar och vattendrag	↗	I planförslaget hanterats vattenfrågorna systematiskt och med höga ambitioner. Det ges ett flertal exempel på hur kommunen ska arbeta för att förbättra vattenförhållandena i recipienterna.
Hav i balans och levande kust och skärgård	↗	I planförslaget hanteras vattenfrågorna systematiskt och med höga ambitioner. Det ges ett flertal exempel på hur kommunen ska arbeta för att förbättra vattenförhållandena i recipienterna. Kusten ses som en tillgång i planeringen och naturreservaten Öarna i Stora Värtan bibehålls och värnas.
Grundvatten av god kvalitet	→	Frågor kopplat till grundvatten beskrivs inte i planen. De åtgärder som föreslås för fördröjning av vatten bedöms dock ha positiv effekt även för grundvatten. Förtätning utmed E18 leder sannolikt även till att förorenad mark saneras vilket minskar risken för föroreningar av grundvatten över tid.
Myllrande våtmarker	→	Våtmarkers värden och funktioner uppmärksammas och översiktsplanen är tydligt om att de ska värnas. I planen beskrivs även att nya våtmarker ska anläggas där det i nuläget saknas.
Levande skogar	↗	Skogens värden och funktioner värnas i planen. Svaga stråk presenteras och en ambition att stärka de ekologiska sambanden finns. Ingen skogsmark tas i anspråk.
Ett rikt odlingslandskap	→	Planen berör inte i någon större utsträckning odlingslandskapets kvaliteter.
God bebyggd miljö	↘ ↗	Många av miljömålets 10 preciseringar återfinns som planeringsinriktningar eller som underliggande motiv för ställningstaganden. Samtidigt föreslås bostäder byggas där det finns risk för ras och skred, risk för översvämning, förhöjda luftföroreningshalter samt höga bullernivåer. Planförslaget har dock åtgärder för att i kommande planarbete hantera sådana de risker som kan uppstå. Utformningen av ny bebyggelse kan i svåra trafikmiljöer bidra positivt till lokala miljöförhållanden, t.ex. genom att ny bebyggelse fungerar som bullerskärm.
Ett rikt växt- och djurliv	→	Planen medger att en mycket liten del naturmark tas i anspråk vilket är positivt. Svaga gröna stråk pekas ut och en ambition att stärka dessa presenteras. Konkreta riktlinjer för hur naturvärden och samband ska värnas/utvecklas saknas dock. Ny bebyggelse intill E18 kan, utan hänsyn till grönstrukturen, ytterligare öka barriäreffekten mellan Rinkebyskogen och Altorpsskogen. Om åtgärder å andra sidan genomförs i samband med exploatering intill E18 kan istället de ekologiska spridningssambanden stärkas.

Bild ovan: Bedömning av miljömålen. Från hållbarhetsbedömningen.

7.3.2. Sociala konsekvenser

Buller och dålig luftkvalitet är allvarliga problem i många tätbebyggda miljöer med mycket trafik. En övergripande inriktning i planförslaget är att luften i Danderyd ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas. Boendemiljöer, förskolor och skolors inne- och utomhusmiljö samt park- och rekreationsområden ska prioriteras vid bullerreducerande åtgärder. Planförslagets inriktning med bebyggelseutveckling längs E18-stråket bedöms dock öka risken att människor utsätts för buller över riktvärden samt ohälsosamma luftföroreningar. Utformningen av en tillkommande bebyggelse kan påverka situationen på enskilda platser positivt. En tunnelförläggning av E18 skulle förbättra luftkvalitet och bullernivåer avsevärt längs hela korridoren lokalt.

Trygghet och trivsel är viktiga för människors välbefinnande och för kommunens attraktivitet. Planförslaget har inriktningar bl.a. för att utveckla och bevara viktiga rekreationsstråk, säkerställa att det i varje kommundel finns en stor lekplats som är attraktiv för många, samt att placering och utformning av ny bebyggelse sker så att det inte hindrar det rörliga friluftslivet utan istället bidrar till utvecklade rekreationsstråk. Det finns också riktlinjer för trygghet i utemiljön, men enskilda platser som idag är otrygga identifieras inte. Sammantaget bedöms planen bidra till att stötta en trygg och trivsam utveckling.

Planförslaget har bedömts utifrån hur väl det möjliggör ett Hållbart vardagsliv och levande samhällen. Relevant riktlinje i planförslaget är t.ex. att en variation av bostadsutbudet i alla kommundelar ska prioriteras för att underlätta kvarboende i sin närmiljö. Hur behov av olika typer av bostäder ser ut i enskilda kommundelar klargörs dock inte. Att placera huvuddelen av ny bebyggelse i kollektivtrafiknära lägen som planförslaget lyfter bidrar till goda förutsättningar för ett hållbart vardagsliv. Det gör även satsningar på att stärka gång- och cykeltrafiken vilket gör det säkrare och attraktivare för fler att gå eller cykla till arbete, skola och andra målpunkter. Möjligheterna att, inom ramen för den fysiska planeringen, möta de demografiska utmaningarna tas inte tillvara. Detta påverkar möjligheterna att i enskilda områden långsiktigt bibehålla ett befolkningsunderlag som medger fortsatt hög tillgänglighet till service, förskolor, skolor och andra offentliga tjänster.

All planering bör bidra till inkludering och social sammanhållning. Bebyggelsen i kommunen utgörs dels av ett centralt stråk med huvudsakligen högre bebyggelse med flerbostadshus, arbetsplatser och service, dels av en varierad småhusbebyggelse av trädgårdskaraktär med inslag av flerfamiljshus och lokala servicecentra. Planförslaget vill knyta samman kommunen med bättre förbindelser mellan kommundelarna. I varje kommundel ska det finnas goda möjligheter för olika slags idrotts- och motionsaktiviteter och finnas en större välutrustad lekplats. Lokaliseringen av sådana målpunkter kan bidra till att knyta samman olika bostadsområden genom att gemensamma mötesplatser för boende inom olika kommundelar skapas. Skolor kan fungera på samma sätt. Sammantaget bedöms planförslaget presentera ambitioner, mål och planeringsinriktningar som kan bidra till en utveckling mot en mer sammanhållen utveckling. En tydlighet i hur behoven ser ut i och mellan enskilda delområden och vilka insatser som rekommenderas skulle ge ökat stöd i den fortsatta planeringen.

Planförslaget uppmärksammar ett antal risker som är förknippade med områden föreslagna för vidare utredning. Det handlar om klimatrelaterade risker som ras, skred och översvämning vid skyfall, men också förorenad mark eller radon. Det är positivt att en riskkartläggning genomförts men det framgår inte av planen hur resultaten omhändertagits, hur riskerna ska mildras

eller om kartläggningen på något vis påverkat valet av lokaliseringar. Det går i nuläget inte att bedöma hur allvarliga riskerna sammantaget är. Det är därför angeläget med tydliga och transparenta motiv till varför utredningsområden lokaliserats till platser där det finns identifierade risker.

7.3.3. Ekonomiska konsekvenser

I termer av hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön har planförslaget små konsekvenser. Ny bebyggelse planeras i första hand i områden intill E18 eller i anslutning till annan bebyggelse. Genom att bygga tätt i kollektivtrafiknära redan ianspråktagna områden bidrar planen till att hushålla med marken i den fysiska planeringen. Ingen jordbruksmark påverkas.

Planförslaget innehåller förhållandevis få konkreta förslag som direkt påverkar den kommunala ekonomin. Ingen större utveckling av nya bostadsområden pekas ut. Sådan utveckling kan annars vara förenad med stora kommunala kostnader för iordningställande av allmän platsmark, förbättring av gator och vägar samt komplettering av teknisk försörjning. Den demografiska utvecklingen kan på sikt påverka kommunens ekonomi avsevärt.

Planförslaget har relativt lite innehåll som direkt påverkar näringslivets förutsättningar i kommunen. Inget av de övergripande målen är inriktat på näringslivets behov, men inriktningen på tillgänglighet, attraktiva stadsmiljöer och goda kommunikationer gynnar nuvarande verksamheter i kommunen och kan bidra till att attrahera nya. Läget i regionen och tillgången på kvalificerad arbetskraft borde ge goda förutsättningar för näringslivet också framöver. Planen skulle kunna lyfta fram de speciella lägesegenskaper som framför allt knutpunkt Danderyd och Danderyds sjukhus har, och sätta områdets möjliga utveckling i ett regionalt perspektiv.

Region Stockholm

Hälso- och sjukvårdsnämnden

PROTOKOLLSUTDRAG
2021-06-15

§ 225
Yttrande över remiss - Samrådsförslag översiktsplan för Danderyds kommun

HSN 2021-1115

Ärendebeskrivning
Hälso- och sjukvårdsnämndens yttrande över Danderyds kommuns samrådsförslag för översiktsplan.

Beslutsunderlag
Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Remiss- Samråd för Danderyds översiktsplan
Remiss- Samråd för Danderyds översiktsplan-Bilaga 1
Protokollsutdrag folkhälsoberedningen 2021-06-09 § 30

Yrkande
1. Ordförande Anna Starbrink (L) yrkar bifall till folkhälsoberedningens förslag.
2. Catarina Wahlgren (V) yrkar bifall till eget förslag till tilläggsbeslut (bilaga).

Propositionsordning
Ordförande Anna Starbrink (L) ställer först proposition på eget yrkande och finner att hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar enligt det.

Ordförande Anna Starbrink (L) ställer därefter proposition på Vänsterpartiets tilläggsyrkande och finner att hälso- och sjukvårdsnämnden avslår det.

Beslut
Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar följande:

Hälso- och sjukvårdsnämnden antar hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande och överlämnar detta till regionstyrelsen.

Reservation
Catarina Wahlgren (V) anmäler att V-ledamöterna reserverar sig mot beslutet att avslå tilläggsyrkandet.

Särskilt uttalande
Anna Starbrink (L) lämnar för L-ledamöterna, M-ledamöterna, C-ledamöterna, KD-ledamöterna och ledamoten för (MP) ett särskilt uttalande (bilaga).

Paragrafen är justerad

Expedieras till

Regionstyrelsen, Rotel IV – Tillväxt-, samhällsplanerings och skärgårdsroteln
Akten

Region Stockholm

HSN 2021-06-15

Vänsterpartiet **FTTB**

Ärende nr 15

HSN 2021-1115

Bilaga § 225 HSN 210615

Yttrande över remiss - Samrådsförslag översiktsplan för Danderyds kommun

Vi i Vänsterpartiet ställer oss i huvudsak bakom förvaltningens synpunkter i yttrandet över Danderyds förslag till översiktsplan. Vi vill dock poängtera att de nya bostäder som byggs i kommunen i första hand bör vara hyresrätter. Andelen hyresrätter av det totala bostadsbeståndet i regionen har minskat dramatiskt de senaste decennierna till förmån för en ökad andel bostadsrätter. Det enskilt största skälet till detta är ombildningar av hyresrätter. Områden som saknar hyresrätter blir alltför segregerade.

Förslag till tilläggsbeslut:

Att lägga till i yttrandet att tillkommande bostäder bör bidra till en större blandning av upplåtelseformer och att byggande av hyresrätter därför måste prioriteras

Region Stockholm

Hälso- och sjukvårdsnämnden SÄRSKILT UTTALANDE 2021-06-15
Liberalerna Ärende 15
Moderaterna
Centerpartiet
Kristdemokraterna
Miljöpartiet

Bilaga § 225 HSN 210615

Yttrande över remiss -Samrådsförslag översiktsplan för Danderyds kommun

Befolkningens hälsa är av avgörande vikt för utvecklingen av ett hållbart samhälle, såväl socialt och ekologiskt som ekonomiskt. Region Stockholm kommer under året att anta en ny folkhälsopolicy samt en strategi för främjande av psykisk hälsa och välbefinnande, samt förebyggande av psykisk ohälsa. Policyn och Strategin ska, utöver att ligga till grund för beslut i verksamheten i regionens egna nämnder och bolag, ta ett helhetsansvar för länets utveckling genom det regionala utvecklingsuppdraget. En aktiv samverkan med länets kommuner, civilsamhälle, akademi och näringsliv är central för en positiv hälsoutveckling i befolkningen.

Strategi för främjande av psykisk hälsa och välbefinnande, samt förebyggande av psykisk ohälsa utgår från forskning som visar att befolkningens psykiska hälsa och välbefinnande är en avgörande förutsättning för en hållbar utveckling av alla aspekter av samhället. Ett aktivt arbete med dessa frågor är alltså nödvändigt för att uppnå andra mål. Arbetet kommer att omfatta ett innovativt arbetssätt där aktörer, såsom kommuner, vid förfrågan ska kunna få regionens hjälp och kunskapsstöd för att utveckla detta arbete. Region Stockholms faktaunderlag, analyser och kunskapsspridning inom folkhälsa, inklusive psykisk hälsa och välbefinnande, ska bidra till att underlätta kommunernas kort- och långsiktiga planering.

Den blågröna koalitionen vill uppmuntra kommunen att säkerställa främjandeperspektivet i sin samhällsplanering.

I dagsläget förekommer samverkan på folkhälsoområdet i varierande omfattning och på olika nivåer i länet, men det saknas en övergripande regional samordning. Region Stockholm har i uppdrag att samordna insatser inom ramen för den regionala utvecklingsstrategin, RUFS 2050. Region Stockholm har identifierat ett behov av att utveckla en länsgemensam arena för folkhälsoarbete för ledning, samordning och integrering av folkhälsa i den mängd av regionala initiativ som pågår inom folkhälsoområdet. Tre huvudinriktningar/samverkansområden för arenan finns, och dessa är Hälsa, Utbildning och arbete, samt Livsmiljö.

Länets kommuner bjuds in till dialoger under hösten 2021 med syftet att enas kring inriktning och samverkansformer för arbetet.

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Hälsoutveckling
Karin Svartengren

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-05-27

HSN 2021-1115

Hälso- och
sjukvårdsnämnden

Yttrande över remiss - Samrådsförslag översiktsplan för Danderyds kommun

Ärendebeskrivning
Hälso- och sjukvårdsnämndens yttrande över Danderyds kommuns samrådsförslag för översiktsplan.

Beslutsunderlag
Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Remiss- Samråd för Danderyds översiktsplan
Remiss- Samråd för Danderyds översiktsplan-Bilaga 1

Ärendets beredning
Ärendet har beretts i folkhälsoberedningen.

Förslag till beslut
Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar följande:

Hälso- och sjukvårdsnämnden antar hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande och överlämnar detta till regionstyrelsen.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund
Hälso- och sjukvårdsnämnden har beretts möjligheten att inkomma med ett remissyttrande avseende Samrådsförslag för översiktsplan Danderyds kommun. Översiktsplanen anger inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Den är inte bindande, men ska ge vägledning för så väl beslut om hur mark- och vattenområden ska användas, som hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Hälso- och sjukvårdsnämndens yttrande fokuserar på delar av planen som har en koppling till de faktorer som påverkar hälsan direkt eller indirekt hos de som bor och vistas i kommunen. I den fysiska miljön finns det olika faktorer som har påverkan på folkhälsan både på individ och gruppnivå. Tillgång till bostad och boende miljö, möjlighet till rekreation och vistelse i gröna miljöer samt möjlighet till vardagsmotion exempelvis i form av aktiv transport är några faktorer som har påverkan på hälsan med tydlig koppling till översiktsplanering. Andra exempel är buller, luftkvalitet samt frågor relaterat till vatten samt förorenade områden. Yttrandet fokuserar på de delar som bedöms kunna utvecklas eller som nämnden vill lyfta som särskilt positiva för utvecklingen av folkhälsan i kommunen och regionen.

Remissvaret är utformat efter remittentens önskemål om att synpunkter delas in efter översiktsplanens struktur.

Överväganden
1. Välkommen till Danderyds översiktsplan
Hälso- och sjukvårdsnämnden bedömer det som positivt att ”Hälsosam livsmiljö” och ”Mötesplatser för alla” vilka både är av relevans för hälsan hos befolkningen, har varit teman på workshops med politiker i kommunen.

2. Utgångspunkter
Hälso- och sjukvårdsnämnden har inga specifika kommentarer på nuvarande text men vill i sammanhanget lyfta att en vårdbyggnad uppförs på sjukhusområdet för att säkra moderna somatiska vårdplatser och mottagningar. På byggnaden kommer det även att anläggas en ambulanshelikopterplatta. Ur ett vårdperspektiv är det angeläget att översiktsplanen eller annan planering för Danderyds kommun inte hindrar framtida ambulanshelikoptertrafik.

3. Nuläge
Nulägesbeskrivningen ger en väl underbyggd bild av det aktuella läget gällande flera bestämningsfaktorer relaterat till hälsa kopplat till den fysiska planeringen. Den tar även upp klimatrelaterade risker för hälsan hos befolkningen på ett relevant sätt.

Utifrån att det i samrådsförslaget konstateras att det inte finns någon plan för gång som transportmedel på liknande sätt som för cykel skulle denna plan eller kompletterande styrdokument med fördel kunna innehålla en sådan för att gynna gång som transportsätt och på så sätt möjliggöra

vardagsmotion samt bidra till bättre luftkvalitet och minskade bullernivåer lokalt.

4. Översiktsplanens mål
Det är generellt positivt att målen kopplas till de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

Ur ett hälsoperspektiv kan det vara problematiskt att primärt planera tillkomsten av ny bebyggelse i anslutning till E 18 som kan medföra både bullerstörningar och dålig luftkvalitet. Det är dock positivt att huvuddelen av ny bebyggelse ska tillkomma i kollektivtrafiknära lägen med bra gång- och cykelförhållanden vilket kan bidra till minskad lokal trafik och goda förutsättningar för vardagsmotion.

Det är positivt att det planeras för ett brett och blandat bostadsutbud i alla delar av kommunen vilket kan öka möjligheten till tillgång till bostad för olika grupper i olika skeenden av livet och kan bidra till integration och socialt utbyte. Det är även positivt att planen lyfter fram att invånarna kan ta del av olika idrotts-, friskvårds och kulturaktiviteter i alla delar av kommunen då det bedöms kunna öka möjligheter för fysisk aktivitet och rekreation hos befolkningen.

Det är även bra med ett målområde om en grön och hälsosam livsmiljö och med mål om minskade bullerstörningar och bättre luftkvalitet. Dock är det i resten av planen oklart hur målet om bättre luftkvalitet ska uppnås, bland annat prioriteras framkomlighet för bil och buss på exempelvis kommunala huvudleder. Ur ett hälsoperspektiv skulle cykel och gång kunna lyftas fram ytterligare i målbilden för Hållbara transporter och resor.

5. Utvecklingsinriktning
Överlag är det bra att gång och cykeltrafiken ska stärkas. I planen lyfts blanda annat möjligheterna för cykel kopplat till pendling och rekreation men det är även av vikt att det lokala gång och cykelvägnätet utvecklas och anpassas så att exempelvis även barn och ungdomar kan gå och cykla på ett säkert sätt till exempelvis förskola/skola och fritidsaktiviteter. Det är positivt att Danderyds gröna karaktär ska bevaras och möjligheter till ett aktivt friluft- och fritidsliv utvecklas men de delarna skulle med fördel även kunna utvecklas så att tillgängligheten för personer med olika funktionsnedsättningar inkluderas på olika sätt i planen i likhet med hur det är beskrivet kopplat till gångförbindelser. Exempelvis skulle det kunna inkluderas i planeringen av olika badplatser där det i samrådsförslagets

lyfts att de där så är passande kan kompletteras med fler funktioner för att stärkas som sociala mötesplatser för olika åldrar.

6. Mark- och vattenanvändning
Generellt bör det framgå att hälsa och olika hälsopåverkande aspekter är värden som alltid bör prioriteras i efterföljande planering och i enskilda fall. Många av de utvecklingsområden som pekas ut i planen är påverkade av bullerstörningar vilket på ett fördelaktigt sätt uppmärksammas på olika sätt i planen bland annat genom att bullerbegränsande åtgärder fortsätter vidtas längs E18. Bullerstörningar från trafik kan även indikera dålig luftkvalitet vilket bör undersökas i de utpekade utvecklingsområdena.
Det är bra att det lyfts att skolor och förskolor ska ha hälsosamma och miljövänliga lokaler, stora skolgårdar med goda möjligheter för lek och aktiviteter samt säkra och miljöanpassade trafikmiljöer. Det skulle det kunna utvecklas ytterligare genom att det tydliggörs vad som exempelvis avses med stora skolgårdar.

Det är positivt att hållbara resealternativ ska underlättas och uppmuntras men det skulle generellt kunna lyftas och prioriteras ytterligare i planen då det i många fall är dessa transportslags framkomlighet och säkerhet som kan behöva stärkas. Det är positivt att säkerheten i trafiken lyfts men det är även av vikt att planera så att risken för sjukdom och för tidig död till följd av exempelvis luftförorening också tas i beaktande.
Generellt positivt om naturområden och friluftsliv. Bra att inkludera både naturvärden och rekreationsvärden. Positivt olika former av närrekreation och möjlighet till fysisk aktivitet både i naturliga miljöer och med lekplatser och möjligheter för olika slags idrotts- och motionsaktiviteter lyfts. Det är även bra att ny bebyggelse ska ske på ett sätt så att det inte hindrar friluftslivet och att strandområden ska vara tillgängliga för invånarna. Bra om även parkutveckling och närnatur utformas så att den upplevs tillgänglig för olika personer med olika behov i olika åldrar så att dessa stödjer möjligheter till socialt utbyte och nyttjande av olika åldersgrupper. Riktlinjerna skulle kunna utvecklas och ge tydligare vägledning. De är mer utformade som övergripande mål och är inte direkt kopplade till de orsaker till dålig luftkvalitet som anges.

Skolor och förskolor kan med fördel placeras i lägen som ligger inom gränserna för miljökvalitetsmålet frisk luft.

Det kan finnas en inneboende konflikt i planen relaterat till riktlinjen Ny bebyggelse ska placeras och utformas så att miljökvalitetsnormerna för luft

uppnås samtidigt som ny bebyggelse främst ska planeras i anslutning till E 18.

Det är fördelaktigt att hänsyn till bulleraspekten ska tas med i ett tidigt skede i planeringsprocessen och att det ska finnas med i hela planeringsprocessen. Det lyfts att mindre bullerkänsliga funktioner som arbetsplatser kan placeras i mer bullerexponerade lägen men det är viktigt att det inte även omfattar förskolor och skolor.

Det är bra att en utveckling mot ökad användning av miljövänligare transportsätt lyfts fram. Men man bör skilja på gång och cykel i förhållande till kollektivtrafik och elfordon då de senare inte ger samma hälsovinster kopplat till luftkvalitet och buller som de förra. I identifieringen av potentiella risker i de föreslagna utbredningsområdena skulle det även behöva tas höjd för ökade bullernivåer och försämrad luftkvalitet i samband med att ökat antal boende och verksamheter kan leda till mer trafik. Det kan med fördel motverkas genom att ytterligare lyfta fram alternativa transportsätt till bil i planen vilket även kan främja den fysiska aktiviteten hos befolkningen.

Generellt så bedöms avsnittet om risker och riskhantering på ett fördelaktigt sätt täcka in hälsorelaterade risker särskilt om det i enlighet med uppgifter i översiktsplanen tas fram vatten och dagvattenplan som beaktar bland annat vattenkvalitet. Det är positivt att planen lyfter att nybyggnation av äldreboende, vårdboende, förskolor, skolor och liknande ska lokaliseras och anpassas för att minska hälsorisker under värmeböljor. Planen skulle med fördel även kunna inkludera anpassningar av ytor runt existerande inrättningar som mildrar effekter av värmeböljor.

Gällande riktlinjer för planering kopplad till förorenad mark så skulle existerande riktlinje med fördel kunna kompletteras med vägledning gällande hur analysresultaten ska hanteras i relation till fortsatt planering.

7. Genomförande och konsekvenser av planeringen
Det är mycket positivt att konsekvensanalysen även omfattar de sociala och ekonomiska konsekvenserna av planen. Den samlade bedömningen ger en bra översikt och bedöms komma med relevanta konsekvensanalyser i linje med vad Hälso- och sjukvårdsnämnden har identifierat i relation till hälsorelaterade faktorer.

Ekonomiska konsekvenser
Förslaget bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för patientsäkerhet
Förslaget förväntas få oförändrade konsekvenser för patientsäkerheten.

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård
Förslaget förväntas få oförändrade konsekvenser för jämlik och jämställd vård

Miljökonsekvenser
Beslutet förväntas få oförändrade konsekvenser få för miljön.

Administrativa konsekvenser
Beslutet bedöms få oförändrade konsekvenser för administrationen.

Johan Bratt
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Magnus Thyberg
Avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Regionstyrelsen, Rotel IV – Tillväxt-, samhällsplanerings och skärgårdsroteln

Godkänd av Johan Bratt, 2021-05-27

Trafikförvaltningen
Strategisk utveckling
Planering
Samhällsplanering

Handläggare
Lisa Wentzel
08-123 332 54
lisa.wentzel@sll.se

YTTRANDE
2021-06-15

Ärende/Dok. id.
TN 2021-0525

Infosäk. klass
K1 (Öppen)

Regionledningskontoret

registrator.rlk@sll.se

Er referens: RS 2021-0424

Yttrande över samråd avseende Översiktsplan för Danderyds kommun

Följande är genom delegation (se delegationsordning för trafiknämnden och beslutsordning för trafikförvaltningen) trafiknämndens yttrande till regionstyrelsen avseende samråd över Danderyds kommuns översiktsplan.

Om planen

Samrådsförslaget för översiktsplan för Danderyds kommun innehåller fyra huvudmål:

- Bygga och bevara för idag och imorgon
- Grön och hälsosam livsmiljö för alla
- Hållbara transporter och resor
- Trygga och inbjudande utemiljöer och mötesplatser

Utvecklingsinriktningen för kommunen har två alternativ där det ena innebär en förläggning av E18 i tunnel som innebär en stor utveckling av bebyggelse i området där E18 idag återfinns. Scenariot innebär även att Roslagsbanan läggs i tunnel. Det andra alternativet är ett nollalternativ där E18 finns kvar på samma plats som idag och att nya bostäder tillkommer i den takt som de gör idag.

Trafikförvaltningens synpunkter på förslaget

Trafikförvaltningens synpunkter till Region Stockholms gemensamma yttrande utgår från kollektivtrafikens behov och möjlighet att utvecklas i den riktning som de regionala styrdokumenten syftar till.

Övergripande
Danderyds kommun har i översiktsplanen pekat ut fyra huvudmål där målet ”hållbara transporter och resor” är i linje med de mål som finns utpekat i både RUFS 2050 och det regionala trafikförsörjningsprogrammet för Stockholms län. Trafikförvaltningen saknar dock konkreta åtgärder som styr utvecklingen mot andelen hållbara resor ökar vilket även hållbarhetsbedömningen belyser. Exempelvis prioriteras gång-, cykel och kollektivtrafik men det gör även biltrafiken.

Avseende klimat och miljö nämns informationskampanjer som styrmedel för att få en förflyttning från bil till kollektivtrafik. Trafikförvaltningen ser gärna att översiktsplanen utvecklar resonemanget kring vilka positiva effekter kollektivtrafik bidrar med till klimat och miljö samt koppla detta till målet om hållbara transporter och resor.

Markanvändning och plankarta
Markanvändningen baseras i huvudsak på de två alternativ som översiktsplanen pekar ut, nollalternativet och tunnelalternativet. För tunnelalternativet pekas en större bostadsutveckling ut i anslutning till kollektivtrafiknära lägen såsom Danderyds sjukhus och Mörby centrum vilket ger goda förutsättningar resor med kollektivtrafik. Trafikförvaltningen vill även lyfta att en bostadsutveckling i nollalternativet vid Mörby centrum och Danderyds sjukhus är positiv på sikt då tunnelbanans kapacitet avlastas när Roslagsbanan förlängs in mot city. Planen pekar ut dessa områden men det är otydligt i vilken omfattning ny bebyggelse planeras i nollalternativet.

Förslaget pekar även ut ny bebyggelse i Rinkeby vilket förutsätter en ny knutpunkt samt ny spårtrafik mot Täby. Trafikförvaltningen vill belysa att en sådan utveckling av spårtrafik inte finns utpekad i samrådsförslaget för Kollektivtrafikplan 2050.

Översiktsplanen beskriver även utmaningen i lokalisering av bebyggelse och verksamheter enligt plan-och bygglagen (PBL) som ska vara lämplig utifrån beskaffenhet, läge och behov. Då ny bebyggelse föreslås till områden med jämförelsevis dåliga förutsättningar vad gäller bl.a. buller och luftkvalitet poängteras att det är angeläget att dessa förutsättningar klarläggs mer i detalj och att områden kan undantas om inte PBL:s lämplighetskrav uppfylls.

Trafikförvaltningen
Strategisk utveckling
Planering
Samhällsplanering

YTTRANDE
2021-06-15

Ärende/Dok. id.
TN 2021-0525

Infosäk. klass
K1 (Öppen)

Förutsättningar för befintlig och planerad kollektivtrafik
I avsnittet utvecklingsinriktning för kommunikationer pekas utveckling av kollektivtrafiken ut genom utbyggnad av spårburen trafik samt kollektivtrafikkörfält på E18. Utifrån samrådsförslaget för Kollektivtrafikplan 2050 är det positivt om kommunen lyfter att utrymme för en möjlig utveckling av spårburen trafik mot Solna behöver reserveras. Översiktsplanen pekar även ut Roslagsbanans förlängning till city som en åtgärd för utvecklingen av kollektivtrafiken. Roslagsbanans förlängning till city bidrar till kortare restider till city för boende utmed Roslagsbanan i Danderyds kommun.

Busstrafik
För lokala resor lyfter planen att busstrafiken inom kommunen behöver utvecklas då turtätheten upplevs vara låg samt ha långa restider. Trafikförvaltningen vill lyfta att ett högt resandeunderlag krävs för en hög turtäthet på lokala busslinjer. Här är det positivt att kommunen pekar ut god framkomlighet på det lokala vägnätet, konkreta framkomlighetsåtgärder pekas dock inte ut. Dessutom hade det varit önskvärt att planen pekar ut viktiga stråk i det kommunala vägnätet där busstrafiken behöver prioriteras. Utöver detta krävs att ny bebyggelse samt att tillkommande målpunkter så som skolor och idrottsanläggningar planerarnas utmed kollektivtrafikstråken.

Bytespunkter och terminaler
I Danderyds kommun finns flera bytespunkter och bussterminaler som är viktiga ur ett regionalt perspektiv, dessa är Danderyds sjukhus, Mörby c samt Mörby station. För att tydliggöra deras vikt och framtida utrymmesbehov bör de pekas ut tydligt i planen, exempelvis i markanvändningskartan.

I översiktsplanen lyfts bytespunkt Danderyd och en utveckling av denna men enbart i utvecklingsinriktningen för lång-tunnel. Danderyds sjukhus är viktigt med utveckling och utrymme även vid nollalternativet, terminalerna Danderyds sjukhus och Mörby C är redan idag underdimensionerade för dagens trafik. Det saknas platser för hållplatslägen, ersättningstrafik, samt platser för reglering, paus och rast. Dessutom är framkomligheten bristfällig, både inom terminalen, men också till och från terminalen vid Danderyds sjukhus. Framtida behov och utveckling av Danderyds sjukhus kan även komma att påverkas av Roslagsbanans nya sträckning till city.

Kollektivtrafikens anläggningar
Översiktsplanen pekar ut flertalet utvecklingsområden för ny bebyggelse där det idag finns noder och anläggningar för kollektivtrafiken som ägs av Region

Stockholm (AB SL). Samverkan med trafikförvaltningen behövs om dessa områden påverkas. Danderyds kommun behöver beakta kollektivtrafikens behov och utveckling av utrymme i vidare planering, utvecklingsområde 1 och 2 är de primärt berörda, även område 10.

Roslagsbanans depå vid Mörby (Mörbydepån) kommer att behöva utvecklas i takt med kollektivtrafiken och bibehållas i regionens ägo. Mörbydepån är viktig utifrån Roslagsbanan utveckling och som strategisk kollektivtrafikfastighet i anslutning till noden Danderyds sjukhus. Danderyds sjukhus är även viktig för bussdepåsystemet i regionen, vilket behöver behållas och utvecklas i samverkan med Danderyds kommun.

Sjötrafiken
Sjötrafiken belyses i översiktsplanen genom den pendelbåtlinje som trafikerar till Danderyd. För den kollektiva sjötrafiken i Danderyd är det viktigt med utveckling av bytespunkterna så att möjlighet att byta mellan båt och buss förbättras.

Övrigt
Scenarioförslag om lång tunnel samt ÅVS E18
Trafikförvaltningen har tidigare deltagit i den ÅVS som Danderyds kommun drivit avseende E18 som resulterade i förslag om tunnelförläggning av E18. Förslaget som översiktsplanens scenario om lång tunnel pekar även ut flertalet åtgärder som berör kollektivtrafiken exempelvis en flytt av Roslagsbanan västerut. Trafikförvaltningen vill dock framhäva att de åtgärder för kollektivtrafiken som beskrivs i ÅVSen och återges i översiktsplanen inte är effektbedömda avseende nyttan för kollektivtrafiken. Detta innebär att trafikförvaltningen inte kan bedöma nyttan för de föreslagna åtgärderna som berör kollektivtrafiken utifrån ÅVSen som underlag.

Störningar och risker – Roslagsbanan som riksintresse
Roslagsbanan lyfts som riksintresse i översiktsplanen, trafikförvaltningen saknar dock redogörelse för det markanspråk Roslagsbanan innehar. Exempelvis kan Roslagsbanans säkerhetsavstånd på 25 meter anges samt hur planen förhåller sig till detta. Roslagsbanan skall även skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningen, men även ge möjlighet till framtida utveckling. Trafikförvaltningen ser även att en översyn av befintliga detaljplaner som inte tar hänsyn till Roslagsbanan som riksintresse kan prioriteras för att säkerställa Roslagsbanans markanspråk.

Trafikförvaltningen
Strategisk utveckling
Planering
Samhällsplanering

YTTRANDE
2021-06-15

Ärende/Dok. id.
TN 2021-0525

Infosäk. klass
K1 (Öppen)

Kollektivtrafikplan 2050
Regions Stockholms Kollektivtrafikplan 2050 är för närvarande ute på samråd. Kollektivtrafikplanen innehåller åtgärder och förslag på en regionövergripande nivå och det är positivt att förslag en i Kollektivtrafikplanen arbetas in i Danderyds översiktsplan. Trafikförvaltningen vill dock informera om att Kollektivtrafikplan 2050 pekar ut åtgärder och förslag som i framtiden behöver utredas vidare.

Region Stockholm
Trafikförvaltningen

Johanna Skur
Gruppchef samhällsplanering

§ 115
Inbjudan till samråd för Danderyds översiktsplan
TRN 2021–0129

Sammanfattning
Region Stockholm har genom remiss beretts möjlighet att yttra sig över Danderyds kommuns samrådsförslag till ny översiktsplan. Region Stockholm ser positivt på förslaget till översiktsplan men ser också att kommunen på vissa punkter avviker från den regionala utvecklingsplanen, RUFS 2050, framför allt gällande den regionalt viktiga bostadsbyggnadsutmaningen. Region Stockholm understryker vikten av en dialog om strategiska regionala och mellankommunala frågor innan planen går ut på granskning.

Förslag och yrkanden
Ordförande yrkar bifall till regiondirektörens tjänsteutlåtande.
V-ledamöterna yrkar bifall till sitt förslag till beslut.

Propositionsordning
Ordförande ställer de båda förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar bifalla regiondirektörens förslag.

Beslut
Tillväxt- och regionplanenämnden beslutar följande.
1. Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Danderyds kommun över samrådsförslag till ny översiktsplan för Danderyds kommun.

2. Paragrafen justeras omedelbart

Reservation
V-ledamöterna reserverar sig till förmån för sitt eget förslag till beslut.

Beslutsexpediering:
Danderyds kommun
Akt

Regionledningskontoret
Jessica Andersson

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-05-26

TRN 2021-0129

Tillväxt- och
regionplanenämnden

Yttrande över samrådsförslag till Danderyds översiktsplan

Regionledningskontorets förslag till beslut

Tillväxt- och regionplanenämnden beslutar följande.

1. Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Danderyds kommun över samrådsförslag till ny översiktsplan för Danderyds kommun.

2. Paragrafen justeras omedelbart

Sammanfattning

Region Stockholm har genom remiss beretts möjlighet att yttra sig över Danderyds kommuns samrådsförslag till ny översiktsplan. Region Stockholm ser positivt på förslaget till översiktsplan men ser också att kommunen på vissa punkter avviker från den regionala utvecklingsplanen, RUFS 2050, framför allt gällande den regionalt viktiga bostadsbyggnadsutmaningen.
Region Stockholm understryker vikten av en dialog om strategiska regionala och mellankommunala frågor innan planen går ut på granskning.

Bakgrund

Region Stockholm har genom remiss beretts möjlighet att yttra sig över Danderyds kommuns samrådsförslag till ny översiktsplan. Förslaget utgår ifrån kommunens vision och fyra formulerade målområden:

- Bygga och bevara för idag och imorgon
- Grön och hälsosam livsmiljö för alla
- Hållbara transporter och resor
- Trygga och inbjudande utemiljöer och mötesplatser

Målområdena beskrivs i tillhörande målbilder och övergripande mål, vilka i sin tur ligger till grund för översiktsplanens förslag på hur mark- och vattenområden ska utvecklas. Kommunen preciserar en långsiktig utvecklingsinriktning, riktlinjer för planeringen samt en mark- och vattenanvändningskarta med femton utpekade utredningsområden. Planen genomsyras av en måttlig utvecklingsambition.

Region Stockholms yttrande
Region Stockholm ställer sig positiv till de övergripande målen och ansatserna i Danderyds kommuns förslag till översiktsplan. Planen ligger i flera avseenden i linje med RUFS 2050 vad gäller ambitioner om stärkta hållbara transporter och goda livsmiljöer, men avviker från det regionala målet om att tillskapa tillräckligt många nya bostäder i regionens mest tillgängliga lägen. Planen utgår från en måttlig utvecklingsambition.

Kommunens planering bör tydligare utgå från det regionala behovet av ett högt bostadsbyggande och därmed ökad tillgång till bostäder för stockholmsregionens invånare nu och i framtiden. Planeringen bör också tydligare ta avstamp i en starkare koppling mellan det regionala behovet av bostadsbyggande och kommunala önskemål om utveckling av framför allt kollektiv transportinfrastruktur. Detta för att tydligare bidra till en ekonomiskt hållbar samhällsutveckling och markanvändning liksom ett mer resurssmart nyttjande av den regionala transportinfrastrukturen. Det är vidare angeläget att kommunen tydliggör hur god framkomlighet för kollektivtrafiken ska säkerställas och integreras i samband med bebyggelseutveckling och förtätning.

Mellankommunal samordning
Det är positivt att Danderyds kommun tillsammans med grannkommunerna planerar och samordnar utvecklingsbehov och -ambitioner, inom ramen för Stockholm Nordost. Det stärker förutsättningarna för att omhänderta det systemperspektiv som behövs för att uppnå en hållbar samhällsutveckling, framför allt vad gäller att koppla delregionala infrastrukturanspråk och -mål med motsvarande åtaganden om en effektiv och resurssmart markanvändning samt ett högt bostadsbyggande.

Bebyggelsestruktur och markanvändning
Kommunen beskriver att huvuddelen av ny bebyggelse ska tillkomma längs med E18-stråket och i kollektivtrafiknära lägen, vilket är positivt. Region Stockholm bedömer att kommunen skulle kunna förstärka sina bostadsbyggnads- och utvecklingsambitioner i de mest kollektivtrafiknära lägena.

Det finns goda möjligheter att kombinera kommunens bevarandevärda miljöer samt arkitektoniska och gröna värden med högre ambitioner vad gäller nybyggnation och bostadsbyggande. Detta för att förstärka det breda och blandade bostadsutbud kommunen beskriver som en ambition att upprätthålla och utveckla.

Region Stockholm stödjer föreslagen utveckling av E18-stråket med Danderyd och Mörby centrum i fokus. Det är i linje med utveckling av de strategiska lägen där ett effektivt markutnyttjande kan understödja ett hållbart nyttjande av kollektivtrafiken. Region Stockholm välkomnar att kommunen utreder vidare en eventuell tunnelförläggning av E18 inom ramarna för översiktsplanen så kommunens strategiska utvecklingsambition tydliggörs. Frågan är central för kommunens möjlighet att påtagligt bidra till regionens bostadsbyggnadsbehov. Kommunen uttrycker att planeringen ska syfta till att inte omöjliggöra en tunnelförlängning i framtiden men också att ett nollalternativ, dvs ingen tunnelförläggning, inte möjliggör någon omfattande exploatering eller utveckling av stadsmiljön i centrala Danderyd. Region Stockholm uppmanar kommunen att förtydliga planeringsintentionerna i det slutliga förslaget till ÖP samt att också fortsatt hantera och förtydliga hur en överdäckning kan finansieras.

Det är positivt att kommunen uttrycker en lokaliseringsprincip om att större arbetsplatser ska lokaliseras inom en radie av cirka 500 meter från Roslagsbane- eller tunnelbanestation eller hållplats för stombusslinje. Även detta ger förutsättningar för ett hållbart resande.

Det är vidare positivt att kommunen lyfter fram vikten av gröna samband, närrekreation och den sammanhängande grönstrukturen som en förutsättning för såväl utveckling som bevarande av goda livsmiljöer och bostadsnära grönstrukturer av god kvalitet. Detsamma gäller det sätt som planen uttrycker de arkitektur- och kulturhistoriska värdena som en resurs att beakta och ta tillvara, vilket ligger i linje med RUFS2050 och Kulturstrategi för Stockholmsregionen.

Region Stockholm ser behov av en tät dialog mellan kommunen och regionen vad gäller framför allt markanvändnings-, infrastruktur- och bostadsförsörjningsfrågorna där ansvaret för ett starkt genomförande vilar på flera regionala och kommunala aktörer.

Bostadsbyggande och befolkningsutveckling
För att de övergripande regionala målen om bostadsbyggande och bebyggelseutveckling ska kunna nås vill Region Stockholm betona vikten av, att

utöver principer om en bebyggelseutveckling i lägen med god kollektivtrafiktillgänglighet, också sträva efter en nybyggnadsvolym som kan bidra till omhändertagande av regionens bostadsförsörjningsbehov.

Kommunen beskriver i sina utvecklingsmål att de tar höjd för det regionala behovet av nya bostäder och arbetsplatser i norra Storstockholm. Samtidigt anger man att det föreligger en risk att regionplanens uppsatta mål gällande årligt bostadstillskott inte kommer att uppnås, inte ens det regionala scenariet Låg. Kommunen bör enligt Region Stockholm förtydliga sin målsättning för bostadsbyggandet, både från ett kommunalt och från ett regionalt perspektiv.

Det är positivt att kommunen lyfter fram behovet av att utveckla bostäder för äldre och för studenter, samt att bostäder för äldre i första hand ska lokaliseras inom en radie av cirka 300 meter från kollektivtrafikstation/hållplats och om möjligt i närheten av lokala torg/centrum. Vidare stödjer Region Stockholm planeringsinriktningen att nya bostäder i form av komplettering och förtätning i befintliga bebyggelseområden prioriteras inom en radie av cirka 500 meter från Roslagsbane- och tunnelbanestation respektive busshållplats, samt i nära anslutning till lokala torg/centra.

Tillgänglighet och transporter
Region Stockholm menar att det är en bra grund för kommunens och regiondelens utveckling att kommunen framhåller de hållbara transportslagen, och att kommunen ska sträva efter att utveckla gena, trygga och säkra gång- och cykelmiljöer samt underlätta för rörelse mellan de olika kommundelarna.

Vad gäller utveckling av kollektivtrafiken så vill Region Stockholm påtala att en möjlig förlängning av Roslagsbanan till Arlanda analyseras inom arbetet med Kollektivtrafikplan 2050, och samtidigt understryka att det inte finns några beslut eller finansiering för detta.

Cyklingens potential skulle kunna uttryckas tydligare. Enligt Region Stockholms potentialstudie har kommunen förhållandevis goda förutsättningar för att utveckla cyklingen, trots redan idag högre cykelandel än länssnittet på sju procent. De regionala cykelstråken kan lyftas fram mer i kommunens planering liksom kopplat till de kommunala målen. Det är positivt att behovet av säkra cykelparkeringar lyfts fram.

Vilka målpunkter, i form av exempelvis arbetsplatser, rekreation och handel, som är viktiga både i men framför allt utanför kommunen, kan med

fördel tydliggöras i kommunens utvecklingsinriktning. Det vore också önskvärt att kommunen tydliggör hur god framkomlighet för kollektivtrafiken ska säkerställas och integreras i samband med bebyggelseutveckling och förtätning.

Klimat
Stockholmsregionens största klimatutmaningar återfinns inom bebyggelse- och transportsektorn. Den fysiska planeringen, och särskilt en stark koppling mellan markanvändning och transportsystem, är en grundförutsättning i arbetet med att nå målet om en resurseffektiv region utan klimatpåverkande utsläpp.

Region Stockholm anser att kommunens översiktsplan tydligare skulle kunna beskriva hur utvecklingen i kommunen ska bidra till minskad klimatpåverkan från den byggda miljön och från transportsektorn.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet bedöms inte innebära några ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm.

Carina Lundberg Uudelepp
Regiondirektör

Anton Västberg
Utvecklingsdirektör

Beslutsunderlag

1. Samrådsförslag - Översiktsplan för Danderyds kommun

Beslutsexpediering

1. Danderyds kommun

Godkänd av Carina Lundberg Uudelepp, 2021-05-26